

Årsrapport

Nett
Varme
Produksjon
Marked

2016

Dette er en interaktiv PDF med bokmerker

Naviger i innholdsfortegnelse og hyperlenket tekst. Pilene øverst til høyre fører deg en side fram eller tilbake. Pilene deaktiveres på håndholdte enheter: «Swipe» som normalt mellom sidene. Knappen i midten fører deg tilbake til innhold.

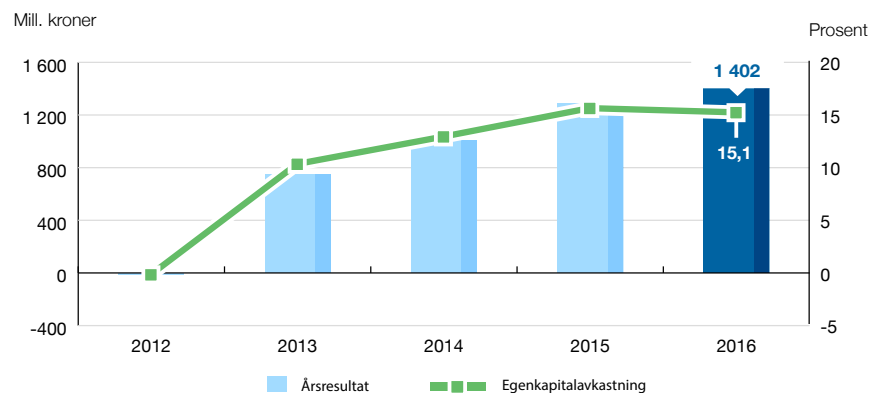
[Mer info?](#)

Innhold

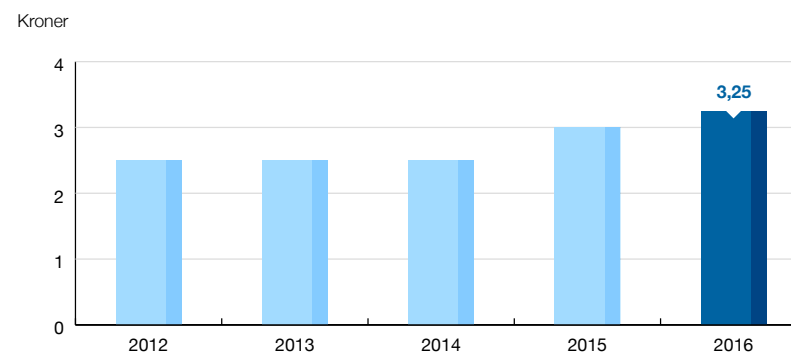
Nøkkeltall for Hafslund-konsernet	3
Konsernsjefen har ordet	4
Årsberetning 2016	5
Regnskap og noter Hafslund konsern	16
Regnskap og noter Hafslund ASA (morselskap)	68
Ledelseserklæring	82
Revisors beretning	83
Analytisk informasjon	85

Nøkkeltall for Hafslund-konsernet

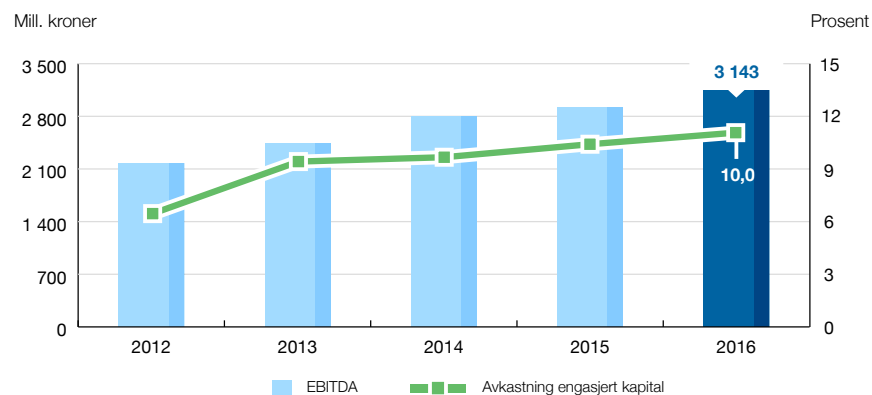
► Årsresultat og egenkapitalavkastning

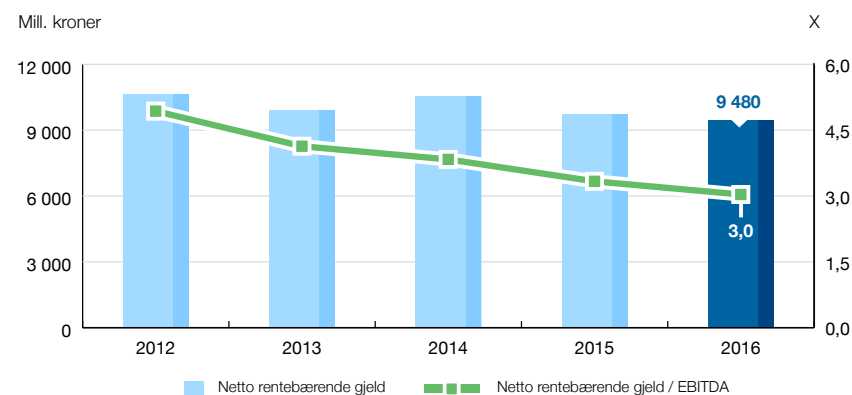
► Utbytte per aksje

► EBITDA og avkastning engasjert kapital

► Netto rentebærende gjeld og Netto rentebærende gjeld / EBITDA

Konsernsjefen har ordet

Økt endringstakt

Hafslund har lagt bak seg nok et godt år. Arbeidet med kontinuerlig forbedring i alle ledd har gitt resultatvekst fjerde året på rad, selv i en periode med hovedsakelig nedadgående kraftpriser.

Finn Bjørn Ruyter, konsernsjef

I Hafslund er vi stolte av vår lange historie innen kraftproduksjon, som har vært en del av virksomheten helt siden selskapet ble etablert i 1898. Vi har fortsatt kraftverk og nettanlegg som er over 100 år gamle. I bygget vårt i Rosenkrantzgate ved Stortinget, der Oslos første kraftanlegg ble etablert for 125 år siden, er både transformatorer og fjernvarmeanlegg i drift.

Hovedvirksomheten vår har i over 100 år vært å bygge, drifte og vedlikeholde energianlegg. Kompetansebehovet har endret seg betydelig gjennom disse årene. Utstyrs-teknologien er endret, datateknologi er nå sentral i alle prosesser, og de kommersielle forutsetningene ble endret med dereguleringen av kraftmarkedet for 25 år siden.

God drift, kontinuerlig forbedring og løpende tiltak innen helse, miljø og sikkerhet er fundamentet for virksomheten vår, og vil alltid ha høy prioritet.

I Hafslund har vi systematisk tatt i bruk nye datasystemer, sensorer og arbeidsmetoder for å etablere stadig bedre kunde- og driftsløsninger. Ved utgangen av 2016 installerte vi daglig over 1000 nye fjernavleste strømmålere. De automatiske målerne er viktige sensorer for tilstanden i nettet. Innen 2019 vil vi ha installert 700 000 nye strømmålere i hele nettområdet vårt. Sammen med øvrige sensorer i våre nett-, varme- og kraftanlegg vil de gi en enorm økning i datamengden, som kan benyttes til bedre

beslutningsunderlag for investeringer, gi høyere driftskvalitet, bedre vedlikehold og nye kundeløsninger.

Datatilfanget gir større effektiviseringsmuligheter og bedre beslutningsstøtte enn noen gang tidligere. Hafslund tar i bruk ny teknologi for å utnytte mulighetene, og vi har økt hastigheten i forbedringsarbeidet vårt. Systemer og løsninger vi var svært stolte av for kort tid siden, er allerede erstattet av enda bedre løsninger. Vi prioriterer fleksible IT-løsninger som raskt kan implementeres.

Erfaring og tung kompetanse innen energiteknikk og kundeløsninger, kombinert med rask endringsevne og utnyttelse av ny teknologi, kjennetegner Hafslunds organisasjon. Sammen med gode, framtidsrettede posisjoner innen fornybar energi, gjør det oss godt rustet for framtiden. Mulighetene i nye forretnings- og kundeløsninger er store. Det blir derfor ekstra viktig å generere gode idéer, prioritere, og iverksette tiltak som kan realisere dem, raskere og raskere.

Innsatsen vi alle i Hafslund gjør er viktig for å nå de målene vi og samfunnet har for stadig mer fornybar og bærekraftig energibruk, og for å gi kundene våre kostnadseffektive og framtidsrettede løsninger.

Vår visjon:

Framtidens energiløsninger – for deg og miljøet.

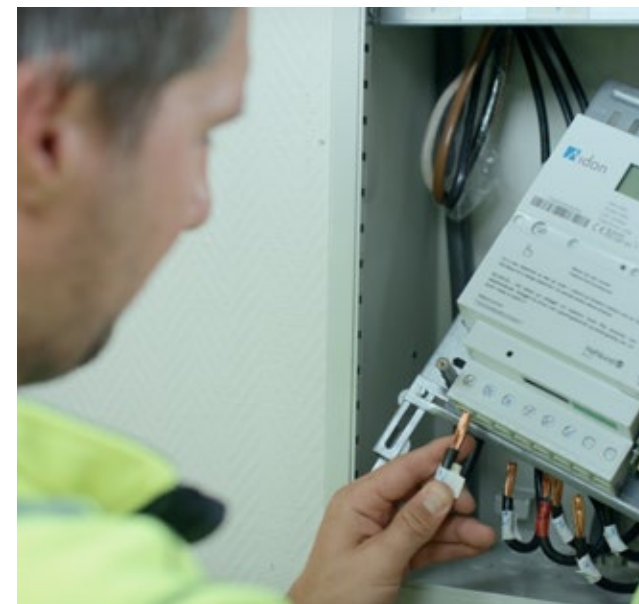
Årsberetning 2016

2016 ble nok et godt år for Hafslund. Driftsforbedringer og kostnadsreduksjoner over tid har gitt resultater. De stabile og økende resultatene viser at Hafslund er godt posisjonert for videre utvikling og vekst. For best mulig å utnytte mulighetene konsernet står overfor har konsernet i 2016 særlig bygd kompetanse innen forretningsutvikling, innovasjon og digitalisering.

2016 startet med en kald værtype som ga et høyt energiforbruk, mens høsten var preget av mildt vær og tilhørende lavt forbruk. Samtidig har kraftprisene vist god utvikling i 2016 sammenliknet med 2015, hvor prisene var svært lave. Økte kraftpriser bidro positivt til inntjeningen for forretningsområdene Varme og Produksjon. Konsernets nettvirksomhet, som utgjør mer enn halvparten av konsernets engasjerte kapital, fikk et godt resultat blant annet drevet av positiv effekt fra kjøpt nettvirksomhet. Forretningsområdet Marked kan vise til kundevekst og økt solgt volum. Konsernets vekststrategi er videreført i 2016 gjennom økt investeringsnivå, deriblant utrulling av automatiske strømmålere (AMS) og bygging av nytt aggregat i Vamma.

Hafslund-aksjen hadde en svært god utvikling i 2016, med en utbyttejustert økning på 64,4 prosent og en markedsverdi på 18,5 milliarder kroner ved utgangen av året.

For å legge til rette for fortsatt vekst i årene som kommer, har konsernet satset på forretningsutvikling og kompetanse særlig innen digitalisering og innovasjon. Digitaliseringsprosjekter gjennomføres for å effektivisere eksisterende drift, forbedre kundeopplevelsene og utvikle nye produkter og tjenester. Løpende forbedringsarbeid skal fortsette å gi konsernet et konkurransefortrinn. Alle fire forretningsområder er godt posisjonert for videre organisk og strukturell vekst.

RESULTAT, KONTANTSTRØM OG KAPITALFORHOLD

Resultat

Hafslund hadde i 2016 et resultat etter skatt på 1402 millioner kroner, som er en økning på 120 millioner kroner fra 2015, og er det fjerde året på rad med resultatoppgang. Alle fire forretningsområder har økt driftsresultatbidraget fra 2015. De viktigste resultatdriverne er solid drift og en kraftpris som er 7 øre/kWh høyere enn fjoråret. Finanskostnadene inkluderer netto positive effekter på 133 millioner kroner (100 millioner kroner) som følge av agjo og endret markedsverdi på lån.

Årsberetning 2016

1,4

MILLIARDER KRONER I RESULTAT
ETTER SKATT. DET FJERDE ÅRET PÅ
RAD MED RESULTATOPPGANG.

Hafslund hadde salgsinntekter på 13,8 milliarder kroner (11,9 milliarder kroner) i 2016. Økningen fra fjoråret må ses i sammenheng med høyere kraftpris, positiv effekt fra kjøpt nettvirksomhet og kundevekst i strømsalgsvirksomheten. Driftsresultatet på 2193 millioner kroner er en økning på 11 prosent fra fjoråret. Økte kraftpriser påvirker særlig inntjeningen for forretningsområdene Varme og Produksjon. Avkastning på engasjert kapital ble 10,0 prosent (9,2 prosent) i 2016.

Finanskostnadene på 217 millioner kroner i 2016 er 70 millioner kroner lavere enn i 2015. Nedgangen skyldes hovedsakelig en valutagevinst på 47 millioner kroner, mot et valutatap på 45 millioner kroner i 2015. Videre er finanskostnadene positivt påvirket med 87 millioner kroner (137 millioner kroner) som følge av at høyere forward rentekurve reduserer markedsverdien på lån som regnskapsmessig vurderes til markedsverdi.

Skattekostnaden på 573 millioner kroner (402 millioner kroner) inkluderer grunnrenteskatt fra kraftproduksjonsvirksomheten på 130 millioner kroner (70 millioner kroner). Skattekostnaden inkluderer også en positiv effekt på 53 millioner kroner gjennom lavere utsatt skatteforpliktelse per 31. desember 2016, som følge av at alminnelig skattesats i Norge reduseres med 1 prosentpoeng fra 2017.

Årsresultatet på 1402 millioner kroner tilsvarer et resultat per aksje på 7,2 kroner (6,6 kroner) og en egenkapitalavkastning på 15,1 prosent (15,5 prosent).

Årsregnskapet er avlagt i henhold til IFRS. Styret bekrefter at forutsetningen om fortsatt drift er til stede, og at årsregnskapet er avlagt på dette grunnlag.

Kontantstrøm og kapitalforhold

Kontantstrøm fra driften ble 2041 millioner kroner (2201 millioner kroner) i 2016. Netto kontantstrøm fra investeringsaktiviteter på 1125 millioner kroner er redusert med 387 millioner kroner gjennom kapitalfrigjøring fra salg av virksomhet/aksjer innen øvrig virksomhet. Med utbetaling av utbytte i 2016 på 586 millioner kroner for regnskapsåret 2015, tilsvarende 3,00 kroner per aksje, ble netto kontantstrøm i 2016 til nedbetaling av gjeld 330 millioner kroner.

Ved utgangen av 2016 var netto rentebærende gjeld 9,5 milliarder kroner (9,8 milliarder kroner). Nøkkel tallene netto gjeld/EBITDA og egenkapitalandelen ble styrket gjennom 2016, og var ved utgangen av året henholdsvis 3,0 (3,3) og 36 prosent (34 prosent). Hafslund har en robust finansieringsstruktur med langsiktige, komitterte trekkfasiliteter. Ved utgangen av 2016 hadde konsernet ubenyttede trekkfasiliteter på 3,8 milliarder kroner. Hafslund har ingen finansielle gjeldsbetingelser (covenants) knyttet til sine låneavtaler.

FORRETNINGSOMRÅDER

Hafslund er et ledende energi- og infrastrukturselskap i Norge. Konsernet eier og drifter strømmettet i Oslo, Akershus og store deler av Østfold, fjernvarmenettet i Oslo, og tre store kraftverk i Glomma. I tillegg er konsernets strømsalgsvirksomhet størst i Norge og blant de fem største i Norden. Hafslund er det eneste energi- og infrastrukturselskapet i Norge som er notert på Oslo Børs.

Nett

Hafslund Nett er Norges største nettselskap, og både er og skal være blant landets mest effektive nettselskaper. Selskapet fikk 8000 nye kunder i 2016, og hadde 697 000 kunder ved utgangen av året. Den gode leveringskvaliteten (99,99 prosent) til nettkundene ble opprettholdt i 2016.

Årsberetning 2016

Ved siden av å opprettholde høy leveringskvalitet har hovedfokus i 2016 vært målrettet arbeid med effektivisering og digitalisering. Etablering av en ny IT-arkitektur og fokus på utnyttelse av data for enklere og bedre beslutningsstøtte, analyse og automatisering har vært driver for en del av effektiviseringen. Synergieffekter fra integrasjonen av kjøpt nett i Østfold er hentet ut, og AMS-utrullingene pågår for fullt med god framdrift. Ved utgangen av året er det installert om lag 100 000 AMS-målere av totalt 700 000 som skal installeres innen fristen 1. januar 2019.

Forretningsområdet Nett hadde i 2016 salgsinntekter på 4757 millioner kroner (4361 millioner kroner) og et driftsresultat på 1056 millioner kroner (822 millioner kroner). Resultatforbedringen kommer som følge av effektivisering og positiv effekt fra kjøpt nettvirksomhet. Nett hadde ved utgangen av 2016 en engasjert kapital på 11,9 milliarder kroner, og en avkastning på engasjert kapital på 9,7 prosent (8,1 prosent). Nettvirksomheten hadde ved utgangen av 2016 en akkumulert merinntekt på 187 millioner kroner. Merinntekten er redusert fra 873 millioner kroner i løpet av 2016 som følge av harmonieffekt fra fusjonen med kjøpt nettvirksomhet i Østfold i 2014.

1. januar 2017 økte Hafslund Nett nettleien. Økningen for husholdningene tilsvarer 1,65 øre/kWh inkl. mva, og skyldes at Statnett øker nettleien i sentralnettet tilsvarende om lag 1,25 øre/kWh inkl. mva, samt at den statlige avgiften på elektrisk kraft øker med 0,40 øre/kWh inkl. mva. Hafslund Nett har etter prisendringen fortsatt en av landets laveste nettleier.

De siste årene har investeringer i regionalnettet, særlig i Oslos sentrale områder, vært prioritert. Nett hadde samlede investeringer på 1009 millioner kroner (926 millioner kroner) i 2016. I perioden 2017-2020 planlegges det en økende

investeringstakt, både på grunn av innføring av AMS, men også som følge av videre oppgradering av distribusjons- og regionalnettet. Utrullingene og montasje av automatiske målere viser god framdrift.

Varme

Forretningsområdet Varme består av fjernvarmevirksomheten i Oslo, og er Norges største fjernvarmeleverandør. Forretningsområdet Varme hadde salgsinntekter på 1152 millioner kroner (977 millioner kroner) og et driftsresultat på 291 millioner kroner (231 millioner kroner). Driftsresultatet i 2016 reflekterer god drift gjennom året. Forretningsområdet hadde ved utgangen av 2016 en engasjert kapital på 4,6 milliarder kroner, og en avkastning på engasjert kapital på 6,3 prosent (5,0 prosent).

Varme produserte 1704 GWh (1567 GWh) i 2016, noe som er 137 GWh høyere enn fjoråret. 2016 startet med kaldt vær som ga høyt effekt- og energiforbruk. Dette medførte høyere fjernvarmeinntekter i første kvartal enn samme kvartal året før. Høsten var derimot preget av mildt vær og lavere energiforbruk. Salgsaktiviteten er økt, og tilknytning av nye kunder bidrar til resultatvekst. Kraftprisen inngår i beregningen av fjernvarmeprisen til kunden, og er derfor en viktig resultatdriver for Varme.

Ny informasjonsplattform, digital feltløsning, automatisert og skybasert målerverdiinnsamling og tariffautomatisering har stått sentralt i 2016 for å digitalisere og effektivisere driften.

Dekningsbidraget ble 46 øre/kWh i 2016 mot 41 øre/kWh i 2015. Sikret volum per 31. desember 2016 for kommende seks måneder utgjorde 58 prosent (39 prosent) av forventet produksjon.

**Ved siden av å
opprettholde høy
leveringskvalitet
har hovedfokus i 2016
vært målrettet arbeid med
effektivisering og digitalisering.**

Årsberetning 2016

**FJERNVARME MED 99 PROSENT
FORNYBARE ENERGIKILDER.**

**NYE KUNDER KNYTTES LØPENDE TIL
FJERNVARMENETTET.**

Over halvparten av energien i fjernvarmen i Oslo er spillvarme fra Oslo kommunes energigjenvinningsanlegg Klemetsrudanlegget AS og Energigjenvinningsetaten på Haraldrud. Resterende energitilførsel kommer fra varmepumper, elektrisitet og andre fornybare energikilder. Fornybarandelen for fjernvarmen var 99 prosent (99 prosent) i 2016. Arbeidet med å ytterligere redusere bruken av fossil olje i energiproduksjonen videreføres i 2017.

Varme hadde samlede investeringer på 175 millioner kroner (112 millioner kroner) i 2016. Investeringene knytter seg i hovedsak til økt tilknytning av nye kunder, i tillegg til gjennomføringen av en rekke oppgraderinger og forbedringstiltak etter fjernvarmelekkasjer. Hafslund Varme undertegnet i 2016 den første avtalen om å levere fjernvarmebasert kjøling til et nytt næringsbygg i Oslo sentrum. Det ble også signert avtale om leveranse av termisk energi til Deichmanske bibliotek og Munchmuseet, begge under bygging i Oslo. Hafslund Varme etablerer seg med det som en totalleverandør av varme og kjøling i Oslo.

Produksjon

Forretningsområdet Produksjon skal sørge for god forvaltning av vannkraftkraftanleggene i nedre del av Glomma, samt søke vekst innenfor fornybar energiproduksjon. Produksjon hadde salgsinntekter på 672 millioner kroner (654 millioner kroner) og et driftsresultat på 417 millioner kroner (346 millioner kroner) i 2016.

Forretningsområdet har en engasjert kapital på 4,6 milliarder kroner ved utgangen av 2016, og en avkastning på engasjert kapital på 9,1 prosent (7,9 prosent).

Produksjon har i 2016 igangsatt arbeid med å gå over til digital feltløsning, ny informasjonsplattform, skybaserte databaser fra kontrollsystem og bruk av dataanalyse for forbedret og automatisert prognostisering.

Hafslunds vannkraftverk produserte 2964 GWh (3290 GWh) i 2016, noe som er 136 GWh lavere enn normal årsproduksjon på 3100 GWh. Året var preget av god drift og høy produksjonstilgjengelighet, men noe lav vannføring. Kraftprisen for Osloområdet var 24 øre/kWh i 2016, mot 18 øre/kWh i 2015. De økte prisene motvirkes av et negativt resultat på -4 millioner kroner (121 millioner kroner) fra sikringshandler. Sikret volum per 31. desember 2016 for kommende seks måneder utgjorde 31 prosent (24 prosent) av forventet produksjon.

Produksjon hadde samlede investeringer på 274 millioner kroner (156 millioner kroner) i 2016. I 2015 vedtok styret å gjennomføre byggingen av et nytt aggregat i Vamma med en investeringsramme på 920 millioner kroner. Det nye aggregatet med slukeevne på 500 m³/s og installert effekt på 128 MW, vil produsere omkring 1 TWh årlig, og gi en årlig merproduksjon på 230 GWh for Vamma kraftverk. Det nye aggregatet vil ta over produksjonen fra de eldste aggregatene i Vamma som er over 100 år gamle. De eldste aggregatene vil fortsette som flomaggregat. Byggearbeidene har pågått for fullt i 2016, og det nye aggregatet skal etter planen være operativt fra våren 2019.

Illustrasjonsbilde av det nye aggregatet i Vamma kraftverk.

Årsberetning 2016

Marked

Forretningsområdet Marked består av strømsalgsvirksomheter i Norge, Sverige og Finland, samt virksomhet innen kunde- og faktureringstjenester. Hafslund Marked er Norges største og en av Nordens ledende aktører innen strømsalg. Omsetningen på 7,3 milliarder kroner er en økning på 1,4 milliarder kroner fra 2015. Omsetningsøkningen skyldes høyere kraftpriser på Nord Pool i 2016 sammenlignet med 2015, samt økt salgsvolum til kundene. Det ble solgt 19,6 TWh (17,9 TWh) strøm til kundene i 2016.

Forretningsområdet Marked oppnådde et driftsresultat på 498 millioner kroner i 2016 (476 millioner kroner), hvor blant annet verdistigning på terminkontrakter bidrar positivt. Forretningsområdet har en engasjert kapital på 1,4 milliarder kroner ved utgangen av 2016, og en avkastning på engasjert kapital på 36,8 prosent (32,1 prosent).

Konkurransen innenfor strømsalg har økt i løpet av 2016. Til tross for økt konkurranse har Hafslund Marked økt kundemassen gjennom året, og leverer gode resultater. Ved utgangen av 2016 hadde Hafslund 1 093 000 strømkunder (1 050 000), hvorav 375 000 (327 000) kunder er utenfor Norge. Strømsalgsvirksomheten omfatter ni ulike merkevarer i Norge, Sverige og Finland. Den sterke posisjonen som Hafslund har opparbeidet i det nordiske strømmarkedet, gjør at virksomheten er godt posisjonert for ytterligere vekst, både organisk og strukturelt.

Marked har gjennomført flere digitaliseringsaktiviteter gjennom året, både for å effektivisere driften og for å forbedre kundeopplevelsen. Eksempler på dette er ny app for Hafslund Strøm, mobil betaling via Vipps, bruk av robotteknologi, samt skybasert drifts- og analyseplattform for strømselskapene.

I begynnelsen av 2016 startet et arbeid med å se på en utskillelse og en mulig børsnotering av Hafslund Marked. Dette arbeidet ble stoppet i april 2016 som følge av største eier, Oslo kommunes, ønske om å vurdere en slik endring i Hafslunds virksomhet i sammenheng med kommunens samlede eierskapsstrategi. Arbeidet med å tilpasse organisasjonen i Hafslund Marked for å møte framtidige rammevilkår, samt arbeidet med å forfølge strømsalgsvirksomhetens nordiske vekststrategi, fortsetter.

MYNDIGHETSKONTAKT OG RAMMEVILKÅR

For Hafslund er det avgjørende å kunne gi myndighetene gode innspill om virkningen av rammebetingelser som påvirker virksomhetene og deres utviklingsmuligheter. Samtidig skal Hafslund bidra til gode politiske og regulatoriske beslutninger, ved å synliggjøre hvordan beslutningene påvirker de viktige samfunnsfunksjonene som Hafslund utøver i det moderne samfunn.

Både Oslo kommune og nasjonale myndigheter har satt ambisiøse mål for utslippsreduksjoner. Et pålitelig og moderne strømmnett er avgjørende for å kunne fjerne klimagassutslipp fra transportsektoren, og strøm og fjernvarme er nødvendig for å fjerne oljefyring. Hafslund mener det er realistisk å nå satte mål, forutsatt at forholdene legges til rette for det.

NVE er ansvarlig for den økonomiske reguleringen av nettvirksomhet i Norge. NVE arbeider med å utvikle reguleringen. Nettselskapene står foran store investeringer, og en sannsynlig konsolidering av bransjen i årene framover. I dialogen med NVE legger Hafslund vekt på betydningen av stabilitet i reguleringen over tid, for å sikre realisering av samfunnsøkonomisk riktige investeringer.

Marked har gjennomført flere digitaliseringsaktiviteter gjennom året, både for å effektivisere driften og for å forbedre kundeopplevelsen.

Årsberetning 2016

SAMFUNNSANSVAR

Hafslund har ansvar for de samfunnsmessige konsekvensene som følger av konsernets virksomhet med hensyn til virksomhetens miljøpåvirkning, arbeidsforhold, menneskerettigheter og øvrige sosiale forhold. Samfunnsansvar har høy strategisk prioritet, og ansvaret går gjennom hele Hafslunds verdikjede og virksomhet. Hafslunds redegjørelse for samfunnsansvar er ytterligere omtalt på www.hafslund.no.

Vesentlighetsanalyse samfunnsansvar

For å prioritere de mest relevante områdene innenfor samfunnsansvar i Hafslund, er det gjennomført en vesentlighetsanalyse. Med utgangspunkt i hva som anses som viktig for konsernets interesser samt strategisk viktig for konsernet, er det fire områder som utpeker seg som særlig viktig for Hafslunds måloppnåelse: i) pålitelig leverandør av energi, ii) etikk og antikorrupsjon, iii) reduksjon av utslipp av klimagasser og iv) en ansvarlig leverandørkjede.

Pålitelig leverandør av energi

Hafslund eier, bygger og drifter samfunnskritisk infrastruktur. Samfunnet forventer at energiforsyningen fungerer til enhver tid. Det aller viktigste for Hafslund er derfor å sørge for trygg og pålitelig forsyning av fornybar energi til våre kunder – hver time, hele året. For Nett var opptiden i 2016 på 99,99 prosent, mens for Varme var den på 99,90 prosent, hensyntatt både planlagte og ikke planlagte hendelser.

Etikk og antikorrupsjon

Konsernets policy for ytre miljø og samfunnsansvar, policy for anskaffelser og policy for compliance samt etiske retningslinjer er styrende for arbeidet innen etikk og antikorrupsjon. Hafslund har også egne etiske retningslinjer som gjelder for alle selskapets leverandører, der innholdet utgjør en del av kontrakten.

Miljø – et dedikert arbeid for å redusere utslipp av klimagasser

God miljøledelse er en naturlig del av Hafslunds samfunnsansvar, og er viktig for å sikre effektiv ressursutnyttelse og god drift. Alle enhetene i konsernet skal praktisere en systematisk miljøledelse. Hafslund Varme, som står for majoriteten av energibruken og utslipp i konsernet, er sertifisert i henhold til den internasjonale miljøstandarden ISO 14001. Hovedkontoret i Oslo og konferansesenteret på Hafslund Hovedgård i Sarpsborg er begge sertifisert i henhold til Miljøfyrtårn-standarden.

Hafslunds energibruk og utslipp til luft domineres av konsernets fjernvarmeproduksjon. En høy utnyttelse av spillvarme fra forbrenning av utsortert restavfall, og bevisst bruk av andre fornybare energikilder, gjør at klimagassutslippene fra denne virksomheten er svært lave. Fjernvarme er derfor viktig for å redusere utslipp av klimautslipp og lokal forurensning i Oslo. Fjernvarme vil de nærmeste årene være sentral for å erstatte gjenværende oljekjeler i Oslo, og framover for å sikre fornybare varmeleveranser til en raskt voksende befolkning med en felles og effektiv infrastruktur. Fjernvarme som oppvarming på byggeplasser og som energikilde til kjøleløsninger er nye og bærekraftige bruksområder.

Årsberetning 2016

Andel fossil olje og gass var 1 prosent i 2016, det samme som i 2015. Hafslund har som mål å fase helt ut fossil olje i fjernvarmeproduksjonen i et normalår. Spesielle situasjoner og langvarig sterk kulde kan imidlertid av beredskapshensyn kreve noe bruk av fossil olje, blant annet for å opprettholde forsyningssikkerheten. Hafslund Varmes produksjonsanlegg har også utslipp av mer lokal og regional karakter, som for eksempel støv og NOx. Disse utslippene har i 2016 i all hovedsak ligget under myndighetenes grenseverdier, og overskridelser har raskt blitt avviksbehandlet og rutinemessig meldt til myndighetene.

Elektrifisering av transportsektoren er viktig for at Oslo by skal nå sine klimamål, samt redusere de lokale utslippene fra veitrafikken. Den pågående omleggingen av hovednettet til høyere spenningsnivå (132 kV) sammen med utrulling av AMS og økt digitalisering gjør at Oslo vil være godt rustet til å møte utfordringene som kommer. Samtidig arbeides det for å redusere strømtapene i nettet, og mulighetene for energieffektivisering og «smart forbruk» av strøm øker. Det har i 2016 ikke vært skade på kraftkabler som har medført utslipp av kabelolje til vassdrag.

Hafslunds elvekraftverk produserer miljøvennlig og fornybar kraft, og det er i samfunnets interesse at vannressursene i Glomma blir utnyttet mest mulig effektivt. Produksjonstilgjengeligheten i produksjonsanleggene lå i 2016 på 99,7 prosent, mot 99,4 prosent i 2015.

Hafslunds påvirkning på det ytre miljø fra øvrig drift stammer i hovedsak fra drift av egen bygningsmasse, egen transport, samt innkjøpte tjenester, herunder transporttjenester og entreprenørvirksomhet. Hafslund har som mål å ha en høy andel ladbare kjøretøy i egen bilflåte. Alle nye kjøretøy skal i utgangspunktet være ladbare, så lenge de tilfredsstiller krav til funksjonalitet og sikkerhet. Konsernet samarbeider for

øvrig med Norsk Gjenvinning om avfalls- og returordninger. Hafslund er også medlem av Renas, en innsamling- og behandlingsordning for næringsselektroavfall.

Ansvarlig leverandørkjede

Hafslund stiller tydelige krav til konsernets leverandører om at disse skal utøve sin forretningsvirksomhet i tråd med nasjonale og internasjonale anerkjente prinsipper og retningslinjer knyttet til menneske- og arbeidstakerrettigheter, miljø, korrupsjon og helse, miljø og sikkerhet (HMS). Kravene inngår i alle kontrakter som Hafslund inngår, og omfatter også underleverandører. Sellihsa kvalifikasjonsordning benyttes ved utvelgelse av leverandører for å sikre at leverandørene møter ovennevnte krav med basis i retningslinjer basert på Den internasjonale arbeidsorganisasjonen (ILO) og FN-konvensjoner. Hafslund gjør selv revisjoner av sine leverandører for å verifisere at retningslinjene oppfylles og at avvik korrigeres. Sellihsa gjennomfører også revisjoner på vegne av Hafslund og andre energibedrifter.

Sosialt ansvar

Hafslund har som målsetning å være en attraktiv arbeidsplass som fremmer innovasjon og nyskaping i tråd med visjonen om «Framtidens energiløsninger – for deg og miljøet». Konsernet hadde 1155 (1117) ansatte (1136 (1098) årsverk) ved utgangen av 2016.

Hafslund har som målsetning å ha en balansert kjønnsammensetning på alle nivåer i bedriften. I 2016 var 39 (38) prosent av konsernets ansatte kvinner, og 61 (62) prosent menn. Hafslund skal ikke forskjellsbehandle på bakgrunn av kjønn, etnisitet, nasjonal opprinnelse, hudfarge, språk, religion eller livssyn, i saker som for eksempel lønn, avansement og rekruttering. Konsernet hadde i 2016 fokus på å øke andelen kvinnelige søkere for bedre å ivareta

Årsberetning 2016

Sterkt fokus på helse, miljø og sikkerhet i hele virksomheten.

HAFSLUND SKAL VÆRE EN ATTRAKTIV ARBEIDSPASS SOM FREMMER INNOVASJON OG NYSKAPNING.

kjønnsbalanse i søkermassen. Styret i Hafslund ASA består av åtte representanter, hvorav tre kvinner og fem menn. Konsernledelsen består også av tre kvinner og fem menn. I ledelsen for datterselskapene er gjennomsnittet 24 (22) prosent kvinner og 76 (78) prosent menn.

For å videreutvikle lederkompetansen i konsernet avholdes det hvert år lederutviklingsprogrammer. Lederutviklingsprogrammene «Kraft» og «Vekst» ble gjennomført i 2016. I deler av konsernet er det innført et kompetansestyringssystem med formål å styrke prestasjonsledelse og strategisk kompetanseutvikling, identifisere fremtidig kompetansebehov og å kunne iverksette tiltak for å utvikle og tiltrekke riktig kompetanse.

Helse, miljø og sikkerhet

Helse, miljø og sikkerhet har høy prioritet i konsernet. Hafslund har en visjon om null skader på egne ansatte og hos leverandører. Konsernet arbeider derfor systematisk med å redusere antall skader. Rapportering av uønskede hendelser og tett oppfølging av alvorlige hendelser og nesten-ulykker er en viktig del av det systematiske HMS-arbeidet. I 2016 ble det rapportert inn totalt 1762 (1484) hendelser.

Det ble registrert totalt 8 (12) fraværsskader og 18 (8) skader uten fravær for alle egne ansatte og leverandører som jobber på Hafslunds anlegg i 2016. Det tilsvarer en skadefrekvens for konsernet på 2 (3,5) fraværsskader per million arbeidstimer (H1-verdi) og en totalskadefrekvens (antall skader med og uten fravær per million arbeidstimer, H2-verdi) på 8 (6,2). En av fraværsskadene var relatert til en ansatt, og de øvrige skadene har skjedd i tilknytning til leverandørenes aktivitet i Hafslunds anlegg.

Sykefravær

Hafslund har et mål om at samlet sykefravær i konsernet skal være lavere enn 4 prosent. Sykefraværet har vist en fallende tendens i 2016, og var på 4,4 prosent (4,6 prosent). Langtidsfraværet (utover 16 dager) utgjorde den største delen av fraværet (2,3 prosent). Det er gjennomført tiltak i de deler av konsernet der sykefraværet har vært størst. Tiltakene har dreid seg om kartlegging, opplæringsaktiviteter og tettere oppfølging fra leder.

RISIKOFORHOLD

Hafslunds virksomhet er eksponert for risiko på en rekke områder, derav risiko av markedsmessig, regulatorisk, finansiell, operasjonell, omdømmemessig og politisk art. Risikostyring i Hafslund er en integrert del av konsernets forretningsvirksomhet, og er innrettet for å sikre oppnåelse av strategiske og operative mål. Hafslund har etablert retningslinjer og rammer for aktiv og helhetlig styring av risiko. Den samlede risikoen på konsernnivå er gjenstand for vurdering av revisjonsutvalget og styret.

Markedsrisiko

Markedspriser på kraft påvirker alle forretningsområdene, og er en av flere viktige verdidrivere for konsernets resultat. Programmer for prissikring av framtidig vannkraft- og fjernvarmeproduksjon er etablert med mål om å stabilisere konsernets inntjening. Strømsalgsvirksomheten benytter prissikring for å oppnå symmetri mellom eksponering mot kunder og innkjøp av kraft i spotmarkedet. Nettvirksomheten må dekke inn strømtapene i nettet ved løpende kjøp av kraft. Hafslund håndterer markedsrisikoen ved å benytte finansielle instrumenter. For strømsalgsvirksomheten vil kundeutviklingen representere et sentralt risikomoment. Hafslund er også eksponert for endringer i råvarepriser knyttet til avfall og andre brenslere i fjernvarme.

Årsberetning 2016

Finansiell risiko

Konsernets finansavdeling styrer og sikrer valutaeksponering aktivt for å redusere konsernets netto valutarisiko med hensyn til krafthandel, kjøp av varer og tjenester, og lån i utenlandsk valuta. Hafslund er eksponert for renterisiko på rentebærende lån. I tillegg inngår renter som element i inntektene til flere av konsernets forretningsområder. Konsernets naturlige rentesikring utnyttes ved at renteeksponering knyttet til referanserenten i inntektsrammen til Nett, som igjen påvirker inntektene i Varmer, og friinntekt ved beregning av grunnrenteskatt i

Produksjon, skal søkes korrelert mot rente på lånesiden. Hafslund har langsiktige komitterte trekkfasiliteter som skal sikre finansiering, også i perioder hvor det er vanskelig å få finansiering i kapitalmarkedene. Hafslund har også forsikringsordninger som omfatter alle vesentlige skadetyper.

Motpartsrisiko i kraftmarkedet minimeres gjennom bruk av standardiserte kontrakter som cleares mot Nasdaq OMX Commodities. Konsernet har historisk sett hatt lave tap på fordringer som følge av en diversifisert fordringsmasse. Innføring av gjennomfakturering i

2016 innebærer at nettselskapet sender faktura for nettleien til kraftleverandøren, som inkluderer nettleien i strømfakturaen. Endringer i fordringsmassen som følge av gjennomfakturering håndteres ved bruk av garantier. Styret har godkjent retningslinjene og rammene som gjelder for styring av finansiell risiko.

Regulatorisk risiko

Forretningsområdene Nett, Varmer og Produksjon er konsesjonspliktige og gjenstand for offentlig regulering. Nettvirksomheten er et naturlig monopol med offentlig regulerte inntekter. Inntektsrammen til Nett fastsettes hvert år av NVE, og det kan forekomme svingninger blant annet på grunn av endringer i reguleringsmodellen. Endrede renter i nettreguleringen påvirker også inntektssiden til Varmer, ettersom nettleien inngår i prisreguleringen. Regulatoriske endringer knyttet til andre områder som for eksempel elavgift og elsertifikater representerer også en potensiell risiko.

Operasjonell risiko

Hafslund er eksponert for operasjonell risiko i hele verdikjeden. Den operasjonelle risikoen er størst innenfor løpende driftsaktiviteter og prosjektgjennomføring. Hafslund håndterer operasjonell risiko gjennom detaljerte prosedyrer for aktiviteter, kontroller og beredskapsplaner. Risiko knyttet til forsyningssikkerhet er sentralt og inngår som en del av det samlede risikobildet på konsernnivå.

Konsernet har etablerte systemer for registrering og rapportering av kritikkverdige forhold, uønskede hendelser og skader. Det gjennomføres årlig risikoanalyser med sikte på å vurdere og planlegge tiltak ved behov.

► Kraftprisutvikling

Kilde: NO1, NordPool Spot, Nasdaq OMX per 1. mars 2017.

Årsberetning 2016

EIERSTRUKTUR OG AKSJONÆRFORHOLD

Hafslund ASA har to aksjeklasser, hvor A-aksjene gir stemmerett på konsernets generalforsamling. Dette er historisk betinget og fraviker fra "Norsk anbefaling for eierstyring og selskapsledelse". Selskapets aksjekapital ved utgangen av 2016 var 195 186 264 kroner, fordelt på 115 427 759 A-aksjer og 79 758 505 B-aksjer. Kursen per 31. desember 2016 var 94,25 (59,75) kroner for A-aksjen og 95,00 (58,75) kroner for B-aksjen, og innebærer en børsverdi på 18,5 milliarder kroner. Avkastningen (verdiendring + utbytte) i 2016 ble 64,4 prosent. Tilsvarende endret Oslo Børs' hovedindeks OSEBX (OSEBX justeres for utbytte) med 12,1 prosent.

Oslo kommune var per 31. desember 2016 største aksjonær i Hafslund ASA med 53,7 prosent av aksjekapitalen, hvorav 58,5 prosent av A-aksjene og 46,8 prosent av B-aksjene. Fortum Forvaltning AS er nest største aksjonær med 34,1 prosent av aksjekapitalen, hvorav 32,8 prosent av A-aksjene og 36,0 prosent av B-aksjene. Ved årsskiftet eide Hafslund 263 289 egne B-aksjer og 1 egne A-aksjer, og Hafslund ASA hadde totalt 6307 aksjonærer.

Styrets arbeid

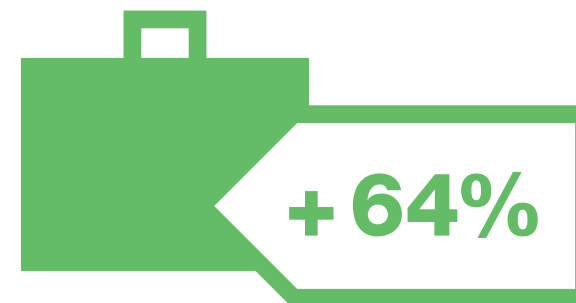
Styret i Hafslund har arbeidet i henhold til vedtatt styreinstruks. Hafslunds prinsipper for eierstyring og selskapsledelse (Corporate Governance), samt redegjørelsen for foretaksstyringen, er omtalt på www.hafslund.no. Det er enighet i Hafslund om ikke å etablere en bedriftsforsamling. Styret er følgelig direkte ansvarlig overfor generalforsamlingen.

Styret deltar i viktige strategiske diskusjoner gjennom året, og forestår årlig en revisjon av konsernets strategi. Styret har i 2016 rettet spesielt fokus mot utvikling av

kompetanse innenfor digitalisering og innovasjon i konsernet, investeringsprosjektene AMS og nytt aggregat i Vamma, driftsforbedringer og videre utvikling av forretningsområdet Marked.

På ordinær generalforsamling 3. mai 2016 ble styremedlemmene Birger Magnus og Ellen Christine Christiansen gjenvalgt med funksjonstid fram til ordinær generalforsamling 2018. Katrine Mourud Klaveness ble valgt inn som nytt styremedlem med funksjonstid fram til ordinær generalforsamling 2018. Anders Berg ble valgt som nytt medlem av valgkomiteen, mens Stig Bech og Timo Karttinen ble gjenvalgt med funksjonstid fram til ordinær generalforsamling 2018.

Hafslund oppfyller lovens krav om representasjon av begge kjønn i styret. Styret gjennomfører årlig en evaluering av arbeidsform, kompetanse samt samarbeidet med ledelsen, som gir grunnlag for endringstiltak. I 2016 ble det benyttet ekstern bistand til styreevalueringen. Styrets kompensasjonsutvalg forbereder styrets saker for vurdering og vedtak om kompensasjon og andre tilknyttete forhold til selskapets ledende ansatte. Kompensasjonsutvalget har i 2016 bestått av Birger Magnus (leder), Per Langer, Ellen Christine Christiansen og Per Orfjell. Styrets revisjonsutvalg støtter styrets arbeid med regnskapsavleggelse og internkontroll og har fra generalforsamlingen i mai 2016 bestått av Odd Håkon Hoelsæter (leder), Katrine Mourud Klaveness og Per Luneborg.

HAFSLUND-AKSJEN
INKLUSIV UTBYTTE STEG MED
64 PROSENT I 2016.

**Digitalisering og innovasjon,
investeringsprosjekter og
utvikling av forretningsområdet
Marked har stått sentralt i 2016.**

Årsberetning 2016

UTBYTTE OG DISPONERING AV RESULTATET

Den langsiktige utbyttepolitikken for konsernet er å utbetale stabile utbytter som over tid tilsvarer minst 50 prosent av årsresultatene. Styret vil overfor ordinær generalforsamling den 3. mai 2017 foreslå at det for regnskapsåret 2016 deles ut et ordinært utbytte på 3,25 kroner (3,00 kroner) per aksje, totalt 634 millioner kroner. Styret foreslår følgende disposisjoner av Hafslund ASAs årsresultat på 284 millioner kroner:

Overført fra annen egenkapital:	350 millioner kroner
Disponert årsresultat:	284 millioner kroner
Avsatt til utbytte:	-634 millioner kroner

FRAMTIDSUTSIKTER

Hafslund er et rendyrket energi- og infrastrukturelskap med ledende posisjoner som Norges største nett-, fjernvarme- og strømsalgsselskap, samt en mellomstor kraftprodusent.

Den regulerte nettvirksomheten utgjør om lag halvparten av Hafslunds engasjerte kapital, og sikrer Hafslund stabil og forutsigbar avkastning. Nettvirksomheten har som mål å være landets mest kostnadseffektive nettselskap. Inntjeningen for nettvirksomheten over tid påvirkes av egen kostnadseffektivitet i forhold til resten av nettbransjen, utvikling i rentenivået, i tillegg til endringer i offentlige reguleringer.

De neste årene vil nett- og strømsalgsvirksomhet stå overfor betydelige regulatoriske endringer med innføring av

AMS og kravet til tydeligere skille mellom nettvirksomhet og annen virksomhet. Strømsalgsvirksomheten er svært konkurranseutsatt, og lønnsomhet og vekst er betinget av selskapets evne til ytterligere å utvikle og forbedre virksomheten. Strømsalgsvirksomheten skal videreføre sin langsiktige nordiske vekststrategi.

Inntjeningen til forretningsområdene Varme og Produksjon er direkte påvirket av kraftprisutviklingen og produksjonsvolumet, og i tillegg påvirker nettleien inntjeningen til Varme. Per 1. mars var gjennomsnittlig kraftpris for prisområde NO1 for levering av kraft i 2017 på 24 øre/kWh og på nivå med 2016.

Hafslund vil øke investeringsnivået til i gjennomsnitt 2,1 milliarder kroner i årene 2017 til 2018, mot et gjennomsnitt på 1,0 milliarder kroner i 2013 til 2015 og 1,5 milliarder kroner i 2016. I tillegg til løpende drifts- og vekstinvesteringer preges investeringsnivået av investering i AMS og bygging av et nytt aggregat i Vamma med en samlet investeringsramme på henholdsvis 2,4 milliarder kroner og 920 millioner kroner.

God resultatutvikling har bidratt til at Hafslund er godt rustet for å satse videre. Konsernet skal fortsette den organiske veksten, samtidig som nye vekstmuligheter søkes både organisk og strukturelt. Konsernets virksomhet skal levere fornybar energi og bidra med miljøvennlige løsninger. Ny teknologi og digitalisering skal utnyttes til å skape nye forretningsmuligheter, og til å utvikle organisasjonen og prosesser. Løpende forbedringsarbeid skal fortsette å gi konsernet et konkurransefortrinn. Hafslunds strategi skal understøtte konsernets langsiktige utbyttepolitikk, som er å utbetale stabile utbytter som over tid tilsvarer minst 50 prosent av årsresultatene.

Styret i Hafslund ASA

Oslo, 20. mars 2017

Birger Magnus
Styreleder

Katrine Mourud
Klaveness

Per Langer

Odd Håkon
Hoelsæter

Ellen Christine
Christiansen

Per Orfjell

Per Luneborg

Jane Koppang

Finn Bjørn Ruyter
Konsernsjef

Regnskap og noter Hafslund konsern

Resultat

Utvidet resultat

Balanse

Kontantstrømoppstilling

Endring i egenkapital

Note 1 Generell informasjon

Note 2 Viktige regnskapsprinsipper

Note 3 Finansiell risikostyring

Note 4 Regnskapsestimater og skjønnsmessige vurderinger

Note 5 Segmentinformasjon

Note 6 Varige driftsmidler

Note 7 Immaterielle eiendeler

Note 8 Nedskrivningsvurderinger

Note 9 Investering i tilknyttete selskap

Note 10 Finansielle instrumenter etter kategori

Note 11 Langsiktige fordringer o.l.

Note 12 Kundefordringer og andre fordringer

Note 13 Betalingsmidler

Note 14 Aksjekapital og overkurs

Note 15 Leverandørgjeld og annen kortsiktig gjeld

Note 16 Lån

Note 17 Skatt

Note 18 Pensjonskostnader, -forpliktelser og -midler

Note 19 Andre (tap)/gevinster netto

Note 20 Andre driftskostnader

Note 21 Lønn og andre personalkostnader

Note 22 Godtgjørelse til ledende ansatte og styremedlemmer

Note 23 Finanskostnader

Note 24 Transaksjoner med nærstående parter

Note 25 Kjøp og salg av virksomhet

Note 26 Usikre forpliktelser

Note 27 Selskaper som inngår i konsolideringen

Resultat, utvidet resultat

		1. januar – 31. desember	
Millioner kroner	Noter	2016	2015
Salgsinntekter	5	13 788	11 905
Kjøp varer og energi		(7 954)	(6 264)
Lønn og andre personalkostnader	18, 21, 22	(922)	(992)
Andre (tap)/gevinster - netto	19	156	67
Andre driftskostnader	20	(1 938)	(1 841)
Andel resultat i tilknyttete selskaper	9, 25	13	45
Driftsresultat før avskrivninger		3 143	2 920
Avskrivninger	6, 7, 8	(919)	(920)
Nedskrivninger	6, 7, 8	(31)	(27)
Driftsresultat		2 193	1 973
Finanskostnader	23	(217)	(288)
Resultat før skattekostnad		1 976	1 686
Skattekostnad	17	(573)	(402)
Årsresultat		1 402	1 284
Tilordnet			
Aksjonærer i morselskapet		1 401	1 282
Ikke-kontrollerende eierinteresser		(1)	(1)
Resultat per aksje (NOK per aksje)			
Resultat per aksje (= utvannet resultat per aksje)	14	7,19	6,58

Note 1 til 27 er en integrert del av konsernregnskapet.

		1. januar – 31. desember	
Millioner kroner	Noter	2016	2015
Årsresultat		1 402	1 284
Poster som senere kan bli omklassifisert til resultatet			
Gevinst (tap) som følge av kontantstrømsikring	10	(124)	109
Omregningsdifferanser		(63)	48
Skatt	17	31	(27)
Sum poster som senere kan bli omklassifisert til resultatet		(156)	130
Poster som senere ikke kan bli omklassifisert til resultatet			
Endring estimat pensjoner	18	(137)	304
Skatt	17	34	(76)
Sum poster som senere ikke kan bli omklassifisert til resultatet		(103)	228
Årets utvidede resultat		(259)	358
Årets totalresultat		1 143	1 642
Totalresultat tilordnes:			
Aksjonærene i morselskapet		1 142	1 641
Ikke-kontrollerende eierinteresser		1	1
Årets totalresultat		1 143	1 642

Note 1 til 27 er en integrert del av konsernregnskapet.

Balanse

Millioner kroner	Noter	31. desember	
		2016	2015
Eiendeler			
Varige driftsmidler	6	19 610	19 302
Immaterielle eiendeler	7	2 880	2 933
Investeringer i tilknyttete selskaper	9	335	338
Langsiktige fordringer	10, 11, 18	185	199
Langsiktige eiendeler		23 011	22 772
Varer		99	61
Kundefordringer og andre fordringer	10, 12	2 852	2 494
Aksjer og andeler	10	20	
Derivater	3, 10	187	501
Betalingsmidler	10, 13	572	724
Kortsiktige eiendeler		3 729	3 780
Sum eiendeler		26 740	26 552
Egenkapital og gjeld			
Innskutt egenkapital	14	4 275	4 275
Opptjent egenkapital		5 292	4 734
Ikke-kontrollerende eierinteresser		4	4
Egenkapital		9 571	9 013
Lån	10, 16	8 120	8 547
Utsatt skatt	17	3 323	3 251
Pensjonsforpliktelser	18	98	58
Langsiktig gjeld		11 542	11 856
Leverandørgjeld og annen kortsiktig gjeld	10, 15	2 904	2 601
Derivater	3, 10	148	431
Betalbar skatt	17	356	340
Lån	10, 16	2 218	2 311
Kortsiktig gjeld		5 626	5 683
Sum gjeld		17 169	17 539
Sum gjeld og egenkapital		26 740	26 552

Styret i Hafslund ASA

Oslo, 20. mars 2017

Birger Magnus
*Styreleder*Katrine Mourud
Klaveness

Per Langer

Odd Håkon
HoelsæterEllen Christine
Christiansen

Per Orfjell

Per Luneborg

Jane Koppang

Finn Bjørn Ruyter
Konsernsjef

Kontantstrømoppstilling

		1. januar – 31. desember	
Millioner kroner	Noter	2016	2015
Driftsresultat før avskrivninger (EBITDA)		3 143	2 920
Justeringer for:			
- gevinst/tap salg driftsmidler og virksomhet		(38)	(62)
- resultat finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultat		(100)	89
- andre ikke likviditetsposter		(13)	(45)
Endringer i arbeidskapital:			
- Varer		(37)	(14)
- Kundefordringer og andre fordringer		(446)	(73)
- Leverandørgjeld og annen kortsiktig gjeld		261	149
Kontantstrøm fra driften		2 770	2 963
Betalte renter		(350)	(419)
Betalte skatter		(379)	(343)
Netto kontantstrøm fra driften		2 041	2 201
Driftsinvesteringer	6, 7	(1 514)	(1 282)
Salg varige driftsmidler		299	186
Kjøp virksomhet, aksjer, mm		(28)	(24)
Salg aksjer o.l.		118	200
Kontantstrøm investeringsaktiviteter		(1 125)	(919)
Opptak lån	16	2 121	1 800
Nedbetaling av lån	16	(2 569)	(2 674)
Endring rentebærende fordringer	11		30
Utbytte og andre egenkapitaltransaksjoner		(586)	(487)
Kontantstrøm finansieringsaktiviteter		(1 034)	(1 331)
Endring i betalingsmidler		(118)	(49)
Betalingsmidler per 1. januar		724	742
Valutagevinst/(tap) betalingsmidler		(34)	31
Betalingsmidler per 31. desember	10, 13	572	724

Note 1 til 27 er en integrert del av konsernregnskapet.

Endring i egenkapital

Millioner kroner	Aksjekapital	Overkurs	Annen innskutt egenkapital	Estimatavvik pensjoner	Omregnings-differanser	Opptjent egenkapital	Egenkapital til morselskapets aksjonærer	Ikke-kontrollerende eierinteresser	Total egenkapital
Egenkapital per 31. desember 2014	195	4 080	76	231	23	3 255	7 860	17	7 877
Årets resultat						1 284	1 284		1 284
Utvidet resultat				228	48	82	358		358
Årets totalresultat				228	48	1 366	1 642		1 642
Transaksjoner med eierne:									
Endring minoritetsinteresser								(13)	(13)
Utdelt ordinært utbytte for 2014						(487)	(487)		(487)
Endring egne aksjer			(3)			11	8		8
Andre egenkapitalendringer			(17)			3	(14)		(14)
Egenkapital per 31. desember 2015	195	4 080	56	459	71	4 148	9 009	4	9 013
Årets resultat						1 401	1 401	1	1 402
Utvidet resultat				(103)	(63)	(93)	(259)		(259)
Årets totalresultat				(103)	(63)	1 308	1 142	1	1 143
Transaksjoner med eierne:									
Utdelt ordinært utbytte for 2015						(586)	(586)	(1)	(587)
Andre egenkapitalendringer						2	2		2
Egenkapital per 31. desember 2016	195	4 080	56	356	8	4 872	9 567	4	9 571

Styret har foreslått et utbytte på 3,25 kroner per aksje for regnskapsåret 2016. Tilsvarende tall for 2015 var 3,00 kroner per aksje.

Note 1 til 27 er en integrert del av konsernregnskapet.

Note 1, 2

NOTE 1 ► GENERELL INFORMASJON

Hafslund ASA (selskapet) med datterselskaper (senere omtalt som Hafslund) er notert på Oslo Børs. Hafslund er Norges største nettselskap, størst innen strømsalg, størst innen fjernvarme, og en middels stor kraftprodusent.

Mens strømsalgsvirksomheten i det alt vesentlige har virksomhet i Norge, Sverige og Finland, har de øvrige forretningsområdene sin virksomhet i Norge. Hafslund-konsernet driver sin virksomhet gjennom datterselskaper og tilknyttete selskaper. Hovedkontoret ligger i Oslo. Konsernregnskapet ble vedtatt av selskapets styre 20. mars 2017.

NOTE 2 ► VIKTIGE REGNSKAPSPRINSIPPER

Nedenfor beskrives de viktigste regnskapsprinsippene som er benyttet ved utarbeidelsen av konsernregnskapet. Dersom ikke annet framgår, er disse prinsippene benyttet på samme måte for alle regnskapsperioder.

2.1 Rammeverk for regnskapsavleggelsen

Konsernregnskapet til Hafslund ASA er utarbeidet i samsvar med internasjonale regnskapsstandards (IFRS) og fortolkninger fra IFRS fortolkningskomité (IFRIC), som fastsatt av EU. For det avlagte konsernregnskapet er det ingen forskjeller mellom IFRS som fastsatt av EU og IASB. Konsernregnskapet er basert på et modifisert historisk kost-prinsipp. Avvikene gjelder i hovedsak finansielle eiendeler og forpliktelser (herunder derivater) til virkelig verdi over resultatet. Utarbeidelse av regnskaper i samsvar med IFRS krever bruk av estimater. Videre krever anvendelse av selskapets regnskapsprinsipper at ledelsen må utøve skjønn.

Områder med stor grad av skjønnsmessige vurderinger, høy kompleksitet eller områder hvor forutsetninger og estimater er vesentlige for konsernregnskapet, er beskrevet i [note 4](#). Konsernregnskapet er avlagt under forutsetning om fortsatt drift.

a) Nye og endrede standarder som er tatt i bruk

Fra 1. januar 2016 er det flere regnskapsstandards som har trådt i kraft, men disse har ikke påvirket regnskapet for 2016 i vesentlig grad. De mest relevante standardene som er tatt i bruk for selskapet fra 1. januar 2016 er:

- Endring til IAS 1, Presentasjon av finansregnskap
- Endring til IAS Eiendom 16, anlegg og utstyr og IAS 38, Immaterielle eiendeler

b) Standarder, endringer og fortolkninger til eksisterende standarder som ikke er trådt i kraft og hvor konsernet ikke har valgt tidlig anvendelse

Konsernet har ikke valgt tidlig anvendelse av noen nye eller endrede IFRS-standarder eller IFRIC-fortolkninger, unntatt IFRS 9. Konsernet anvender IFRS 9 fra 1. januar 2017. En rekke nye standarder, endringer til standardene og fortolkninger er pliktige for framtidige årsregnskap. De regnskapsstandardene som er godkjent av IASB ved årsslutt 2016 og som er de vesentligste for konsernet, er følgende:

IFRS 9 Finansielle Instrumenter

IFRS 9 Finansielle Instrumenter erstatter IAS 39 og omhandler klassifisering, måling og fraregning av finansielle eiendeler og forpliktelser, introduserer nye regler for sikringsbokføring og en ny nedskrivingsmodell for finansielle eiendeler.

Regnskapsstandarden omfatter blant annet følgende forhold:

- Etter IFRS 9 skal finansielle eiendeler klassifiseres i tre kategorier: Virkelig verdi over utvidet resultat, virkelig verdi over resultatet, samt amortisert kost. Målekategori bestemmes ved førstegangsinnregning av eiendelen. Klassifiseringen avhenger av enhetens forretningsmodell for styring av sine finansielle instrumenter og karakteristikkene av kontantstrømmene til det enkelte finansielle instrumentet.
 - For finansielle forpliktelser viderefører standarden stort sett kravene i IAS 39. Den største endringen er at i tilfeller der virkelig verdi-opsjonen er tatt i bruk for en finansiell forpliktelse, skal endringer i virkelig verdi som skyldes endring i egen kredittrisiko innregnes i utvidet resultat. Verdiendringer på lån regnskapsført til virkelig verdi er regnskapsført som del av Finanskostnader i 2016 og utgjør -87 millioner kroner inklusiv endringer i virkelig verdi som skyldes endring i egen kredittrisiko (-137 millioner kroner i 2015). Fra 1. januar 2017 vil virkelig verdi-endringer knyttet til endring i egen kredittrisiko bli innregnet i utvidet resultatet.
 - Ved implementeringen kan Hafslund velge å klassifisere sluttbrukerkontrakter til eget bruk til virkelig verdi over resultatet. Hafslund vil velge dette regnskapsprinsippet og klassifiserer alle sluttbrukerkontrakter til virkelig verdi fra 1. januar 2017.
- Verdifall som skyldes kredittrisiko skal nå innregnes basert på forventet tap i stedet for dagens modell der tap må være pådratt. Den nye nedskrivingsmodellen baserer seg på forventet kredittap som kan resultere i tidligere avsetning for tap på utlån.

Note 2

- De nye reglene for regnskapsføring av sikring etter IFRS 9 medfører at regnskapsføringen i praksis vil henge tettere sammen med konsernets risikostyring. Generelt sett vil det derfor bli lettere å anvende sikringsbokføring framover, ettersom standarden innfører en mer prinsippbasert tilnærming, med utvidede notekrav. Hafslund sikrer løpende deler av vannkraftproduksjonsvolumet, samt inngår sikringsforretninger i fjernvarmevirksomheten, se [note 10](#) for nærmere omtale.

IFRS 9 gjelder fra 1. januar 2018, men tidligere anvendelse er tillatt. Standarden ble godkjent av EU i november 2016. Konsernet har valgt å benytte muligheten for tidlig anvendelse med implementering fra 1. januar 2017. IFRS 9 krever retrospektiv implementering, men har overgangsregler som tillater at sammenligningstall ikke omarbeides. Hafslund vil benytte seg av disse overgangsreglene. Implementeringseffekten vil føres mot Annen egenkapital per 1. januar 2017 og antas ikke å ha vesentlige effekt på konsernregnskapet.

IFRS 15 Inntekter fra kundecontrakter

IFRS 15 Inntekter fra kundecontrakter omhandler inntektsføring. Standarden vil erstatte IAS 18 Driftsinntekter og IAS 11 Anleggskontrakter og tilhørende tolkninger. Den nye standarden er basert på prinsippet om at inntekt innregnes når kontrollen til en vare eller tjeneste er overført til kunden. Kontroll erstatter det gjeldende vilkåret om risiko og avkastning.

Etter IFRS 15 innregnes inntekter til det beløpet som reflekterer vederlaget som et selskap forventer å ha rett til i bytte for overføring av varer eller tjenester til en kunde. De nye prinsippene i IFRS 15 har en mer strukturert tilnærming til måling og innregning av inntekter enn tidligere standarder. IFRS 15 ble vedtatt av IASB i mai 2014 og etablerer en ny

femtrinns modell gjeldende for inntekter som oppstår fra kontrakter med kunder. De fem trinnene er:

1. Identifisere kundecontrakter,
2. Identifisere enkelte "performance obligations",
3. Bestemme kontraktens transaksjonspris,
4. Allokere transaksjonspris til det enkelte "performance obligations", og,
5. Inntektsføre inntektene når de enkelte "performance obligations" er tilfredsstillt.

Hafslund er i prosess med implementeringen av IFRS 15 og foretar en egen vurdering av femtrinns modellen. Alle de fem trinnene i IFRS 15 kan påvirke i noen grad hvordan Hafslund inntektsfører sine kontrakter. Hafslund har konkludert på noen av inntektsstrømmene, men det gjenstår fortsatt noen vurderinger, samt implementering og identifisering av endelige effekter. Konklusjonen fra gjennomgangen som er gjennomført er følgende:

- **Salg av kraft og fjernvarme**

Salg av kraft resultatføres på tidspunktet for levering til kunden. Realiserte inntekter fra fysisk og finansiell handel i kraftkontrakter presenteres som salgsinntekter. Salg av fjernvarme resultatføres i henhold til kundens beregnede forbruk av fjernvarme. Hafslund har vurdert at IFRS 15 ikke vil ha effekt på periodiseringen av salg av kraft og fjernvarme til sine kunder.

- **Inntekter fra nettleie**

Faktiske inntekter til et nettselskap består av de til enhver tid fastsatte tariffene, effektuttak og faktisk overført energivolum i nettselskapets forsyningsområde. Nettselskapet har også inntekter fra anleggsbidrag som er dekning av kostnader i forbindelse med etablering av nye nettilknytninger og ved forsterkning

av nettet til eksisterende kunder. Leveranse av både nettleie og anleggsbidrag kan tolkes som en samlet "performance obligation" eller separate leveringer. Basert på vurderingen er konklusjonen så langt at IFRS 15 vil føre til begrenset endring av periodisering av nettleie og håndtering av anleggsbidrag. For anleggsbidrag/ installasjon skal inntektsføring skje over levering. Det vil bli utarbeidet en mer detaljert og spesifikk vurdering av effektene på regnskapet av IFRS 15 som følge av inntekter fra anleggsbidrag i 2017.

- **Salg av fordelsprodukter**

Fordelsproduktene er finansielle produkter og tjenester, og ingen av produktene innebærer fysisk vareleveranse til kundene. Produktene kan i utgangspunktet deles i fire hovedkategorier:

- Ulike forsikringsprodukter og avtaler som sikrer kundene mot høye strømpriser
- Tjenester og rådgiving knyttet til enøk og strømsparing
- Miljøavtaler og ulike avtaler for opprinnelsesgarantert strøm
- Betalingsløsninger/kontokreditt for strømrregningen.

Analysene av fordelsproduktene utført så langt konkluderer med at IFRS 15 ikke vil påvirke inntektsføringen av fordelsprodukter i vesentlig grad.

Konsernet vil anvende IFRS 15 fra 1. januar 2018 med en modifisert retrospektiv tilnærming. Det medfører at hele implementeringseffekten tas mot Annen egenkapital per 1. januar 2018. Den samlede effekten av implementeringen av IFRS 15 på total omsetning, kostnader, eiendeler eller forpliktelser tilknyttet til kundecontrakter er ikke endelig beregnet, men det forventes at anvendelsen av IFRS 15 ikke vil ha vesentlig effekt.

Note 2

IFRS 16 Leieavtaler

IFRS 16 Leieavtaler ble vedtatt av IASB i januar 2016. Etter dagens regler regnskapsfører leietaker en leieavtale enten som en operasjonell eller en finansiell leieavtale. Den nye standarden fjerner det tidligere skillet mellom operasjonelle og finansielle leieavtaler, fordi begge typer avtaler overfører bruksretten til en konkret eiendel fra utleier til leietaker for en spesifikk periode. Standarden har i stor grad beholdt eksisterende regnskapsmessige prinsipper fra IAS 17 Leieavtaler, dog med utvidede notekrav, for utleieren. Kort oppsummert omfatter IFRS 16 følgende endringer:

- Alle leieavtaler skal nå, med noen få praktiske unntak, innregnes i balansen og behandles etter en modell som tilsvarer hvordan finansielle leieavtaler ble behandlet i IAS 17.
- For leietaker skal verdien av bruksretten for en eiendel aktiveres i balansen og den tilsvarende leieforpliktelsen skal også føres i balansen.
- Det er imidlertid ikke nødvendigvis hele leieavtalen som skal balanseføres. Hovedregelen i IFRS 16 er at avtaler som inneholder flere elementer, for eksempel bruksrett til flere eiendeler, eller en bruksrett og en tjeneste, skal splittes i de enkelte elementene og hvert element vurderes selvstendig. Kun identifiserte bruksretter og tilhørende forpliktelser balanseføres. Betalingene under avtalen må allokere mellom leieavtalen(-e) og andre ytelser i kontrakten.

Hafslunds leiekontrakter er operasjonelle og har varierende betalingsterminer, prisreguleringsklausuler og rettigheter til forlengelse av leieforholdet. I 2016 ble det resultatført 190 millioner kroner (188 millioner kroner i 2015) i leie av kontorbygg og trafostasjoner. Hafslund har samlede framtidige leieforpliktelser per 31. desember 2016 knyttet

til kontorbygg og trafostasjoner på 937 millioner kroner i nominelt beløp (972 millioner kroner i 2015).

IFRS 16 må benyttes for regnskapsår som begynner 1. januar 2019 eller senere. Det er mulig å anvende standarden tidligere, men da må selskapet ha implementert IFRS 15 Inntekter fra kundekontrakter. Standarden er foreløpig ikke godkjent av EU, men dette forventes i løpet av 2017. Konsernet kommer mest sannsynlig ikke til å benytte muligheten for tidlig anvendelse.

Konsernet har på det nåværende tidspunkt ikke endelig fått kvantifisert effekten av de nye reglene på konsernregnskapet og implementeringseffekt per 1. januar 2018 på Annen egenkapital. Konsernet vil foreta mer detaljerte vurderinger av effekten i løpet av 2017.

IAS 7 Oppstilling over kontantstrømmer

I januar 2016 vedtok IASB en endring i IAS 7 Oppstilling over kontantstrømmer der det innføres krav om en ny avstemming som vil gi brukerne av regnskapet mulighet til å forstå og vurdere endringene i gjeld. Endringen trer i kraft fra 1. januar 2017. Konsernet skal vise en avstemming slik at brukerne kan forstå endringene i gjelden som følge av finansieringsaktiviteter. Avstemmingen vil dermed vise endringer som følge av:

- Kontantstrømmer, som opptrekk og nedbetaling av lån, og
- Endringer uten kontantvirkning, som for eksempel oppkjøp, dekonsolidering, leasing og urealiserte valutaendringer.

“Gjeld” som sådan er ikke definert i gjeldende IFRS. IASB besluttet derfor å kreve avstemming av endringer i forpliktelser der kontantstrømmene når forpliktelsen

oppsto, eller framtidige kontantstrømmer ved nedbetaling, vil bli klassifisert som finansieringsaktiviteter i kontantstrømpoppstillingen. Opplysninger skal også ta med endringer i finansielle eiendeler i den nye avstemmingen dersom slike kontantstrømmer har vært, eller vil bli, inkludert i kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter.

Konsernet vil anvende de nye kravene fra 1. januar 2017, men har på det nåværende tidspunkt ikke kvantifisert effekten av de nye opplysningskravene på konsernregnskapet.

Det er ingen andre standarder eller fortolkninger som ikke er trådt i kraft som forventes å gi en vesentlig påvirkning på konsernets regnskap.

Note 2

2.2 Konsolideringsprinsipper

a) Datterselskap

Datterselskaper er alle enheter som konsernet har kontroll over. Kontroll over en enhet oppstår når konsernet er utsatt for variabilitet i avkastningen fra enheten og har evnen til å påvirke denne avkastningen gjennom sin makt over enheten. Datterselskap konsolideres fra dagen kontroll oppstår og dekonsolideres når kontroll opphører.

Ved kjøp av virksomhet anvendes oppkjøpsmetoden. Vederlaget som er ytt måles til virkelig verdi av overførte eiendeler, pådratte forpliktelser og utstedte egenkapitalinstrumenter. Identifiserbare eiendeler, gjeld og betingede forpliktelser regnskapsføres til virkelig verdi på oppkjøpstidspunktet. Ikke-kontrollerende eierinteresser i det oppkjøpte selskapet måles fra gang til gang enten til virkelig verdi, eller til sin andel av det overtatte selskapets nettoeiendeler. Utgifter knyttet til virksomhetssammenslutningen kostnadsføres når de påløper.

Når oppkjøpet skjer i flere trinn, skal eierandel fra tidligere kjøp verdsettes på nytt til virkelig verdi på kontrolltidspunktet, med resultatføring av verdiendringen. Betinget vederlag måles til virkelig verdi på oppkjøpstidspunktet. Etterfølgende endringer i virkelig verdi av det betingete vederlaget skal i henhold til IAS 39 resultatføres eller føres som en endring i utvidet resultat dersom det betingete vederlaget klassifiseres som en eiendel eller gjeld. Det foretas ikke ny verdimåling av betingete vederlag klassifisert som egenkapital, og etterfølgende oppgjør føres mot egenkapitalen.

Dersom vederlaget (inkludert eventuelle ikke-kontrollerende eierinteresser og virkelig verdi av tidligere eierandeler) overstiger virkelig verdi av identifiserbare eiendeler og

gjeld i oppkjøpet, regnskapsføres dette som goodwill. Dersom vederlaget (inkludert eventuelle ikke-kontrollerende eierinteresser og virkelig verdi av tidligere eierandeler) utgjør mindre enn virkelig verdi av netto eiendeler i datterselskapet som følge av et kjøp på gunstige vilkår, føres differansen som gevinst i resultatet.

Konserninterne transaksjoner, mellomværender og urealisert gevinst eller tap mellom konsernselskaper elimineres. Rapporterte tall fra datterselskapene omarbeides om nødvendig for å oppnå samsvar med konsernets regnskapsprinsipper.

b) Endring i eierinteresse i datterselskaper uten tap av kontroll

Transaksjoner med ikke-kontrollerende eierinteresser i datterselskaper som ikke medfører tap av kontroll, behandles som egenkapitaltransaksjoner. Ved kjøp av aksjer fra ikke-kontrollerende eiere føres forskjellen mellom vederlaget og aksjenes forholdsmessige andel av balanseført beløp av nettoeiendeler i datterselskapet mot egenkapitalen til morselskapets eiere. Gevinst eller tap ved salg til ikke-kontrollerende eierinteresser føres tilsvarende mot egenkapitalen.

c) Avhending av datterselskap

Når konsernet ikke lenger har kontroll, måles eventuelle gjenværende eierinteresser til virkelig verdi med endring over resultatet. Virkelig verdi utgjør deretter anskaffelseskost for den videre regnskapsføringen, enten som investering i tilknyttet selskap, felleskontrollert virksomhet eller finansiell eiendel. Beløp som tidligere er ført i utvidet resultat relatert til dette selskapet, behandles som om konsernet hadde avhendet underliggende eiendeler og gjeld. Dette vil kunne innebære at beløp som tidligere er ført i utvidet resultat reklassifiseres til resultatet.

d) Tilknyttete selskaper

Tilknyttete selskaper er selskaper hvor Hafslund har betydelig innflytelse, men ikke kontroll. Betydelig innflytelse foreligger normalt der konsernet har mellom 20 og 50 prosent av stemmerettene. Investeringer i tilknyttete selskaper regnskapsføres etter egenkapitalmetoden. Investeringen regnskapsføres på kjøpstidspunktet til anskaffelseskost, og konsernets andel av årsresultatet i etterfølgende perioder inntektsføres eller kostnadsføres. Balanseført beløp inkluderer eventuell implisitt goodwill identifisert på kjøpstidspunktet. Ved reduksjon av eierandel i tilknyttet selskap hvor konsernet opprettholder betydelig innflytelse, omklassifiseres kun en forholdsmessig andel av beløp som tidligere er ført i utvidet resultat til resultatet.

Konsernets andel av over- eller underskudd i tilknyttete selskaper resultatføres og tillegges balanseført verdi av investeringen. Konsernets andel av utvidet resultat i det tilknyttete selskapet føres i utvidet resultat i konsernet og tillegges også beløp for investeringene. Konsernet resultatfører ikke andel av underskudd hvor dette medfører at balanseført beløp av investeringen blir negativt (inklusive usikre fordringer på enheten), med mindre konsernet har pådratt seg forpliktelser eller foretatt betalinger på vegne av det tilknyttete selskapet.

Konsernet avgjør ved slutten av hver regnskapsperiode hvorvidt det foreligger nedskrivningsbehov på investeringen i det tilknyttete selskapet. I så fall beregnes nedskrivningsbeløpet som forskjellen mellom gjenvinnbart beløp av investeringen og dens balanseførte verdi, og resultatfører differansen på egen linje sammen med regnskapslinje Andel resultat i tilknyttete selskap.

Note 2

Dersom det oppstår gevinst eller tap på transaksjoner mellom konsernet og dets tilknyttete selskaper, regnskapsføres kun den forholdsmessige andelen som knytter seg til aksjonærene utenfor konsernet. Urealiserte tap elimineres med mindre det foreligger et nedskrivingsbehov på eiendelen som var gjenstand for transaksjonen. Der det har vært nødvendig er regnskapene i de tilknyttete selskapene omarbeidet for å oppnå samsvar med konsernets regnskapsprinsipper, med unntak av tilknyttete selskaper som er investeringsselskap. Gevinster og tap ved utvanning av eierandeler i tilknyttete selskaper resultatføres.

2.3 Segmentinformasjon

Driftssegmenter rapporteres etter samme struktur som ledelsesrapporteringen til konsernets øverste beslutningstaker. Konsernets øverste beslutningstaker, som er ansvarlig for allokering av ressurser til og vurdering av inntjening i driftssegmentene, er definert som konsernledelsen.

2.4 Omregning av utenlandsk valuta

a) Funksjonell valuta og presentasjonsvaluta

Regnskapet til de enkelte enheter i konsernet måles i den valuta som benyttes der enheten i hovedsak opererer (funksjonell valuta). Konsernregnskapet presenteres i norske kroner (NOK), som både er den funksjonelle valutaen til morselskapet, og presentasjonsvalutaen til konsernet.

b) Transaksjoner og balanseposter

Transaksjoner i utenlandsk valuta omregnes til den funksjonelle valutaen til transaksjonskurs. Alle pengeposter i utenlandsk valuta er omregnet til kursen på balansetidspunktet. Realisert valutagevinst eller -tap ved oppgjør og omregning av pengeposter i utenlandsk valuta til kursen på balansedagen resultatføres.

Valutagevinster og -tap knyttet til lån, kontanter og kontantekvivalenter presenteres (netto) som Finansinntekter eller Finanskostnader. Andre valutagevinster og -tap presenteres på linjen for Andre (tap)/gevinster – netto.

Valutavirkningen på ikke-pengeposter (både eiendeler og forpliktelser) inngår som del av vurderingen av virkelig verdi. Valutadifferanser på ikke-pengeposter, slik som aksjer til virkelig verdi over resultatet, resultatføres som en del av samlet gevinst og tap. Valutadifferanser på aksjer klassifisert som tilgjengelig for salg, inkluderes i verdiendringen som føres mot utvidet resultat.

c) Konsernselskaper

Resultat og balanse for konsernselskaper med funksjonell valuta forskjellig fra presentasjonsvalutaen regnes om på følgende måte:

- Balansen, inkludert goodwill og merverdier ved oppkjøp, er omregnet til balansedagens kurs.
- Inntekter og kostnader omregnes til norske kroner ved å benytte gjennomsnittskurs.
- Omregningsdifferanser føres mot utvidet resultat og spesifiseres separat i egenkapitalen.

2.5 Varige driftsmidler

Varige driftsmidler er balanseført til anskaffelseskost, med fradrag for akkumulerte avskrivninger og nedskrivninger. Anskaffelseskost inkluderer kostnader direkte knyttet til anskaffelsen av driftsmiddelet, herunder direkte henførbare lånekostnader. Påfølgende utgifter legges til driftsmidlenes balanseførte verdi eller balanseføres separat når det er sannsynlig at framtidige økonomiske fordeler tilknyttet utgiften vil tilflyte konsernet, og utgiften kan måles pålitelig. Balanseført beløp knyttet til utskiftede deler resultatføres. Øvrige reparasjons- og vedlikeholdskostnader føres over resultatet i den perioden utgiftene pådras. Tomter avskrives ikke. Andre driftsmidler avskrives lineært, slik at driftsmidlenes anskaffelseskost avskrives til restverdi over forventet utnyttbar levetid, som er:

Kraftanlegg	20 – 50 år
Varmeanlegg	10 – 50 år
Nettanlegg	10 – 50 år
Teknisk utstyr og løsøre	3 – 30 år
Annen eiendom	20 – 50 år

Driftsmidlenes utnyttbare levetid, samt restverdi, vurderes på hver balansedag og endres hvis nødvendig. Når balanseført verdi på et driftsmiddel er høyere enn estimert gjenvinnbart beløp, skrives verdien ned til gjenvinnbart beløp ([note 2.7](#)). Gevinst og tap ved avgang driftsmidler resultatføres under Andre (tap)/gevinster - netto og utgjør forskjellen mellom salgspris og balanseført verdi.

Note 2

2.6 Immaterielle eiendeler

a) Vannfall

Vannfallsrettigheter er balanseført til historisk anskaffelseskost. Vannfallsrettigheter er vurdert å være en tidsubegrenset eiendel da det ikke foreligger hjemfallsrett, og avskrives ikke.

b) Goodwill

Goodwill er forskjellen mellom anskaffelseskost ved kjøp av virksomhet og virkelig verdi av konsernets andel av netto identifiserbare eiendeler i virksomheten på oppkjøpstidspunktet. Goodwill ved oppkjøp av datterselskap er klassifisert som immateriell eiendel. Goodwill balanseføres til anskaffelseskost med fradrag for nedskrivninger. For etterfølgende vurdering av behov for nedskrivning blir goodwill allokert til de kontantgenererende enheter som forventes å få fordeler av oppkjøpet. Nedskrivning på goodwill reverseres ikke.

c) Kundeporteføljer

Kundeporteføljer balanseføres til virkelig verdi på oppkjøpstidspunktet. Kundeporteføljene har begrenset utnyttbar levetid og føres til anskaffelseskost med fradrag for akkumulerte avskrivninger. Avskrivning foretas lineært over forventet gjennomsnittlig avtaleperiode.

d) Akkvisisjonskostnader (Customer purchase order)

Akkvisisjonskostnader ved tilgang av nye kunder balanseføres til anskaffelseskost med fradrag for avskrivninger. Akkvisisjonskostnadene har begrenset utnyttbar levetid og ses opp mot forventet levetid på kundeforholdet. Hafslund har valgt å avskrive akkvisisjonskostnader lineært over tre til fem år basert på opparbeidet erfaring. Anskaffelseskost omfatter kun direkte salgskostnader, og hver enkelt kundeportefølje følges opp separat.

2.7 Verdifall på ikke-finansielle eiendeler

Goodwill og immaterielle eiendeler med ubestemt utnyttbar levetid avskrives ikke, men testes årlig for verdifall. Varige driftsmidler og immaterielle eiendeler som avskrives, vurderes for verdifall når det foreligger indikatorer på at framtidig inntjening ikke kan forsvare balanseført verdi. Forskjellen mellom balanseført verdi og gjenvinnbart beløp resultatføres som nedskrivning. Gjenvinnbart beløp er det høyeste av bruksverdi og virkelig verdi med fradrag av salgskostnader. Ved vurdering av verdifall grupperes eiendelene på det laveste nivået der det er mulig å skille ut uavhengige kontantstrømmer (kontantgenererende enheter). Ved hver rapporteringsdato vurderes mulighetene for reversering av tidligere nedskrivninger på ikke-finansielle eiendeler (unntatt goodwill).

2.8 Anleggsmidler (eller avhendingsgrupper) holdt for salg

Anleggsmidler (eller avhendingsgrupper) blir klassifisert som holdt for salg når balanseført beløp i hovedsak vil bli realisert ved en salgstransaksjon og et salg er vurdert som svært sannsynlig. Måling skjer til det laveste av balanseført verdi og virkelig verdi fratrukket salgsutgifter.

2.9 Finansielle instrumenter

Finansielle instrumenter regnskapsføres når konsernet blir part i kontraktsmessige betingelser knyttet til instrumentet. Finansielle eiendeler og finansiell gjeld klassifiseres på grunnlag av art av og formål med instrumentene til kategoriene a) til virkelig verdi over resultatet og b) utlån og fordringer. Klassifiseringen avhenger av hensikten med eiendelen og foretas ved anskaffelse.

a) Finansielle instrumenter til virkelig verdi over resultatet

Denne kategorien har to underkategorier: i) finansielle instrumenter holdt for handelsformål, og ii) finansielle instrumenter som ledelsen initielt har valgt å klassifisere til virkelig verdi over resultatet. Derivater klassifiseres som holdt for handelsformål, med mindre de er en del av en regnskapsmessig sikringsrelasjon. Finansielle eiendeler og finansiell gjeld som føres til virkelig verdi over resultatet, regnskapsføres ved anskaffelsen til virkelig verdi, og transaksjonskostnader resultatføres. Gevinst eller tap fra endringer i virkelig verdi av finansielle instrumenter klassifisert som finansielle instrumenter til virkelig verdi over resultatet, inkludert renteinntekt og utbytte, medtas i resultatet under Andre (tap)/gevinster – netto i den perioden de oppstår. Eiendeler og gjeld i denne kategorien klassifiseres som kortsiktig eiendel eller kortsiktig forpliktelse hvis de holdes for handelsformål, eller hvis de forventes å bli realisert innen 12 måneder etter balansedagen.

b) Utlån og fordringer

Utlån og fordringer er ikke-derivate finansielle eiendeler med faste eller bestembare betalinger som ikke omsettes i et aktivt marked. Utlån og fordringer måles ved første gangs innregning til virkelig verdi tillagt direkte henførbare transaksjonskostnader. For senere perioder måles utlån og fordringer til amortisert kost ved bruk av effektiv rentemetoden. De klassifiseres som omløpsmidler med mindre de forfaller mer enn 12 måneder etter balansedagen. Utlån og fordringer klassifiseres som Kundefordringer og andre fordringer i balansen, samt Betalingsmidler (se note [2.12](#) og [2.13](#)).

c) Verdifall på finansielle eiendeler

På balansedagen vurderes det hvorvidt det finnes objektive indikasjoner på om en finansiell eiendel eller gruppe av finansielle eiendeler har falt i verdi. For aksjer klassifisert

Note 2

som tilgjengelig for salg vil et betydelig eller langvarig fall i virkelig verdi under anskaffelseskost være en indikator på at aksjen er verdiforringet. Dersom slike objektive indikatorer foreligger, og verdireduksjoner tidligere har vært ført mot utvidet resultat, skal det kumulative tapet som er innregnet i utvidet resultat omklassifiseres til det konsoliderte resultatet. Beløpet måles som differansen mellom anskaffelseskost og dagens virkelige verdi, med fradrag for tap ved verdifall som tidligere er resultatført. Verdiforringelse på aksjer og tilsvarende instrumenter klassifisert som tilgjengelig for salg ført i resultatet reverseres ikke gjennom resultatet. Når verdipapirer klassifisert som tilgjengelig for salg selges eller nedskrives, omklassifiseres samlet verdiregulering som er ført i utvidet resultat over resultatet.

2.10 Derivater og sikring

Derivater balanseføres til virkelig verdi på det tidspunkt derivatkontrakten inngås, og deretter løpende til virkelig verdi. Regnskapsføring av tilhørende gevinster og tap avhenger av hvorvidt derivatet er utpekt som et sikringsinstrument og eventuell type sikring. Hafslund øremerker enkelte derivater i følgende sikringstype:

- Sikring av variabilitet i kontantstrømmer knyttet til en særskilt risiko i en balanseført eiendel, forpliktelse eller svært sannsynlig planlagt transaksjon (kontantstrømsikring)

Ved inngåelse av sikringsforholdet dokumenterer Hafslund sammenhengen mellom sikringsinstrumentene og sikringsobjektene, i tillegg til formålet med risikostyringen og strategien bak de forskjellige sikringstransaksjonene. Hafslund dokumenterer også sin vurdering av hvorvidt derivatene som benyttes er svært effektive i å utligne endringene i virkelig verdi eller kontantstrøm knyttet til

sikringsobjektene. Slike vurderinger dokumenteres både ved inngåelse av sikringsforholdet og løpende i sikringsperioden.

Virkelig verdi av derivatene brukt i sikringsrelasjoner er vist i [note 10](#). Endringer i egenkapitalen som følge av sikring, og som er ført over utvidet resultat, vises i oppstilling over utvidet resultat. Virkelig verdi av et sikringsderivat klassifiseres som anleggsmiddel eller langsiktig gjeld dersom gjenværende løpetid på sikringsobjektet er lenger enn 12 måneder, og som omløpsmiddel eller kortsiktig gjeld dersom gjenværende løpetid på sikringsobjektet er mindre enn 12 måneder. Derivater holdt for handelsformål klassifiseres som omløpsmiddel eller kortsiktig gjeld.

Kontantstrømsikring

Den effektive delen av endring i virkelig verdi på derivater som øremerkes og kvalifiseres som sikringsinstrument i en kontantstrømsikring, regnskapsføres over utvidet resultat. Gevinst og tap på den ineffektive delen resultatføres som Andre (tap) gevinster – netto.

Sikringsgevinster eller -tap som er ført over utvidet resultat og akkumulert i egenkapitalen omklassifiseres til resultatet i den perioden sikringsobjektet påvirker resultatet (for eksempel når det planlagte sikrede salget finner sted). Gevinsten eller tapet som knytter seg til den ineffektive delen resultatføres som Andre (tap) gevinster – netto.

Når et sikringsinstrument utløper eller selges, eller når en sikring ikke lenger tilfredsstiller kriteriene for sikringsbokføring, forblir samlet gevinst eller tap ført over utvidet resultat i egenkapitalen, og blir omklassifisert til resultatet samtidig med at den sikrede transaksjonen blir resultatført. Hvis en sikret transaksjon ikke lenger forventes å bli gjennomført, omklassifiseres balanseført beløp i egenkapitalen umiddelbart til resultatet på linjen Andre (tap) gevinster – netto.

Konsesjonskraft

Hafslund har avtaler om levering av konsesjonskraft til kommuner til myndighetsbestemte priser. Konsesjonskraft skal i utgangspunktet sikre kommunene elektrisk kraft til en rimelig pris. For enkelte konsesjonskraftavtaler er det inngått avtaler om finansielt oppgjør som løpende kostnadsføres. Leveransen av konsesjonskraft er å anse som en lovmessig plikt, og inntektsføres løpende i henhold til fastsatt konsesjonskraftpris.

Elsertifikat

Elsertifikater er behandlet som en finansiell eiendel i samsvar med IAS 32 og målingen følger reglene i IAS 39 og reglene for fremmed valuta i IAS 21. Dette innebærer at beholdning av elsertifikater, fordringer på elsertifikater, terminkontrakter på elsertifikater og annulleringsforpliktelsen mot Statnett måles til virkelig verdi over resultatet. I resultatet er effektene av virkelig verdi endringene klassifisert som Andre (tap)/ gevinster – netto. I balansen er beholdning av elsertifikater klassifisert som Betalingsmidler og terminkontraktene er klassifisert som Finansielle eiendeler og Finansielle forpliktelser. Annulleringsforpliktelsen til Statnett er klassifisert som Annen kortsiktig gjeld.

2.11 Varer

Varer vurderes til det laveste av anskaffelseskost og netto realisasjonsverdi. Anskaffelseskost tilordnes ved bruk av først-inn, først-ut-metoden (FIFO).

2.12 Kundefordringer

Kundefordringer måles ved første gangs balanseføring til virkelig verdi. Ved etterfølgende måling vurderes kundefordringer til amortisert kost ved bruk av effektiv rente, fratrullet avsetning for inntruffet tap.

Note 2

2.13 Betalingsmidler

Betalingsmidler består av kontanter, bankinnskudd, beholdning av elsertifikat, samt andre kortsiktige, lett omsettelige investeringer med maksimum tre måneders opprinnelig løpetid.

2.14 Aksjekapital og overkurs

Ordinære aksjer klassifiseres som egenkapital. Utgifter som knyttes direkte til utstedelse av nye aksjer eller opsjoner, føres som reduksjon av mottatt vederlag i egenkapitalen. Ved kjøp av egne aksjer føres vederlaget, inkludert eventuelle transaksjonskostnader fratrullet skatt, til reduksjon i egenkapitalen (tilordnet morselskapets aksjonærer) inntil aksjene blir annullert, utstedt på nytt eller solgt. Dersom egne aksjer senere blir solgt eller utstedt på nytt, føres vederlaget, fratrullet direkte transaksjonskostnader og tilknyttete skattevirkninger, som økning av egenkapital tilordnet morselskapets aksjonærer.

2.15 Leverandørgjeld

Leverandørgjeld måles til virkelig verdi ved første gangs balanseføring. Ved etterfølgende måling vurderes leverandørgjeld til amortisert kost ved bruk av effektiv rente.

2.16 Lån

Lån måles, styres og følges opp basert på virkelig verdi i henhold til interne risikostyringsprosedyrer, og endring i virkelig verdi kommuniseres i den interne ledelsesrapporteringen. Inntil 31. desember 2009 ble lånene regnskapsført til virkelig verdi over resultatet i henhold til Fair value option (FVO), og disse lånene vil fortsette å bli regnskapsført på samme måte til de blir innfridd. Disse lånene ble regnskaps-

ført til virkelig verdi når utbetaling av lånet fant sted, og transaksjonskostnader ble utgiftsført direkte. For lån med anskaffelsestidspunkt etter 1. januar 2010 har Hafslund valgt å ikke benytte seg av FVO, og disse lånene regnskapsføres til amortisert kost. Lån klassifiseres som kortsiktig gjeld med mindre det foreligger en ubetinget rett til å utsette betaling av gjelden i mer enn 12 måneder fra balansedato.

2.17 Skatt

Skattekostnaden består av betalbar skatt og endring utsatt skatt. Skatt blir resultatført, bortsett fra når den relaterer seg til poster som er ført mot utvidet resultat eller direkte mot egenkapitalen. I slike tilfeller føres også skatten mot utvidet resultat eller direkte mot egenkapitalen. Skattekostnaden beregnes i samsvar med de skattesatser, -lover og -regler som er vedtatt på balansedagen. Ledelsen vurderer løpende de standpunkter som er hevdet i selvangivelsene der gjeldende skattelover er gjenstand for fortolkning. Basert på ledelsens vurdering foretas avsetninger til forventede skattebetalinger der dette anses nødvendig. Det er beregnet utsatt skatt på alle midlertidige forskjeller mellom skattemessige og konsoliderte regnskapsmessige verdier på eiendeler og gjeld. Utsatt skattefordel balanseføres i den grad det er sannsynlig at framtidig skattbar inntekt vil foreligge, og at de skattereduserende midlertidige forskjellene kan fratrekkes i denne inntekten.

Utsatt skatt beregnes på midlertidige forskjeller fra investeringer i datterselskaper og tilknyttete selskaper, bortsett fra når konsernet har kontroll over tidspunktet for reversering av de midlertidige forskjellene, og det er sannsynlig at de ikke vil bli reversert i overskuelig framtid. Utsatt skattefordel og utsatt skatt motregnes dersom det er en juridisk håndhevbar rett til å motregne eiendeler ved betalbar skatt mot forpliktelser ved betalbar skatt.

Beskatning av kraftproduksjonsvirksomheten

Kraftproduksjonsvirksomheten er underlagt de særskilte reglene for beskatning av kraftforetak. Utover alminnelig inntektsskatt og eiendomsskatt belastes kraftproduksjonsvirksomheten med naturressursskatt og grunnrenteskatt.

Naturressursskatt er en overskuddsuavhengig skatt som beregnes på grunnlag av det enkelte kraftverkets gjennomsnittlige kraftproduksjon de siste sju årene. Skattesatsen er satt til 1,3 øre per kWh. Naturressursskatten kan avregnes mot alminnelig inntektsskatt, og ikke utliknet naturressursskatt klassifiseres som en rentebærende fordring.

Grunnrenteskatten utgjør 33 prosent (øker til 34,3 prosent i 2017) av kraftstasjonenes normerte resultat utover beregnet friinntekt. Negativ grunnrenteinntekt kan framføres mot senere positiv grunnrenteinntekt inkludert renter. Negativ grunnrenteinntekt inngår som en del av grunnlaget for beregning av utsatt skatt/skattefordel i grunnrentebeskatningen sammen med utsatt skatt/skattefordel knyttet til midlertidige forskjeller vedrørende driftsmidler i kraftproduksjonen.

Kraftproduksjonsvirksomheten belastes også med eiendomsskatt som utgjør inntil 0,7 prosent av beregnet takstverdi. Alminnelig inntektsskatt og grunnrenteskatt resultatføres som ordinære skatter. Eiendomsskatt resultatføres som en driftskostnad.

Note 2

2.18 Pensjonsforpliktelser, bonusordninger og andre kompensasjonsordninger overfor ansatte

a) Pensjonsforpliktelser

Selskapene i konsernet har ulike pensjonsordninger. Hafslund har både ytelsesplaner og innskuddsplaner.

Ytelsesplan

En ytelsesplan er en pensjonsordning som definerer den pensjonsutbetaling som en ansatt vil motta ved pensjonering, og som er finansiert gjennom innbetalinger til forsikringsselskaper eller pensjonskasser. Pensjonsutbetalingen er normalt avhengig av en eller flere faktorer slik som alder, antall år i selskapet og lønn.

Regnskapsmessig forpliktelse for ytelsesordningene er nåverdien av forpliktelsen på balansedagen, med fradrag for virkelig verdi på pensjonsmidlene. Bruttoforpliktelsen er beregnet av uavhengige aktuarer som anvender lineærmetoden ("unit credit method") ved beregningen. Bruttoforpliktelsen diskonteres til nåverdi ved bruk av renten på en obligasjon utstedt av et selskap med høy kredittverdighet (OMF-renten) i den samme valuta som ytelsene vil bli betalt og med en løpetid som er tilnærmet den samme som løpetiden for den relaterte pensjonsforpliktelsen.

Hafslund har vurdert det riktig å legge til grunn OMF-renten som diskonteringsrente basert på en vurdering om at det foreligger et dypt og likvid marked for denne type obligasjoner. Det norske markedet har blitt mer velutviklet etter finanskrisen og har høy kreditt-rating, forhold som også tilsier at det er obligasjoner med høy kredittverdighet. Alternativet til bruk av OMF-rente er bruk av statsobligasjonsrenten. Se [note 18](#) for beregninger og

sensitivitet ved endring av diskonteringsrente. Gevinster og tap som oppstår ved rekalkulering av forpliktelsen som følge av erfaringsavvik og endringer i aktuarmessige forutsetninger føres mot egenkapitalen via utvidet resultat i perioden de oppstår. Virkningen av endringer i ordningenes ytelser resultatføres umiddelbart.

Innskuddsplan

En innskuddsplan er en pensjonsordning hvor konsernet betaler faste bidrag til en separat juridisk enhet. Konsernet har ingen juridisk eller annen forpliktelse til å betale ytterligere bidrag hvis enheten ikke har nok midler til å betale alle ansatte ytelser knyttet til opptjening i inneværende og tidligere perioder. Innskuddene regnskapsføres som lønnskostnad når de forfaller.

b) Bonusordninger

Konsernet regnskapsfører en forpliktelse og en kostnad for bonuser og overskuddsdeling etter en beregning som dels tar utgangspunkt i resultatet til morselskapets aksjonærer og dels individuelle forhold. Konsernet regnskapsfører en avsetning der det foreligger kontraktmessige forpliktelser eller der det foreligger en tidligere praksis som skaper en selv pålagt forpliktelse.

Konsernet regnskapsfører en forpliktelse og en kostnad ved tildeling av egne aksjer til ansatte. Kostnadsføring foretas lineært over opptjeningsperioden og presenteres som lønnskostnader. Verdien måles til aksjens markedsverdi på tildelingstidspunktet. Ved kostnadsføring regnskapsføres en tilsvarende økning av annen innskutt egenkapital.

c) Sluttvederlag

Sluttvederlag blir betalt når ansettelsesforhold avsluttes før det normale tidspunktet for pensjonering, eller når en ansatt frivillig aksepterer å slutte mot et slikt vederlag. Konsernet

regnskapsfører sluttvederlag når det beviselig er forpliktet til enten å avslutte arbeidsforholdet til en eller flere ansatte i henhold til en formell, detaljert plan som ikke kan trekkes tilbake, eller til å gi sluttvederlag som følge av et tilbud som er gitt for å oppfordre til frivillig avgang. Sluttvederlag som forfaller mer enn 12 måneder etter balansedagen, diskonteres til nåverdi.

2.19 Avsetninger

Konsernet regnskapsfører avsetninger når det eksisterer en plikt som følge av tidligere hendelser, det er sannsynlighetsovervekt for at forpliktelsen vil komme til oppgjør ved en overføring av økonomiske ressurser, og forpliktelsens størrelse kan estimeres med tilstrekkelig grad av pålitelighet. I tilfeller hvor det foreligger flere forpliktelser av samme natur, fastsettes sannsynligheten for at forpliktelsen vil komme til oppgjør ved å vurdere gruppen under ett. Avsetning for gruppen regnskapsføres selv om sannsynligheten for oppgjør knyttet til gruppens enkeltelementer kan være lav.

Avsetninger måles til nåverdien av forventete utbetalinger for å innfri forpliktelsen. Det benyttes en diskonteringssats før skatt som reflekterer nåværende markedssituasjon og risiko spesifikk for forpliktelsen. Økningen i forpliktelsen som følge av endret tidsverdi føres som finanskostnad.

Note 2

2.20 Inntektsføring

a) Inntektsføring generelt

Inntektsføring ved salg av varer og tjenester skjer ved opptjening. Opptjening ved varesalg skjer i det hoveddelen av risiko og kontroll over varen overføres til kjøper. Inntekter ved salg av varer og tjenester vurderes til virkelig verdi av vederlaget, netto etter fradrag for merverdiavgift og rabatter. Konserninternt salg elimineres.

b) Salg av kraft og fjernvarme

Salg av kraft resultatføres på tidspunkt for levering til kunden. Realiserte inntekter fra fysisk og finansiell handel i kraftkontrakter presenteres som salgsinntekter. Salg av fjernvarme resultatføres i henhold til kundens beregnede forbruk av fjernvarme. Fjernvarmeinntekter beregnes ved at energileveransen til kundene multipliseres med fjernvarmetariffer.

c) Nettleie

Tillatt inntekt for året

Distribusjon av elektrisk kraft skjer via nett som representerer naturlige monopol innenfor den enkelte nettvirksomhets geografiske område. Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) fastsetter derfor en inntektsramme som representerer det inntektsnivået nettvirksomheten tillates å kreve inn i nettleie og som skal gi en rimelig avkastning på investert kapital, samt dekning for normale drifts- og vedlikeholdskostnader. Regulert inntektsramme, med tillegg for viderefakturering av kostnader fra overliggende nett (Statnett), benevnes tillatt inntekt og gis for året under ett.

Faktisk inntekt for året

Faktiske inntekter til et nettselskap består av de til enhver tid fastsatte tariffene, effektuttak og faktisk overført energivolum i

nettselskapets forsyningsområde. I henhold til IFRS baserer inntektsføringen i nettvirksomheten seg på faktiske inntekter for året og ikke tillatt inntekt som beskrevet over. Tariffene, eller nettleien, blir imidlertid fastsatt med utgangspunkt i at faktisk inntekt over tid skal tilsvare tillatt inntekt for nettvirksomheten.

Mer- eller mindreinntekt for året

Tillatt inntekt vil normalt sett avvike fra faktisk inntekt for året grunnet blant annet at vær- og temperaturforhold påvirker overført energivolum i nettet. Er faktisk inntekt høyere enn tillatt inntekt, oppstår merinntekt og motsatt for mindreinntekt. Mer- eller mindreinntekt defineres i henhold til IFRS som en regulatorisk gjeld eller eiendel som ikke kvalifiserer til balanseføring. Begrunnelsen for dette er at det ikke er inngått kontrakt med en bestemt kunde, og at fordringen eller gjelden i teorien er betinget av en framtidig leveranse.

Ved utgangen av 2016 har nettvirksomheten en akkumulert merinntekt på 187 millioner kroner (873 millioner kroner). Akkumulert merinntekt er i 2016 betydelig redusert blant annet som følge av en positiv engangskompensasjon etter innfusjonering av nettvirksomheten i Østfold i 2014. Kompensasjonen kalles harmoniinntekt og Hafslund Nett har mottatt varsel om vedtak fra NVE om at harmoniinntekten vil utgjøre 619 millioner kroner. Harmoniinntekt tildeles av NVE for å oppveie for inntektsstap i form av reduserte framtidige inntektsrammer for det fusjonerte selskapet.

d) Inntekt fra utbytte

Utbytteinntekter resultatføres når rett til å motta betaling oppstår.

2.21 Leieavtaler

Leieavtaler der en ikke uvesentlig del av risiko og avkastning knyttet til eierskap fortsatt ligger hos utleier, klassifiseres som operasjonelle leieavtaler. Leiebetaling ved operasjonelle avtaler (med fradrag for eventuelle økonomiske insentiver fra utleier) kostnadsføres lineært over leieperioden.

Leieavtaler knyttet til varige driftsmidler hvor konsernet i hovedsak innehar all risiko og avkastning knyttet til eierskapet, blir klassifisert som finansielle leieavtaler. Finansielle leieavtaler blir ved leieperiodens begynnelse regnskapsført til det laveste av driftsmiddelets virkelige verdi og minsteleiens nåverdi. Hver leiebetaling blir fordelt mellom forpliktelsen og finanskostnader for å oppnå en konstant periodisk rente på forpliktelsens gjestående saldo. Den korresponderende leieforpliktelsen (med fradrag for finanskostnader) blir inkludert i annen langsiktig gjeld. Renteelementet i finanskostnaden kostnadsføres over leieperioden for å oppnå en konstant periodisk rente på forpliktelsens gjenværende saldo for hver periode. Varige driftsmidler som er finansielt leaset, blir avskrevet over den korteste av perioden for eiendelens utnyttbare levetid og leieavtalens løpetid.

2.22 Utbytte

Utbytteutbetalinger til morselskapets aksjonærer klassifiseres som gjeld fra det tidspunkt utbyttet er fastsatt av generalforsamlingen.

Note 3

NOTE 3 ► FINANSIELL RISIKOSTYRING

Risikostyringen i Hafslund handler om å framskaffe en samlet oversikt over den risiko og de muligheter konsernet står overfor, samt å styre disse på en best mulig måte innenfor konsernets risikoappetitt med sikte på oppnåelse av datterselskapenes og konsernets mål. Dette ivaretas best gjennom en proaktiv holdning til risiko og en helhetlig risikostyringsmodell. Risikostyring skal være en integrert del av alle vesentlige beslutningsprosesser i konsernet.

Rammer og instruksjoner for risikostyringen er gitt ved styregodkjente retningslinjer samt tilhørende risikomandater. Risikoansvar tilligger som hovedprinsipp den operasjonelle ledelsen i den enkelte enhet. Konsernets virksomhet innebærer eksponering mot en rekke ulike risikofaktorer. Hafslund har en naturlig finansiell eksponering i tilknytning til kraftmarkedet, og er i tillegg eksponert for valutarisiko, renterisiko, likviditetsrisiko og kredittrisiko. Konsernet benytter finansielle derivater for å sikre seg økonomisk mot visse finansielle risikoer. Finansielle risikofaktorer som har likhetstrekk på tvers av forretningsområdene, er i betydelig grad sentralisert for optimal håndtering av risiko.

a) Kraftpris og volumrisiko

Flere av konsernets resultatenheter er eksponert for risiko knyttet til kraftmarkedet. Den naturlige markedseksponeringen kommer hovedsakelig som følge av eierskap i kraftproduksjon og energisalg til kunder. I tillegg foretar Hafslund aktiv posisjonstaking i kraftmarkedet gjennom konsernets krafthandelsvirksomhet. For strømsalgsvirksomheten er risikostyringen rettet inn mot å redusere svingninger i margin.

Utviklingen i kraftpriser vil sammen med faktorer som påvirker produksjonsvolum, i første rekke værforhold, være av vesentlig betydning for resultatene til produksjons- og varmevirksomheten. Hafslund sikrer løpende deler av vannkraftproduksjonsvolumet, samt inngår sikringsforretninger i forretningsområdet Varme, for å redusere kraftprisrisiko. I henhold til konsernets sikringsstrategi ventes sikringsgraden å være høyere kommende 6 måneder mot etterfølgende del av perioden. Sikringsgraden kan variere og blir vedtatt med bakgrunn i en samlet vurdering av markedspriser og utsikter, med det formål å oppnå tilfredsstillende priser og redusere variasjoner i Hafslunds inntjening. Sikring er regulert i et risikomandat vedtatt av styret i Hafslund ASA. Eksponering skal alltid holdes innenfor fastsatte rammer gitt av styret og følges opp av Risk Management-funksjonen i konsernet og gjennom rapportering til ledelsen og styret i Hafslund ASA.

Som operasjonelt risikostyringsmål i forhold til kraftprisrisiko benytter Hafslund blant annet Value at Risk (VaR). VaR beskriver det maksimale tap som kan forventes for en kraftportefølje i løpet av en gitt tidsperiode for et gitt konfidensnivå. Eksponeringsrapporter distribueres daglig til blant annet konsernets ledelse, og et sammen- drag av rapportene inngår i konsernets månedlige ledelsesrapportering. Per 31. desember 2016 hadde Hafslund konsernets samlede kraftforvaltningsportefølje en daglig VaR innenfor 95 prosent konfidensintervall på 230 millioner kroner før skatt (2015: 153 millioner) basert på åpen eksponering over en tidshorisont på 10 år fram i tid. For å oppnå den ønskete risikoreduserende effekt for kraftporteføljer benyttes standardiserte derivatprodukter som futures, forwards og differansekontrakter, samt opsjoner. Sikringshandel gjøres i hovedsak mot, og cleares hos den nordiske elbørsen Nasdaq OMX Commodities.

b) Valutarisiko

Datterselskap i utlandet har innskudd eller trekk i sine lands valutaer (svenske kroner eller euro) i konsernets cash-pool. Balansen i utenlandsk valuta følges opp på konsernnivå. Samlet eksponering for valutakursendringer i utenlandske datterselskap nettes langt på vei mot norske konsernselskap sine trekk og innskudd i utenlandsk valuta i konsernets cash-pool.

Hafslund har ikke ordinær gjeld i utenlandsk valuta, men har virksomheter som gjennomfører transaksjoner som er eksponert for svingninger i valutakurs. Dette gjelder i særdeleshet handel med kraft, kraftderivater og elsertifikater i svenske kroner og euro.

Konsernets finansavdeling er på vegne av de operative enhetene ansvarlig for å styre den samlede valuta-eksponeringen til konsernet, og utfører alle transaksjoner ut mot markedet. For å redusere valutarisiko benyttes hovedsakelig valutaterminer. Noen valutaderivater regnskapsføres i henhold til krav til sikringsbokføring i IAS 39 og andre til virkelig verdi over resultatet løpende. Derivatkontrakter i svenske kroner og euro er først og fremst inngått med formål å sikre framtidige valutaposisjoner tilknyttet kraftderivater som strømsalgsvirksomheten holder for sikringsformål, samt redusere valutarisiko tilknyttet framtidig eurokontantstrøm fra salg av kraftproduksjon og inntekter fra varmeproduksjon.

Dersom alle andre faktorer var konstante, og spotkursen på norske kroner endret seg mot svenske kroner og euro med 10 prosent, ville dette isolert sett gitt en resultateffekt etter skatt som følge av verdiendring på Hafslunds portefølje av valutaderivater på +/- 7 millioner kroner per 31. desember 2016 (2015: +/- 10 millioner kroner).

Note 3

c) Renterisiko

Hafslunds driftsinntekter og kontantstrøm fra operasjonell virksomhet er til en viss grad følsom for renteendringer. Tillatt avkastning i nettvirksomheten baseres til en viss grad på årets gjennomsnittlige 5 års swap-rente pluss et gjennomsnittlig kredittpåslag for obligasjoner med 5 års løpetid utstedt av kraftselskap med god kredittverdighet. Videre inngår nettleien som et element ved beregning av inntektene i Varme. Grunnrenteskatten innen vannkraftproduksjon er også eksponert mot rente på statsveksler gjennom friinntekten. Konsernet er eksponert for renterisiko gjennom rentebærende gjeld.

For lån med flytende rente vil renteendringer påvirke selskapets kontantstrøm. For selskapets lån med opptakstidspunkt før 31. desember 2009 vil renteendringer, inkludert endringer i kredittspread, påvirke virkelig verdi av lånene. Gjennom 2016 har endring i kredittspread isolert sett medført en økning i låneporteføljens virkelige verdi på 18 millioner kroner (2015: reduksjon på 47 millioner kroner). Kredittspread påvirkes av løpetid, likviditet og risiko. De største bankene publiserer estimat for Hafslunds kredittspread for lån med ulike løpetider, basert på observerte priser i obligasjonsmarkedet.

Hafslund har en blanding av fast- og flytende rentelån i sin låneportefølje. Renterisiko søkes redusert gjennom at konsernets naturlige renteeksponering knyttet til Nett, Varme og Produksjon skal søkes korrelert mot rente på lånesiden.

For å simulere følsomheten for kraftige rentesvingninger har porteføljen av lån og rentederivater per 31. desember 2016 blitt testet mot et skift på +/- 1,5 prosent over hele yield-kurven. Med bakgrunn i historiske data vil man med cirka 90 prosents sannsynlighet ikke oppleve større renteendring enn dette i løpet av et år. En rentenedgang på 1,5 prosent vil gi reduksjon i direkte lånekostnader (justert for skatteeffekt) på 60 millioner kroner, og en tilsvarende økning i kostnader ved økt rente på 1,5 prosent. (2015: +/- 43 millioner kroner). Portefølje av lån ført til virkelig verdi og rentederivater vil øke i verdi ved et rentefall på 1,5 prosent og bidra til økte finanskostnader (justert for skatteeffekt) på omtrent 8 millioner kroner, og en tilsvarende reduksjon i kostnader ved renteøkning på 1,5 prosent (2015: +/- 52 millioner kroner).

d) Likviditetsrisiko

Likviditetsrisiko oppstår dersom det ikke er samsvar mellom kontantstrømmen fra virksomheten og finansielle forpliktelser. Kontantstrømmen fra forretningsområdene vil variere blant annet i forhold til prisnivået i markedet. Konsernet har derfor etablert langsiktige, kommitterte trekkrettigheter for å sikre tilgjengelig likviditet også i perioder hvor det kan være vanskelig å oppnå finansiering i markedene. Ubenyttete trekkrettigheter per 31. desember 2016 utgjorde 3,8 milliarder kroner (2015: 3,8 milliarder kroner). Se også [note 16](#).

Forfallsanalyse lån:

Millioner kroner	0–6 mnd	6–12 mnd	1–3 år	3–5 år	>5 år	Sum
2016	(1 539)	(976)	(4 060)	(2 447)	(2 300)	(11 322)
2015	(1 049)	(1 449)	(3 929)	(2 681)	(2 860)	(11 967)

Note 3

e) Kredittrisiko

Hovedtyngden av konsernets debitorer er privatpersoner og bedrifter som kjøper strøm eller fjernvarme. Hafslund har størst kreditteksponering mot bedriftskunder knyttet til fysiske leveranser og på finansielle oppgjør mot forvaltningskundene. Det er etablert rutiner for etablering, avdekking, håndtering og oppfølging av kredittrisiko mot bedriftskunder. Der er like fullt ingen vesentlig konsentrasjon av kredittrisiko. Innføring av gjennomfakturering i 2016 innebærer at nettselskapet sender faktura for nettleien til kraftleverandøren, som inkluderer nettleien i strømfakturaen. Endringer i fordringsmassen som følge av gjennomfakturering håndteres ved bruk av garantier. Garantistillelsen er begrenset til en måned og krever god operasjonell oppfølging og kontroll knyttet til garantistillelsen. Oppfølging og innkreving av kundefordringer er sentralisert i en egen resultatenheter i konsernet (Hafslund Tellier). Motpartsrisiko for krafthandelsvirksomheten minimeres gjennom at man hovedsakelig clearer kontrakter via Nasdaq OMX Commodities, samt inngår bilaterale avtaler mot kommunale og statlige selskaper.

Risikomandat for rente og valuta, som er forankret i styrevedtak, inneholder retningslinjer for kredittverdighet for finansielle motparter. Hovedtyngden av forfalte kundefordringer per 31. desember 2016 ligger i forretningsområdet Marked, og gjelder i all hovedsak fordringer mot private strømkunder. Det er avsatt 41 millioner kroner til dekning av tap på denne fordringsmassen (2015: 40 millioner kroner). Kundefordringer som var ubetalt fra 30 dager etter fakturering, var på 128 millioner kroner (2015: 100 millioner kroner) i Marked.

Kundefordringer per 31. desember fordeler seg som følger i antall dager etter fakturering:

Millioner kroner	Ikke forfalt	30–60 dager	60–90 dager	90–120 dager	>120 dager	Sum
2016	976	46	18	15	58	1 113
2015	680	58	14	10	60	822

Forfallsanalyse for finansielle poster:

2016

Millioner kroner	0-6 mnd	6-12 mnd	1-3 år	3-5 år	>5 år	Sum
Valutaderivater	2	1				3
Kraftderivater	87	7	29	2	7	132
Rentederivat			30			30
Derivater som er sikringsbokført	(4)	3	7	7	9	22
Sum finansielle eiendeler	85	11	66	9	16	187

2016

Millioner kroner	0-6 mnd	6-12 mnd	1-3 år	3-5 år	>5 år	Sum
Elsertifikatderivater	(19)		(13)	(2)		(34)
Kraftderivater	(53)	(12)	(19)	(2)		(86)
Valutaderivater	(4)	(1)				(5)
Derivater som er sikringsbokført	(23)					(23)
Leverandørgjeld	(722)					(722)
Sum finansielle forpliktelser	(821)	(13)	(32)	(4)		(870)

Note 3

Forfallsanalyse for finansielle poster:

2015

Millioner kroner	0-6 mnd	6-12 mnd	1-3 år	3-5 år	>5 år	Sum
Elsertifikatderivater	33		(1)	(1)		31
Valutaderivater	1					1
Kraftderivater	181	73	92			346
Derivater som er sikringsbokført	90	53	(10)	(1)	(9)	123
Sum finansielle eiendeler	305	126	81	(2)	(9)	501

2015

Millioner kroner	0-6 mnd	6-12 mnd	1-3 år	3-5 år	>5 år	Sum
Elsertifikatderivater	(2)					(2)
Kraftderivater	(202)	(88)	(110)	(5)		(405)
Rentederivater			(6)	4	(22)	(24)
Leverandørgjeld	(472)					(472)
Sum finansielle forpliktelser	(676)	(88)	(116)	(1)	(22)	(903)

Kapitalforvaltning

Konsernets kapitalstyring skal sikre konsernets finansielle handlefrihet på kort og lang sikt. Det er en målsetning å ha en finansiell struktur som gjennom soliditet og kontantstrøm sikrer en god langsiktig kredittverdighet, samt god avkastning til aksjonærene.

Tilgjengelig likviditet skal til enhver tid minst dekke låneforfall de kommende 12 måneder, og en viss reserve utover dette. Konsernets likviditetsreserve, utover kontanter og kontantekvivalenter, består av en ubenyttet langsiktig trekkfasilitet. Hafslund benytter i hovedsak banker og obligasjonsmarkedet som lånekilder. Hafslund har langsiktig finansiering som sikrer handlefrihet også i perioder hvor det er vanskelig å få finansiering i markedene. Ved utgangen av 2016 hadde konsernet ubenyttete trekkrettigheter som er tilstrekkelige til å dekke konsernets refinansieringsbehov de neste 12 måneder. Ekstern opplåning er sentralisert på morselskapsnivå, og kapitalbehov i datterselskaper dekkes normalt gjennom interne lån i hovedsak gjennom konsernkontosystemer, i kombinasjon med egenkapital. Kapitalstruktur i datterselskapene tilpasses forretningsmessige hensyn, samt juridiske og skattemessige hensyn.

Hafslund har ikke offisiell kredittrating, men overvåker aktivt kvantitative og kvalitative faktorer som påvirker kredittverdigheten. Konsernet har en ambisjon om å opprettholde en kredittprofil som tilsvarer en BBB+ kredittrating. Hafslund overvåker kapitalstyringen blant annet ved å følge utviklingen i egenkapitalandelen, netto rentebærende gjeld og kontantstrøm fra driften. Konsernets kapital består av netto rentebærende gjeld og egenkapital:

Millioner kroner	2016	2015
Sum rentebærende gjeld	10 063	10 486
Sum rentebærende fordringer	583	841
Netto rentebærende gjeld	9 480	9 645
Egenkapital	9 571	9 013
Egenkapitalandel %	36 %	34 %
Ubenyttede trekkinjer	3 800	3 800

Note 3

Vurdering av virkelig verdi

Finansielle instrumenter

Tabellen under viser finansielle instrumenter til virkelig verdi etter verdsettelsesmetode. De ulike nivåene er definert som følger:

1. Notert pris i et aktivt marked for en identisk eiendel eller forpliktelse (nivå 1).
2. Verdsettelse basert på andre observerbare faktorer enn notert pris (nivå 1) enten direkte (pris) eller indirekte (utledet fra priser) for eiendelen eller forpliktelsen (nivå 2).
3. I tilfeller hvor det ikke er hensiktsmessig å benytte notert kurs eller transaksjonsverdi, benyttes neddiskonterte framtidige kontantstrømmer, samt konsernets egne estimat.

Følgende tabell presenterer konsernets eiendeler og gjeld målt til virkelig verdi over resultatet:

2016

Millioner kroner	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Total
Aksjer og andeler		20		20
Valutaderivater		3		3
Kraftderivater	114	16	2	132
Rentederivat		30		30
Sum finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet	114	69	2	185
Lån		2 603		2 603
Elsertifikatderivater	34			34
Kraftderivater		85		85
Valutaderivater		5		5
Finansielle forpliktelser til virkelig verdi over resultatet	34	2 693		2 727

2015

Millioner kroner	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Total
Elsertifikatderivater	31			31
Valutaderivater		1		1
Kraftderivater		339	8	347
Sum finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet	31	340	8	379
Lån		3 114		3 114
Elsertifikatderivater	2			2
Kraftderivater	377	29		406
Rentederivat		23		23
Finansielle forpliktelser til virkelig verdi over resultatet	379	3 166		3 545

Det har ikke vært overføringer mellom nivåene i løpet av året. De generelle prinsippene rundt nivådeling går hovedsakelig på om eiendelen eller forpliktelsen er notert eller ikke, og om noteringen kan angis å være i et aktivt marked. Ved eventuell flytting mellom nivåene tas det utgangspunkt i verdiene ved slutten av rapporteringsperioden.

Note 3

a) Finansielle instrumenter på nivå 1

Virkelig verdi av finansielle instrumenter som handles i aktive markeder er markedspris på balansedagen. Et marked betraktes som aktivt dersom markedskursene er tilgjengelige enkelt og regelmessig fra en børs, megler, næringsgruppering, prissettingstjeneste eller reguleringsmyndighet og disse prisene representerer faktiske og regelmessige forekommende markedstransaksjoner på armlengdes avstand. Markedsprisen som benyttes for finansielle eiendeler er gjeldende kjøpekurs. Det samme gjelder kraftderivater som handles på den nordiske kraftbørsen Nasdaq OMX Commodities som verdsettes i henhold til gjeldende priser på Nasdaq OMX Commodities på balansedagen.

b) Finansielle instrumenter på nivå 2

Virkelig verdi av finansielle instrumenter som ikke handles i et aktivt marked bestemmes ved å bruke verdsettelsesmetoder. Disse verdsettelsesmetodene maksimerer bruken av observerbare data der de er tilgjengelige, og baserer seg minst mulig på konsernets egne estimater. Dersom alle vesentlige data som kreves for å fastsette virkelig verdi av et instrument er observerbare data, er instrumentet inkludert på nivå 2.

Lån

Lån som er vurdert til virkelig verdi, er beregnet ved å neddiskontere lånenes kontantstrømmer. Som diskonteringsrate er rentekurven for norske swaprenter tillagt Hafslund kredittspreader benyttet.

Rente, valuta og kraftderivater

Virkelig verdi av rentebytteavtaler beregnes som nåverdi av estimerte, framtidige kontantstrømmer, basert på noterte swaprenter på balansedagen. Virkelig verdi av forwardkontrakter i utenlandsk valuta beregnes ved å benytte kursene i forwardmarkedet på balansedagen. Virkelig verdi av valutaopsjoner beregnes ved hjelp av opsjonspringsmodeller basert på noterte forwardkurser på balansedagen. For kraftderivater som er handlet utenfor børs, estimeres verdi av kraftkontraktene basert på forwardpriser fra Nasdaq OMX Commodities på balansedagen. For langsiktige kontrakter av vesentlig størrelse er kontantstrømmene neddiskontert.

c) Finansielle instrumenter på nivå 3

Asiatiske opsjoner verdsettes ved bruk av underliggende Nasdaq-kurser og forventet framtidig volatilitet, samt et estimert påslag. Bevegelse på nivå 3 er knyttet til urealisert verdi for asiatiske opsjoner.

Bevegelse på nivå 3:

Millioner kroner	2016
Finansielle eiendeler:	
Inngående balanse 1. januar	8
Urealisert verdiendring for asiatiske opsjoner	(6)
Utgående balanse 31. desember	2

Note 3

Nettopresentasjon av finansielle eiendeler og forpliktelser

Følgende finansielle eiendeler og forpliktelser er ført netto:

2016

Millioner kroner	Beløp som ikke er nettopresentert i balansen				
	Brutto finansielle eiendeler	Finansielle forpliktelser som er nettoført	Netto finansielle eiendeler i balansen	Finansielle instrumenter	Netto
Valutaderivater	28	(25)	3		3
Kraftderivater	157	(25)	132		132
Rentederivat	30		30		30
Derivater som er sikringsbokført	51	(29)	22		22
Sum finansielle eiendeler	266	(79)	187		187

2016

Millioner kroner	Beløp som ikke er nettopresentert i balansen				
	Brutto finansielle forpliktelser	Finansielle eiendeler som er nettoført	Netto finansielle forpliktelser i balansen	Finansielle instrumenter	Netto
Elsertifikatderivater	(80)	54	(26)	(8)	(34)
Kraftderivater	(93)	7	(85)		(86)
Valutaderivater	(7)	2	(5)		(5)
Derivater som er sikringsbokført	(23)		(23)		(23)
Sum finansielle forpliktelser	(203)	63	(139)	(8)	(148)

2015

Millioner kroner	Beløp som ikke er nettopresentert i balansen				
	Brutto finansielle eiendeler	Finansielle forpliktelser som er nettoført	Netto finansielle eiendeler i balansen	Finansielle instrumenter	Netto
Elsertifikatderivater	34	(3)	31		31
Valutaderivater	59	(58)	1		1
Kraftderivater	446	(63)	383	(37)	346
Derivater som er sikringsbokført	166	(43)	123		123
Sum finansielle eiendeler	704	(166)	538	(37)	501

2015

Millioner kroner	Beløp som ikke er nettopresentert i balansen				
	Brutto finansielle forpliktelser	Finansielle eiendeler som er nettoført	Netto finansielle forpliktelser i balansen	Finansielle instrumenter	Netto
Elsertifikatderivater	(2)		(2)		(2)
Kraftderivater	(388)	12	(377)	(29)	(405)
Rentederivat	(73)	49	(24)		(24)
Sum finansielle forpliktelser	(463)	61	(403)	(29)	(431)

Note 4

NOTE 4 ► REGNSKAPSESTIMATER OG SKJØNNMESSIGE VURDERINGER

Hafslund benytter estimater og gjør forutsetninger knyttet til framtiden. De regnskapsestimater som følger av dette vil per definisjon sjelden være fullt ut i samsvar med det endelige utfallet. Estimater og skjønnsmessige vurderinger evalueres løpende, og er basert på historisk erfaring og andre faktorer, inklusiv forventninger om framtidige hendelser som anses å være rimelige. Forskjellen som oppstår mellom estimater og virkelig verdi regnskapsføres i den perioden de blir kjent, dersom de vedrører denne perioden. Dersom forskjellen vedrører både inneværende og framtidige perioder, regnskapsføres den fordelt på de aktuelle perioder.

Estimater og forutsetninger, hvor skjønnsmessige vurderinger har vesentlig effekt for balanseført verdi på eiendeler og gjeld i løpet av neste regnskapsår, drøftes nedenfor:

Salg og distribusjon av strøm og varme

Endelig avregning knyttet til salg og distribusjon av strøm og varme avsluttes etter at årsregnskapet er avlagt for store deler av kundebasen innen nett-, varme- og strømsalgsvirksomhetene. Som grunnlag for estimering av inntektene tas det utgangspunkt i fysisk levert kraftvolum for perioden. Fysisk levert volum fordeles etter prognostisert forbruk per kundegruppe og prisplan. Det er en viss usikkerhet knyttet til volumavvik på fordelingen mellom de ulike segmentenes priser. Balanseførte opptjente inntekter per utgangen av 2016 var 1600 millioner kroner. Totale inntekter knyttet til salg og distribusjon av strøm og varme var 12 118 millioner kroner i 2016.

Estimert verdifall på goodwill og varige driftsmidler

Verdien på balanseførte eiendeler vil i stor grad være bygget på skjønn og estimater. Spesielt gjelder det eiendeler som i utgangspunktet ikke blir avskrevet eller amortisert. I Hafslund-konsernet vil dette i hovedsak dreie seg om goodwill og vannfallsrettigheter med ubestemt levetid. Hafslund gjennomfører årlig tester for å vurdere verdifall på goodwill og varige driftsmidler, jf [note 2.7](#). Gjenvinnbart beløp fra kontantgenererende enheter er fastsatt ved beregninger av bruksverdi. Dette er beregninger som krever bruk av estimater. Se [note 8](#) for beskrivelse av gjennomførte nedskrivningsvurderinger.

Lån til virkelig verdi

Lån som er vurdert til virkelig verdi, er beregnet ved å neddiskontere lånenes kontantstrømmer. Som diskonteringsrate er rentekurven for norske swaprenter pluss Hafslunds kredittspreader benyttet. Endringen i kredittspreader i løpet av 2016 utgjør isolert sett en økning i låneporteføljens virkelige verdi på 18 millioner kroner. Se [note 16](#) for note vedrørende lån.

Pensjoner

Nåverdien av pensjonsforpliktelsene avhenger av flere ulike faktorer som er bestemt av en rekke aktuariemessige forutsetninger. Forutsetningene som benyttes ved beregning av netto pensjonskostnad (inntekt) inkluderer diskonteringsrenten. Endringer i disse forutsetningene vil påvirke balanseført verdi av pensjonsforpliktelsene. Hafslund bestemmer egnet diskonteringsrente ved utgangen av hvert år. Dette er renten som skal brukes til å beregne nåverdien av framtidige estimerte utgående kontantstrømmer som kreves for å gjøre opp pensjonsforpliktelsene. Ved fastsettelse av egnet diskonteringsrente ser Hafslund hen til renten på foretaksobligasjoner av høy kvalitet og som har forfall tilnærmet likt den relaterte pensjonsforpliktelsen,

se også [note 2.18](#). En del andre pensjonsforutsetninger er delvis basert på markedsbetingelser. Endring i diskonteringsrente på 0,5 prosentpoeng medfører en endring på 7 prosent i brutto pensjonsforpliktelse. Tilleggsinformasjon er gitt i [note 18](#).

Note 5

NOTE 5 ► SEGMENTINFORMASJON

Konsernledelsen utgjør konsernets øverste beslutningstaker. Hafslund rapporterer forretningsområder som driftssegmenter.

Hafslund har de siste årene hatt en tydeligere satsing på infrastruktur for energi, fornybar energi innen vannkraft og varme, samt nordisk vekst innen strømsalg. Hafslunds virksomhet organiseres i forretningsområdene Nett, Varme, Produksjon og Marked.

Konsernledelsen vurderer segmentenes prestasjoner og lønnsomhet basert på driftsresultat og avkastning på engasjert kapital. Driftsresultatet i segmentinformasjonen er identisk med det som presenteres i resultatoppstillingen for konsernet. Finanskostnader allokteres også ut til segmentene, men ikke renteinntekter da dette er aktiviteter som styres av en sentral finansavdeling som en del av konsernets samlede likviditetssituasjon. Resultat fra tilknyttete selskap presenteres i segmentet Annen virksomhet. Transaksjoner mellom forretningsområdene gjennomføres i henhold til armlengdeprinsippet.

	Nett		Varme		Produksjon		Marked		Annen virksomhet		Elimineringer		Konsern	
Millioner kroner	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015
Brutto segmentsalg	4 757	4 361	1 152	977	672	654	7 303	5 939	363	610	(460)	(634)	13 788	11 905
Salg mellom segmenter	59	66		7		2	164	233	236	326	(460)	(634)		
Salgsinntekter	4 698	4 294	1 152	969	672	652	7 139	5 706	127	284			13 788	11 905
Driftsresultat	1 056	822	291	231	417	347	498	476	(69)	98			2 193	1 973
Finanskostnader	(59)	(63)	(22)	(35)	(51)	(49)	27	39	(111)	(181)			(217)	(288)
Skattekostnad	(206)	(129)	(49)	(18)	(233)	(137)	(136)	(140)	51	22			(573)	(402)
Årsresultat	791	629	220	179	133	161	388	376	(130)	(61)			1 402	1 284
Avskrivninger driftsmidler	(598)	(566)	(145)	(152)	(45)	(45)	(23)	(29)	(45)	(65)			(856)	(857)
Nedskrivning driftsmidler			(1)						(30)				(31)	
Avskrivninger immaterielle eiendeler							(63)	(55)		(9)			(63)	(63)
Nedskrivning immaterielle eiendeler										(27)				(27)
Tap på fordringer	(25)	(23)					(2)	26					(27)	3
Engasjert kapital	11 870	11 116	4 626	4 709	4 622	4 505	1 374	1 418	238	607			22 730	22 355
Investeringer (ekskl oppkjøp)	1 009	926	175	112	274	156	65	67	10	37			1 533	1 298

Se også [analytisk informasjon](#) for andre nøkkeltall for segmentene.

Note 5

Avstemming av engasjert kapital mot egenkapital:

Millioner kroner	2016-12-31	2015-12-31
Engasjert kapital	22 730	22 355
Betalbar skatt	(356)	(340)
Utsatt skatt	(3 323)	(3 251)
Lån	(10 338)	(10 858)
Betalingsmidler	572	724
Rentebærende fordringer	12	10
Annet	275	373
Egenkapital	9 571	9 013

Inntekter analysert etter kategori:

Millioner kroner	2016	2015
Salg av strøm	6 568	5 277
Kraftproduksjon	672	645
Varmesalg	1 213	1 072
Distribusjon	4 337	4 066
Andre inntekter	998	846
Sum	13 788	11 905

Størstedelen av inntektene kommer fra energikunder lokalisert rundt Oslo, Akershus og Østfold, hvor også en betydelig del av Hafslunds eiendeler er lokalisert. Inntekter fra konsernets strømselskaper i Sverige og Finland utgjør 1915 millioner kroner, mens engasjert kapital i de utenlandske selskapene er 229 millioner kroner.

Note 6

NOTE 6 ► VARIGE DRIFTSMIDLER

Millioner kroner	Teknisk utstyr og løsøre	Kraft- anlegg	Varme- anlegg	Nett	Anlegg under utførelse	Annen eiendom	Sum
Balanseført verdi per 31. desember 2014	506	4 031	4 362	9 257	741	114	19 011
Regnskapsåret 2015							
Balanseført verdi per 1. januar 2015	506	4 031	4 362	9 257	741	114	19 011
Driftsinvesteringer	29	24	12		1 165		1 230
Kjøp av selskap					2		2
Balanseførte lånekostnader					16		16
Overført fra anlegg under utførelse	272	8	67	535	(882)		
Avgang anskaffelseskost	(141)		(127)	(48)	(2)	(6)	(324)
Avgang akkumulerte avskrivninger	116		48	33			197
Avgang akkumulerte nedskrivninger	21		5	1			27
Avskrivninger 2015	(131)	(46)	(175)	(502)		(3)	(857)
Balanseført verdi per 31. desember 2015	672	4 017	4 192	9 276	1 040	105	19 302
Per 31. desember 2015							
Anskaffelseskost	2 198	7 360	5 928	16 210	1 058	139	32 893
Akkumulerte avskrivninger	(1 526)	(3 343)	(1 369)	(6 934)	(18)	(34)	(13 224)
Akkumulerte nedskrivninger			(367)				(367)
Balanseført verdi per 31. desember 2015	672	4 017	4 192	9 276	1 040	105	19 302

Tabellen fortsetter

Note 6

Millioner kroner	Teknisk utstyr og løsøre	Kraft- anlegg	Varme- anlegg	Nett	Anlegg under utførelse	Annen eiendom	Sum
Regnskapsåret 2016							
Balanseført verdi per 1. januar 2016	672	4 017	4 192	9 276	1 040	105	19 302
Driftsinvesteringer	23		16		1 432		1 471
Balanseførte lånekostnader					19		19
Overført fra anlegg under utførelse	172	10	89	546	(819)		(2)
Avgang anskaffelseskost	(22)		(429)	(27)	(14)	(2)	(494)
Avgang akkumulerte avskrivninger	22		153	26			201
Avskrivninger 2016	(159)	(46)	(159)	(490)		(2)	(856)
Nedskrivninger 2016			(31)				(31)
Balanseført verdi per 31. desember 2016	708	3 981	3 831	9 331	1 658	101	19 610
Per 31. desember 2016							
Anskaffelseskost	2 371	7 370	5 604	16 729	1 676	137	33 887
Akkumulerte avskrivninger	(1 663)	(3 389)	(1 375)	(7 398)	(18)	(36)	(13 879)
Akkumulerte nedskrivninger			(398)				(398)
Balanseført verdi per 31. desember 2016	708	3 981	3 831	9 331	1 658	101	19 610
Kapitaliseringssats lånekostnader					3,9 %		
Avskrivningsprosent	3-33	2-5	2-10	2-7		0-5	

Hafslund har per 31. desember 2016 samlede framtidige leieforpliktelser knyttet til kontorbygg og trafostasjoner på 937 millioner kroner i nominelt beløp:

Millioner kroner	
2017	146
2018	149
2019	97
2020	94
2021	96
2022 og senere	355
Samlede leieforpliktelser	937

Leiekontraktene er operasjonelle og har varierende betalingsterminer, prisreguleringsklausul og rett til forlengelse av leieforholdet. I 2016 ble det resultatført 190 millioner kroner i leie av kontorbygg og trafostasjoner.

Hafslund har balanseført lånekostnader på 19 millioner kroner på eiendeler som kvalifiserer for det i 2016. Veid gjennomsnittlig lånerente for konsernet er benyttet. Framtidige investeringsforpliktelser er estimert til 3540 millioner kroner. Dette knytter seg hovedsakelig til leveranse av automatiske målersystemer (AMS) og forpliktelser knyttet til regionalnettsutbygging samt det nye aggregatet i Vamma. Det vises til [note 8](#) vedrørende omtale rundt gjennomførte nedskrivningsvurderinger.

Note 7

NOTE 7 ► IMMATERIELLE EIENDELER

Millioner kroner	Kunde- porteføljer	Vannfalls- rettigheter	Akkvisisjons- kostnader	Sum	Goodwill	Sum immaterielle eiendeler
Balanseført verdi per 31. desember 2014	117	253	103	473	2 497	2 970
Regnskapsåret 2015						
Driftsinvesteringer			41	41	10	52
Ekspansjonsinvestering	11			11	11	22
Avgang anskaffelseskost					(129)	(129)
Avgang akkumulerte avskrivninger					32	32
Avgang akkumulerte nedskrivninger					53	53
Avskrivninger	(14)		(40)	(54)	(9)	(63)
Nedskrivninger					(27)	(27)
Omregningsdifferanser	8			8	15	23
Balanseført verdi per 31. desember 2015	122	253	104	479	2 454	2 933
Per 31. desember 2015						
Anskaffelseskost	231	356	201	788	2 944	3 732
Akkumulerte avskrivninger	(109)	(103)	(97)	(309)	(490)	(800)
Balanseført verdi per 31. desember 2015	122	253	104	479	2 454	2 933
Regnskapsåret 2016						
Driftsinvesteringer			36	36	7	43
Avgang anskaffelseskost					(11)	(11)
Avgang akkumulerte avskrivninger					3	3
Avskrivninger	(14)		(47)	(61)	(2)	(63)
Omregningsdifferanser	(8)		(2)	(10)	(15)	(24)
Balanseført verdi per 31. desember 2016	100	253	91	444	2 436	2 880
Per 31. desember 2016						
Anskaffelseskost	221	356	237	814	2 925	3 739
Akkumulerte avskrivninger	(121)	(103)	(146)	(370)	(489)	(859)
Balanseført verdi per 31. desember 2016	100	253	91	444	2 436	2 880
Avskrivningstid	10 år		3-5 år			

Det vises til [note 8](#) vedrørende gjennomførte nedskrivningsvurderinger.

Note 8

NOTE 8 ► NEDSKRIVNINGSVURDERINGER

Hafslund-konsernet har betydelige langsiktige eiendeler både som materielle og immaterielle eiendeler. Utviklingen i disse eiendelene er presentert i [note 6](#) og [7](#). Det er estimat-usikkerhet knyttet til varige driftsmidler og immaterielle eiendeler, da både verdsetting og estimert utnyttbar levetid bygger på framtidsinformasjon som er beheftet med en stor grad av usikkerhet. Immaterielle eiendeler anses å representere den største usikkerheten. De immaterielle eiendelene har ingen direkte "kostpris", men verdiene er hovedsakelig utledet fra egne verdsettinger og er stort sett balanseført i forbindelse med konsernets oppkjøp av ny virksomhet. Goodwill er å anse som residual i samme

oppkjøp. Summen av all merverdi, inklusiv goodwill knyttet til oppkjøpene, er å anse som markedsverdi (virkelig verdi) av de totale eiendelene. Materielle eiendeler (varige driftsmidler) er i utgangspunktet balanseført til anskaffelseskost, og dersom de har begrenset utnyttbar levetid, blir de systematisk avskrevet over denne. Utrangeringsverdi hensyntas. Utnyttbar levetid og utrangeringsverdi er basert på estimer om framtidig utvikling.

Balanseført verdi av immaterielle eiendeler med ubestemt levetid og goodwill testes årlig for verdifall. Hafslund overvåker løpende indikasjoner på mulig verdifall. I tilfelle indikasjoner på mulig verdifall gjennomføres verdifalltester umiddelbart, men verdifalltester gjennomføres uansett minst

en gang i året. Dersom verdifallstestene tilsier at de balanseførte verdiene ikke lenger kan forsvares, foretas nedskrivning til gjenvinnbart beløp. Verdifalltester gjennomføres ved at kontantstrømmer knyttet til de kontantgenererende enhetene identifiseres og neddiskonteres. Gjenvinnbart beløp av en kontantgenererende enhet beregnes basert på hvilken verdi eiendelen vil gi for virksomheten. De gjennomførte nedskrivningsvurderingene i 2016 viste at de balanseførte verdiene kan forsvares.

Tabellen nedenfor viser balanseførte verdier fordelt på kontantgenererende enheter per 31. desember 2016:

Millioner kroner					Nedskrivninger			
Kontantgenererende enhet	Driftsmidler	Immaterielle eiendeler	Goodwill	Sum balanseverdi	2016	Akkumulert	Terminalår	Vekst i terminalår
Nett	10 982	267	357	11 606			År 2047	0,0 %
Varme	4 061		556	4 617	1	62	År 2032	1,0 %
Produksjon	4 377	253		4 630			År 2022	2,0 %
Marked	41	190	1 257	1 488			År 2022	0,0 %
Øvrig virksomhet	149			149	30	336	År 2022	2,0 %
Konsern	19 610	710	2 170	22 490	31	398		

Note 8

Budsjett- og prognoseforutsetninger

De gjennomførte verdifalltestene for 2016 tar utgangspunkt i budsjett for 2017 og prognoser for de fire påfølgende årene, før terminalverdien fastsettes. For nett- og varmevirksomhetene benyttes kontantstrømmer for en lengre periode før terminalverdien fastsettes. Dette som følge av gradvis endring av profil vedrørende elsertifikater for varmevirksomheten, og langsiktig utvikling av effektivitet (DEA) og NVE-rente i inntektsrammemodellen for nettvirksomheten. Framtidige kontantstrømmer legger til grunn en rekke forutsetninger. Dagens inntektsrammemodell for nettvirksomheten forutsettes videreført fram til terminalåret. Nivå på, og utvikling i, kraftprisen er sentral for lønnsomheten til forretningsområdene Produksjon og Varme. Det er forwardpris for kraft i Oslo-området notert på Nasdaq OMX den 21. november 2016 som er benyttet i de gjennomførte verdifalltestene. Systemprisen for 2021 var 21,3 øre/kWh. Det forutsettes normalproduksjon for kraftproduksjon (inngår i Produksjon) og fjernvarmevirksomheten (inngår i Varme). Normalproduksjon for kraftproduksjonsvirksomheten på 3100 GWh legger til grunn 10 års vannhistorikk justert for effektivitetsforbedringer. Normalproduksjon for fjernvarmevirksomheten på 1766 GWh i 2017 legger til grunn snitt temperaturforhold siste 10 år, justert for eksisterende og planlagte kundetilknytninger. For strømsalgsvirksomheten (inngår i Marked) forutsettes en moderat kundevekst i Norge og en større kundevekst i Sverige/Finland fram til 2021, og en brutto margin (kroner) per kunde som er på nivå med 2016.

Diskonteringsrente

Diskonteringsrenten som benyttes tar utgangspunkt i konsernets kapitalkostnad, som er basert på et vektet gjennomsnitt av avkastningskrav for egen- og fremmedkapital (WACC) for konsernet. Egenkapitalavkastningskravet estimeres ved bruk av kapitalverdimodellen (CAPM).

Fremmedkapitalavkastningskravet estimeres ut fra langsiktig risikofri rente tillagt en kredittmargin utledet av Hafslunds marginale langsiktige lånerente. Diskonteringsrenten justeres for antatt gjeldsgrad i relevant næring og forretningsrisiko for de enkelte kontantgenererende enhetene. Det er benyttet en diskonteringsrente før skatt for de ulike kontantgenererende enhetene i intervallet 5,0 prosent til 9,9 prosent (5,9 prosent til 10,6 prosent).

Sensitivitet

De gjennomførte sensitivitetstestene viser robusthet knyttet til kjernevirksomheten i konsernet ved de fire forretningsområdene Nett, Varme, Produksjon og Marked. Estimering av gjenvinnbart beløp baserer seg på antakelser om framtidig utvikling på en rekke områder. Dette vil blant annet være utvikling i rammebetingelser, kraftpriser, temperatur, økonomisk vekst og forbruksmønster. Hafslund-konsernet har gjennomført sensitivitetsanalyser hvor det er sett på hvilke konsekvenser endring i ulike forutsetninger har på gjenvinnbart beløp. Det er gjennomført sensitivitetstester for eksempel for fall på 20 prosent i kraftprisene, lavere energiproduksjon, lavere kundeantall, lavere inntjening per kunde og en økning på 20 prosent i diskonteringsrenten. De fire forretningsområdene viser god robusthet i forhold til de gjennomførte sensitivitetstestene.

Note 9

NOTE 9 ► INVESTERING I TILKNYTTETE SELSKAP

Millioner kroner	Anskaffelsestidspunkt	Forretningskontor	Eierandel	Stemmeandel
Rakkestad Energiverk AS	2001	Rakkestad	33 %	33 %
Glommens og Laagens Brukseierforening	1903	Lillehammer	23 %	23 %
Energy Future Invest AS	2012	Gjøvik	50 %	50 %
Fredrikstad Energi AS	2014	Fredrikstad	49 %	49 %
Trøgstad Energiverk AS	2014	Trøgstad	49 %	49 %

Millioner kroner	2016	2015
Balanseført verdi 1. januar	338	646
Tilgang/avgang selskaper ¹⁾	1	(325)
Andel resultat	13	45
Utbytte	(16)	(63)
Endring av regnskapsprinsipp ²⁾		35
Balanseført verdi 31. desember	335	338
Årets avskrivning merverdi	1	1
Merverdi per 31. desember	8	9
Totalresultat fra tilknyttete selskap	28	73

1) Hafslund inngikk den 18. desember 2015 avtale med Fredrikstad Energi AS (FEAS) om å selge Hafslunds 35 prosent eierandel i Fredrikstad Energi Nett AS (FEN) til morselskapet FEAS. FEAS ble etter dette 100 prosent eier i FEN. Hafslund viderefører 49 prosent eierskapet i morselskapet FEAS. Hafslunds eierandel på 35 prosent i FEN ble solgt til balanseført verdi på 315 millioner kroner. I tillegg vil Hafslund motta utbytte fra FEN for regnskapsåret 2015. Samtlige salg inngår i segmentet Annen virksomhet og gevinsten inngår på linjen Resultat finansielle aktiva i resultatoppstillingen.

2) De tilknyttete selskapene FEAS og FEN har fra og med 31. desember 2014 endret regnskapsprinsipp til IFRS. Effekt på balanseført verdi på de tilknyttete selskapene er ført direkte mot egenkapitalen til Hafslund i 2015 som følge av endret regnskapsprinsipp.

Note 10

NOTE 10 ► FINANSIELLE INSTRUMENTER ETTER KATEGORI

Følgende prinsipper for etterfølgende måling av finansielle instrumenter er anvendt for finansielle instrumenter i balansen:

Millioner kroner	Derivater benyttet for sikrings- formål	Instrumenter til virkelig verdi over resultatet	Utlån og fordringer	Totalt
Finansielle eiendeler				
Langsiktige fordringer			185	185
Aksjer og andeler		20		20
Derivater	22	165		187
Kundefordringer og andre fordringer			2 852	2 852
Betalingsmidler			572	572
Sum finansielle eiendeler per 31. desember 2016	22	185	3 609	3 816
Finansielle forpliktelser				
Kortsiktige lån		896	1 322	2 218
Langsiktige lån		1 707	6 413	8 120
Derivater	23	125		148
Leverandørgjeld og annen kortsiktig gjeld			2 904	2 904
Sum finansielle forpliktelser per 31. desember 2016	23	2 728	10 639	13 390

Tabellen fortsetter

Note 10

Millioner kroner	Derivater benyttet for sikringsformål	Instrumenter til virkelig verdi over resultatet	Andre finansielle forpliktelser	Totalt
Finansielle eiendeler				
Langsiktige fordringer			199	199
Derivater	122	379		501
Kundefordringer og andre fordringer			2 494	2 494
Betalingsmidler			724	724
Sum finansielle eiendeler per 31. desember 2015	122	379	3 417	3 918
Finansielle forpliktelser				
Kortsiktige lån		661	1 650	2 311
Langsiktige lån		2 608	5 939	8 547
Derivater		431		431
Leverandørgjeld og annen kortsiktig gjeld			2 600	2 600
Sum finansielle forpliktelser per 31. desember 2015		3 700	10 189	13 889

Endringer i finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet inngår i posten Andre (tap)/gevinster i resultatregnskapet, se også [note 19](#).

Hafslund sikrer løpende deler av vannkraftproduksjonsvolumet, samt inngår sikringsforretninger i fjernvarmevirksomheten for de kommende 36 måneder for å redusere kraftprissikro. For ytterligere å redusere risikoen knyttet til framtidige kontantstrømmer har konsernet

rammer for prissikring av vannkraftproduksjonsvolumet i inntil 15 år. Sikringsforholdet blir regnskapsmessig ført som kontantstrømsikring iht. IAS 39 og verdiendringer i sikringsinstrumentet føres over utvidet resultat.

Derivater holdt for handelsformål er klassifisert som kortsiktige eiendeler eller forpliktelser. Hele den virkelige delen av sikringsinstrumenter er klassifisert som kortsiktig eiendel eller forpliktelse. Det er ikke resultatført beløp i 2016 grunnet ineffektiv del av konsernets kontantstrømsikring.

Derivater som inngår i kontantstrømsikringen er følgende:

a) Valutaterminkontrakter

Urealisert verdi for valutaterminkontrakter per 31. desember 2016 er -7 millioner kroner.

De sikrede svært sannsynlige forventede transaksjonene i fremmed valuta forventes å finne sted på ulike datoer i løpet av de neste 24 måneder. Gevinster og tap regnskapsført i sikringsreserven i egenkapitalen på valutaterminkontrakter per 31. desember 2016, vil bli resultatført i den samme periode eller de samme periodene der de sikrede transaksjonene påvirker resultatet.

b) Kraftkontrakter

Urealisert verdi for kraftkontrakter per 31. desember 2016 er 3 millioner kroner.

De sikrede svært sannsynlige forventede transaksjonene forventes å finne sted på ulike datoer i løpet av de neste 24 måneder. Gevinster og tap regnskapsført i sikringsreserven i egenkapitalen på kraftkontrakter per 31. desember 2016 vil bli resultatført i den samme periode eller de samme periodene der de sikrede transaksjonene påvirker resultatet.

c) Elsertifikatderivat

Urealisert verdi for elsertifikatderivater per 31. desember 2016 er 3 millioner kroner.

De sikrede svært sannsynlige forventede transaksjonene forventes å finne sted på ulike datoer i løpet av de neste 24 måneder. Gevinster og tap regnskapsført i sikringsreserven i egenkapitalen på elsertifikatderivater per 31. desember 2016 vil bli resultatført i den samme periode eller de samme periodene der de sikrede transaksjonene påvirker resultatet.

Note 11, 12, 13

NOTE 11 ► LANGSIKTIGE FORDRINGER O.L.

Millioner kroner	2016-12-31	2015-12-31
Rentebærende lån og fordringer	1	4
Egenkapitalinnskudd pensjonskasse	116	116
Overfinansiert pensjonsordning	46	61
Annet	22	19
Sum langsiktige fordringer o.l.	185	199

Alle langsiktige fordringer forfaller senere enn 1 år etter balansedagen. Virkelig verdi av langsiktige fordringer tilsvarer balanseført verdi.

NOTE 12 ► KUNDEFORDRINGER OG ANDRE FORDRINGER

Millioner kroner	2016-12-31	2015-12-31
Kundefordringer	1 113	822
Avsetning til dekning av tap	(50)	(53)
Kundefordringer netto	1 063	769
Opptjente, ikke fakturerte inntekter	1 600	1 380
Rentebærende fordringer	11	6
Andre fordringer	178	338
Sum kundefordringer og andre fordringer	2 852	2 494

Virkelig verdi av kundefordringer og andre fordringer tilsvarer balanseført verdi. Se for øvrig [note 3](#) for nærmere beskrivelse.

NOTE 13 ► BETALINGSMIDLER

Millioner kroner	2016-12-31	2015-12-31
Betalingsmidler innenfor konsernkonto	236	324
Betalingsmidler utenfor konsernkonto	181	128
Beholdning av elsertifikater	154	272
Sum betalingsmidler	572	724

Av betalingsmidler utenfor konsernkonto utgjør 129 millioner kroner sikkerhetsstillelse knyttet til krafthandelsvirksomheten. Hafslund har konsernkontosystem i Nordea. Et konsernkontosystem innebærer solidaransvar mellom deltakende selskaper. Hafslund ASAs konti utgjør eneste direkte mellomværende med banken, mens innskudd og trekk på datterselskapenes konti betraktes som interne mellomværende med Hafslund ASA. Deltakende selskap i konsernkontosystemene har et solidarisk selvskyldneransvar for samlet trekk i konsernkontosystemet begrenset oppad til 200 millioner kroner, som er trekkramme.

Note 14, 15

NOTE 14 ► AKSJEKAPITAL OG OVERKURS

Aksjekapitalen i Hafslund ASA per 31. desember består av følgende aksjeklasser:

Millioner kroner	A-aksjer	B-aksjer	Sum aksjer	Overkurs	Sum
Per 31. desember 2015	115	80	195	4 080	4 275
Per 31. desember 2016	115	80	195	4 080	4 275

Aksjenes pålydende er kr 1,-. Det er ingen utestående aksjeopsjoner. B-aksjene gir ikke stemmerett. For øvrig gir hver aksje lik rett i selskapet. Hafslund har per 31. desember 2016 en beholdning på 263 289 B-aksjer (2015: 263 289 B-aksjer) og 1 A-aksje (2015: 1 A-aksje).

De største aksjonærene i Hafslund ASA per 31. desember 2016 var:

I tusen aksjer	A-aksjer	B-aksjer	Sum	Eierandel	Stemmeandel
Oslo kommune	67 525	37 343	104 868	53,7 %	58,5 %
Fortum Forvaltning AS	37 853	28 706	66 559	34,1 %	32,8 %
Kommunal Landspensjonskasse	5 327	4042	9 369	4,8 %	4,6 %
MP Pensjon PK	5	1 979	1 984	1,0 %	
Sum > 1 % eierandel	110 710	72 070	182 780	93,6 %	95,9 %
Sum øvrige	4 718	7 688	12 406	6,4 %	4,1 %
Totalt antall aksjer	115 428	79 758	195 186	100 %	100 %

De største aksjonærene i Hafslund ASA per 31. desember 2015 var:

I tusen aksjer	A-aksjer	B-aksjer	Sum	Eierandel	Stemmeandel
Oslo kommune	67 525	37 343	104 868	53,7 %	58,5 %
Fortum Forvaltning AS	37 853	28 706	66 559	34,1 %	32,8 %
Kommunal Landspensjonskasse	5 327	3953	9 280	4,8 %	4,6 %
MP Pensjon PK	5	1 929	1 934	1,0 %	
Sum > 1 % eierandel	110 710	71 931	182 641	93,6 %	95,9 %
Sum øvrige	4 718	7 827	12 545	6,4 %	4,1 %
Totalt antall aksjer	115 428	79 758	195 186	100 %	100 %

NOTE 15 ► LEVERANDØRGJELD OG ANNEN KORTSIKTIG GJELD

Millioner kroner	2016-12-31	2015-12-31
Leverandørgjeld	722	473
Skyldige offentlig trekk	1 009	928
Påløpte kostnader	519	670
Forpliktelse elsertifikater	332	197
Øvrige forpliktelser	322	332
Sum leverandørgjeld og annen kortsiktig gjeld	2 904	2 601

Note 16

NOTE 16 ► LÅN

Millioner kroner	2016-12-31	2015-12-31
Obligasjonslån fast rente	3 141	4 198
Obligasjonslån flytende rente	2 614	1 893
Påløpte renter	119	
Andre lån	2 246	2 456
Sum langsiktige lån	8 120	8 547
Obligasjonslån fast rente	713	506
Obligasjonslån flytende rente	370	1 350
Sertifikatlån	300	300
Påløpte renter	25	155
Andre lån	809	
Sum kortsiktige lån	2 218	2 311
Sum lån	10 338	10 858

Alle lån med opptakstidspunkt før 1. januar 2010 er balanseført til virkelig verdi, som er beregnet ved å neddiskontere lånenes kontantstrømmer. Virkelig verdi inkluderer ikke påløpte renter. Som diskonteringsrate er rentekurven for norske swaprenter pluss Hafslunds kredittspreader benyttet.

Fra 1. januar 2010 har nye lån blitt vurdert til amortisert kost. Dette utgjorde 7656 millioner kroner ved årsskiftet. Virkelig verdi på lånene bokført til amortisert kost er beregnet til 7936 millioner kroner per 31. desember 2016.

Nominelt beløp per 31. desember 2016 var 10 060 millioner kroner. Tilsvarende beløp per 31. desember 2015 var 10 483 millioner kroner.

Følgende kredittmarginer er benyttet:

Kredittmargin (basispunkter)		
Løpetid (år)	2016-12-31	2015-12-31
0,25	50	90
0,5	50	90
1	50	105
2	59	115
3	70	127
4	82	132
5	93	137
6	102	144
7	110	150
8	117	154
9	124	158
10	130	163

Endringen i kredittmarginer i løpet av 2016 utgjorde isolert sett en økning i låneporteføljens virkelige verdi estimert til 18 millioner kroner. Tilsvarende endring i 2015 var en reduksjon på 47 millioner kroner.

Note 16

Konsernets lån er eksponert for renteendringer i markedet basert på følgende løpetid på renten på lånene:

Millioner kroner	2016-12-31	2015-12-31
0-6 måneder	6 469	5 697
6-12 måneder	599	805
1-3 år	1 760	1 911
Over 3 år	1 510	2 445
Sum lån	10 338	10 858

Hafslund har en syndikert trekkfasilitet på 3600 millioner kroner med løpetid til 17. juni 2018. Långiver er et banksyndikat bestående av seks nordiske banker. Trekkfasiliteten benyttes som back-stop for løpende sertifikatlån og generell likviditetsreserve. Ved årsskiftet var hele fasiliteten ubenyttet. I tillegg har konsernet kassekreditt i Nordea på 200 millioner kroner som var ubenyttet ved årsskiftet.

Hafslund har negativ pantsettelsesklausul i låneavtalene. Enkelte av avtalene har bestemmelser om at det ikke skal avhendes vesentlige eiendeler uten etter samtykke og eierskapsklausul som sier at over 50 prosent av selskapets aksjekapital skal eies av dagens eiere, eller aksjonærer som har en kredittrating på minimum A- (Standard & Poor) eller A3 (Moody's), eller har samtykke fra bankene.

Forfallsprofil lån:

Millioner kroner	2016-12-31	2015-12-31
0-6 mnd	1 448	950
6-12 mnd	889	1 365
1-3 år	3 712	3 473
4-5 år	2 215	2 508
Over 5 år	2 073	2 563
Sum lån	10 338	10 858

Lånebevegelser:

Millioner kroner	2016-12-31	2015-12-31
Sum lån 1. januar	10 858	11 904
Nye lån	2 121	1 800
Forfalte lån	(2 142)	(2 666)
Tilbakekjøp av lån	(400)	(8)
Endring i påløpte renter	(11)	(35)
Endring i virkelig verdi	(87)	(137)
Sum lån 31. desember	10 338	10 858

Note 17

NOTE 17 ► SKATT

Skattekostnad:

Millioner kroner	2016	2015
Betalbar skatt	398	373
Utsatt skatt	175	29
Sum skattekostnad	573	402

Betalbar skatt i balansen:

Millioner kroner	2016-12-31	2015-12-31
Betalbar skattekostnad	398	373
Tilbakebetalt skatt, endring tidligere år	(3)	(4)
Naturressursskatt	(39)	(29)
Betalbar skatt i balansen	356	340

Skattekostnaden sammenlignet med resultat før skatt avviker fra det beløpet som hadde framkommet dersom nominell skattesats for alminnelig inntekt hadde vært benyttet.

Differansen er forklart som følger:

Millioner kroner	2016	2015
Resultat før skattekostnad	1 976	1 686
Skatt beregnet med nominell skattesats (25 %/27 %)	(494)	(455)
Grunnrenteskatt	(130)	(70)
Endring utsatt skatt knyttet til grunnrenteskatt	(2)	10
Redusert utsatt skatteforpliktelse ved endret skattesats	53	97
Resultat fra salg eller verdiendring aksjer	3	9
Endring ikke balanseført skattefordel	(7)	
For mye/lite avsatt skatt tidligere år	(6)	
Resultat tilknyttete selskap	5	10
Permanente forskjeller	1	(3)
Andre forhold	4	
Sum skattekostnad	(573)	(402)
Effektiv skattesats	29 %	24 %

Endring i effektiv skattesats i forhold til den alminnelige selskapsbeskatningen skyldes hovedsakelig belastning av grunnrenteskatt for kraftproduksjonsvirksomheten, samt lavere utsatt skatteforpliktelse 31. desember 2016 som følge av endret skattesats fra 25 prosent til 24 prosent i 2017.

Note 17

Utsatt skatt

Utsatt skatt nettoføres i balansen når konsernet har en juridisk rett til å motregne utsatt skattefordel mot utsatt skatt.

Endring i balanseført utsatt skatt:

Millioner kroner	2016-12-31	2015-12-31
Balanseført verdi 1. januar	3 251	3 080
Resultatført i perioden	175	29
Avgang ved salg av selskap	(34)	(17)
Ført mot utvidet resultat i perioden	(65)	103
Endring utsatt skatt ført mot egenkapital	(6)	54
Omregningsdifferanse	2	
Reklassifisering		2
Balanseført verdi per 31. desember	3 323	3 251

Endring i utsatt skatt:

Millioner kroner	Varige driftsmidler og immaterielle eiendeler	Omløpsmidler	Gevinst og tapskonto	Sum
Utsatt skatt per 31. desember 2014	3 296	10		3 306
Resultatført i perioden	7	(50)		(43)
Ført mot utvidet resultat i perioden		27		27
Avgang ved salg av selskap	(17)			(17)
Endring utsatt skatt ført mot egenkapital		54		54
Reklassifisering		2		2
Utsatt skatt per 31. desember 2015	3 286	43		3 329
Resultatført i perioden	83	30		113
Ført mot utvidet resultat i perioden		(31)		(31)
Avgang ved salg av selskap	(34)			(34)
Endring utsatt skatt ført mot egenkapital		(6)		(6)
Utsatt skatt per 31. desember 2016	3 335	36		3 371

Utsatt skatt fortsetter

Note 17, 18

Endring i utsatt skattefordel:

Millioner kroner	Pensjoner	Lån og forpliktelser	Framførbart underskudd	Gevinst og tapskonto	Sum
Utsatt skattefordel per 31. desember 2014	(103)	(108)	(1)	(14)	(226)
Resultatført i perioden	26	45	(1)	2	72
Ført mot utvidet resultat i perioden	76				76
Utsatt skattefordel per 31. desember 2015	(1)	(63)	(2)	(12)	(78)
Resultatført i perioden	23	63	(28)	4	62
Ført mot utvidet resultat i perioden	(34)				(34)
Omregningsdifferanse			2		2
Utsatt skattefordel per 31. desember 2016	(12)		(28)	(8)	(48)

Utsatt skattefordel knyttet til framførbart underskudd er balanseført i den grad det er sannsynlig at konsernet kan anvende dette mot framtidig skattepliktig overskudd. Konsernet har balanseført utsatt skattefordel knyttet til skattemessig framførbart underskudd i sin helhet.

NOTE 18 ► PENSJONSKOSTNADER, -FORPLIKTELSE OG -MIDLER

Selskapene i konsernet har ulike pensjonsordninger organisert i Hafslunds pensjonskasse og forsikringsselskaper. Pensjonsordningene er generelt finansiert gjennom innbetalinger fra selskapene, som hovedsakelig fastsettes på basis av aktuarberegninger. Konsernet har både innskuddsplaner og ytelsesplaner. I henhold til lov om obligatorisk tjenestepensjon er det etablert avtaler om innskuddspensjon med virkning fra 1. juli 2006 i alle selskaper som ikke har hatt kollektive pensjonsordninger for ansatte. Fra 1. januar 2010 har de fleste selskapene tegnet uførepensjonsforsikring for ansatte med innskuddspensjon. 344 ansatte var dekket gjennom ytelsesplaner i Hafslunds pensjonskasse per 31. desember 2016.

I tillegg utbetalte pensjonskassen pensjon til i alt 1113 personer. Utover dette har konsernet innskuddsplaner i ulike forsikringsselskaper. Hafslund endret pensjonsordningene fra 1. januar 2007. Dette innebærer at pensjonskassen ble stengt for opptak av nye medlemmer. Samtidig ble innskuddsplaner for nyansatte innført.

Pensjonsmidlene er vurdert til virkelig verdi ved utgangen av året. Pensjonsforpliktelsene (netto nåverdi av pensjonsytelsen opptjent på balansedagen justert for framtidige lønnsøkninger) er vurdert etter beste estimat basert på forutsetninger per balansedagen. De aktuarielle beregningene av pensjonsforpliktelsene er utført av uavhengig aktuar. Forutsetningene for lønnsøkninger, økning i pensjonsutbetalinger og G-regulering er testet mot historiske observasjoner, inngåtte tariffavtaler og forholdet mellom enkelte forutsetninger.

Ansatte som slutter før pensjonsalder, mottar fripolise. Hafslunds pensjonskasse forvalter fripolisene som knytter seg til opptjente rettigheter i kommunale ytelsesplaner. Hafslund er økonomisk forpliktet til å justere fripolisene i takt med økningen i folketrygdens grunnbeløp. Fra tidspunktet for utstedelse av fripoliser opptjent i andre ytelsesplaner, er Hafslund fritatt for ytterligere forpliktelser overfor den ansatte som fripolisen gjelder for. Midler og forpliktelser verdsettes på tidspunktet for utstedelse av fripolisene og skilles ut fra pensjonsforpliktelser og midler.

Note 18

Millioner kroner	2016-31-12	2015-31-12
Balanseført forpliktelse:		
Nåverdi av opptjent pensjonsforpliktelser for ytelsesplaner i fondsbaserte ordninger	2 571	2 469
Virkelig verdi på pensjonsmidler	(2 633)	(2 591)
Faktisk netto pensjonsforpliktelse for ytelsesplaner i fondsbaserte ordninger	(62)	(122)
Nåverdi av forpliktelse for ikke fondsbaserte ordninger	113	119
Netto pensjonsforpliktelse i balansen (inkl arbeidsgiveravgift)	52	(3)
Balanseført netto pensjonsforpliktelser	(98)	(58)
Balanseført netto overfinansiert ordning	46	61
Endringene i den ytelsesbaserte pensjonsforpliktelsen i løpet av året:		
Pensjonsforpliktelse per 1. januar	2 587	2 923
Arbeidsgiveravgift	4	5
Nåverdien av årets pensjonsopptjening	29	38
Rentekostnad	68	66
Estimatendringer	124	(297)
Utbetalte ytelser	(128)	(129)
Forpliktelser ved salg og kjøp av virksomhet		(19)
Pensjonsforpliktelse per 31. desember	2 684	2 587
Endring i pensjonsmidlenes virkelige verdi i løpet av året:		
Virkelig verdi på pensjonsmidler per 1. januar	2 591	2 548
Renteinntekt	70	58
Estimatendringer	(15)	13
Totalt tilskudd	92	91
Totale utbetalinger fra fond	(104)	(105)
Pensjonsmidler ved oppgjør og oppkjøp		(14)
Virkelig verdi på pensjonsmidler per 31. desember	2 633	2 591

Minste pensjonsforpliktelse, som er netto nåverdi av pensjonsforpliktelsen basert på nåværende pensjongsgivende inntekt opptjent på balansedagen, var 31. desember 2016 og 2015 henholdsvis 2541 millioner kroner og 2444 millioner kroner. Forventet innbetaling i 2017 utgjør 109 millioner kroner.

Note 18

Bevegelse i aktuarielle gevinster og tap innregnet i utvidet resultat:

Millioner kroner	2016	2015
Akkumulert beløp innregnet i utvidet resultat 1. januar justert for utsatt skatt	459	231
Innregnet i utvidet resultat i perioden iht. aktuarberegning før skatt	(138)	310
Tilgang/avgang datterselskap i perioden	1	(6)
Akkumulert beløp innregnet i utvidet resultat 31. desember	322	535
Utsatt skatt relatert til aktuarmessig tap innregnet i utvidet resultat for perioden	34	(76)
Akkumulert beløp innregnet i utvidet resultat etter skatt 31. desember	356	459

Følgende økonomiske forutsetninger er lagt til grunn:	2016	2 015
Diskonteringsrente	2,60 %	2,70 %
Avkastning	2,60 %	2,70 %
Årlig lønnsvekst	2,50 %	2,50 %
G-regulering	2,25 %	2,25 %
Regulering av løpende pensjon, offentlig ordning	1,50 %	1,50 %

Diskonteringsrenten er beregnet med utgangspunkt i en komplett rentekurve som tar hensyn til at pensjonsutbetalingene forfaller på ulike tidspunkt i framtiden. Kurven er beregnet med utgangspunkt i priser på OMF-renten (obligasjoner med fortrinnsrett) den 31. desember 2016 som beregnet av Norsk Regnskapsstiftelse. Årlig lønnsvekst er beregnet med utgangspunkt i en kurve basert på historiske observasjoner. Lønnsveksten er i gjennomsnitt satt til 2,5 prosent over tjenestetiden for populasjonen.

Demografiske forutsetninger som er lagt til grunn ved beregningene, er basert på uføregrunnlaget IR73 omregnet til intensitetsmetode og dødelighetstabellen K2013FT som er utviklet av Finanstilsynet. Hafslund anser at Finanstilsynets K2013FT er forventningsrett og tar høyde for utvikling i levealder for konsernets ansatte. Forutsetningene for K2013FT vil vurderes hvert år.

Faktisk avkastning på pensjonsmidlene i 2016 var 58 millioner kroner (69 millioner kroner i 2015).

Millioner kroner	2016	2015
Årets pensjonsopptjening	29	38
Netto rentekostnad	(2)	8
Arbeidsgiveravgift	4	5
Pensjonskostnad ytelsesplaner	31	51
Pensjonskostnad tilskuddsplaner	38	41
Totale pensjonskostnader	69	92

Note 18

Sensitiviteten til pensjonsforpliktelsen for endring i de vektete økonomiske forutsetninger er:

	Påvirkning på pensjonsforpliktelsen:		
	Endring	Økning i forutsetning	Reduksjon i forutsetning
Diskonteringsrente	0,5 %	(7 %)	7 %
Lønnsvekst	0,5 %	1 %	(2 %)
G-regulering	0,5 %	6 %	(6 %)
Forventet levetid	1 år	4 %	(3 %)

Pensjonsmidlene er investert i obligasjoner og pengemarkedsplasseringer utstedt av den norske stat, norske kommuner, finansinstitusjoner og foretak. Obligasjoner i utenlandsk valuta er valutasikret. Det er investert i både norske og utenlandske aksjer. Estimatavviket er fordelt forholdsmessig mellom de enkelte aktivaklasser.

Pensjonsmidlene består av:

Millioner kroner	2016-31-12		2015-31-12	
Egenkapitalinstrumenter	1 117	42 %	1 176	45 %
Rentebærende instrumenter	1 516	58 %	1 415	55 %
Virkelig verdi pensjonsmidler	2 633	100 %	2 591	100 %

Ordningens innskudd er investert som følger i 2016:

Millioner kroner	Nivå 1 Børsnoterte priser	Nivå 2 Oberserver- bare priser	Nivå 3 Ikke oberserver- bare priser	Totalt
Egenkapitalinstrumenter		821	296	1 117
Rentebærende instrumenter		1 516		1 516
Totalt		2 337	296	2 633

Ordningens innskudd er investert som følger i 2015:

Millioner kroner	Nivå 1 Børsnoterte priser	Nivå 2 Oberserver- bare priser	Nivå 3 Ikke oberserver- bare priser	Totalt
Egenkapitalinstrumenter		907	285	1 192
Rentebærende instrumenter		1 399		1 399
Totalt		2 306	285	2 591

Note 18

Risiko

Måling av pensjonsforpliktelser er basert på IAS 19 og baseres på forutsetninger om diskonteringssatser, reallønnsutvikling, inflasjon, aldersbasert karriereutvikling, pensjonsregulering, utvikling i folketrygdens G, forventninger til avgang av ansatte, pensjoneringstidspunkt, levetidsutvikling og uførhet. Beregninger av forpliktelsen utføres av uavhengig aktuar.

Pensjonsmidlene måles til virkelig verdi og er investert i Hafslund og Infratek Pensjonskasse og KLP. Pensjonskassen omfatter også en virksomhet som ikke inngår i konsernet (Infratek AS). I tillegg omfatter pensjonskassen fripoliser. Konsernets pensjonsmidler forvaltes som "kollektivportefølje". Dette innebærer at styret i pensjonskassen bestemmer hvordan pensjonsmidlene skal investeres.

Gjennom de ytelsesbaserte pensjonsordningene er konsernet eksponert for flere risikoer. De vesentligste er som følger:

Renterisiko

Pensjonsmidlenes eksponering mot renterisiko ansees som moderat som følge av at markedsverdivektet durasjon er på cirka 1,6 år. Porteføljeverdien i Hafslunds pensjonskasse vil falle med cirka 1,5 prosent (cirka 39 millioner kroner) ved et parallelt skift i rentekurven (rentestigning) på +0,5 prosentpoeng. Verdien vil tilnærmet stige tilsvarende ved et rentefall.

Pensjonsforpliktelsene er eksponert mot renterisiko, da OMF-renten brukes som utgangspunkt for fastleggelsen av diskonteringsrente. Pensjonsforpliktelsen vil stige med cirka 7 prosent (188 millioner kroner) ved et parallelt skift i hele rentekurven (rentefall) på -0,5 prosentpoeng. Verdien vil falle med cirka 7 prosent (188 millioner kroner) ved en rentestigning på 0,5 prosentpoeng. Se forøvrig tabell over sensitivitet gjengitt på [side 58](#).

Kredittrisiko

Pensjonsmidlenes eksponering mot kredittrisiko ansees som moderat. Kredittrisikoen styres gjennom rammer for største engasjement og rating på enkeltinvesteringer. Hovedtyngden av pensjonskassens renteinvesteringer skal være innenfor "investment grade".

Pensjonsforpliktelsene er eksponert mot kredittrisiko da OMF-renten brukes som utgangspunkt for fastleggelsen av diskonteringsrente. En økning i kredittpåslagene vil redusere pensjonsforpliktelsen.

Aksjerisiko

Pensjonsmidlene er investert i egenkapitalinstrument og andeler i ulike norske og utenlandske aksjefond. Av samlede aksjeinvesteringer i Hafslund og Infratek Pensjonskasse er omlag 35 prosent eksponert mot det norske aksjemarkedet og 65 prosent mot det globale aksjemarkedet. Andeler i eiendomsfond utgjør omlag 10 prosent. Den samlede aksjeeksponeringen har variert mellom 27–31 prosent gjennom året. Summen av egenkapitalinstrument og andeler utgjorde 42 prosent av totalporteføljen ved utgangen av 2016. Pensjonskassens aksjeinvesteringer er bredt diversifisert.

Valutarisiko

Alle plasseringer i utenlandske rentefond valutasikres. Det er investert i valutasikrede fond. Enkelte utenlandske aksjeplasseringer er valutasikret mens andre er det ikke. Pensjonsmidlene i Hafslund og Infratek Pensjonskasse skal til enhver tid minst være 70 prosent i norske kroner. Pensjonsmidlene er per 31. desember 2016 eksponert for valutarisiko gjennom deler av sine utenlandske aksjeinvesteringer. Pensjonsforpliktelsene er kun eksponert mot norske kroner.

Likviditetsrisiko

Likviditetsrisikoen i pensjonsmidlene vurderes som lav, da en til enhver tid har kortsiktige plasseringer som overstiger kortsiktige forpliktelser. Plasseringene ansees å være tilstrekkelig likvid.

Note 18, 19

Oversikt over pensjonsforpliktelse og virkelig verdi av pensjonseiendeler knyttet til fondsbaserte ordninger:

Millioner kroner	2016	2015	2014	2013
Nåverdien av den ytelsesbaserte pensjonsforpliktelsen	2 684	2 587	2 923	2 408
Virkelig verdi av pensjonseiendelene	2 633	2 591	2 548	2 220
Over-/underdekning	52	(3)	375	188

Forventet forfallstidspunkt på ytelsesplanene:

Millioner kroner	< 1 år	1–2 år	2–5 år	> 5 år	Totalt
2016	115	111	422	2 036	2 684
2015	118	115	425	1 928	2 587

NOTE 19 ► ANDRE (TAP) / GEVINSTER NETTO

Millioner kroner	Noter	2016	2015
Renteinntekter		37	17
Endring virkelig verdi av finansielle derivater vurdert til virkelig verdi over resultatet	10	105	(2)
Gevinst ved salg av aksjer	25	14	52
Sum andre (tap)/gevinster netto		156	67

Note 20, 21

NOTE 20 ► ANDRE DRIFTSKOSTNADER

Millioner kroner	2016	2015
Vedlikehold	689	671
Kjøp av tjenester	168	210
Husleie, strøm etc.	190	188
Salg- og markedsføring	310	245
Annet	581	527
Sum andre driftskostnader	1 938	1 841

Det er i 2016 resultatført honorar til revisor på 8,4 millioner kroner (7,4 millioner kroner i 2015). Honoraret fordeler seg på lovpålagt revisjon med 6,3 millioner kroner (6,0 millioner kroner), andre attestasjonstjenester med 0,3 millioner kroner (0,2 millioner kroner), skatterådgivning med 0,6 millioner kroner (0,7 millioner kroner) og andre tjenester utenfor revisjon med 1,1 millioner kroner (0,5 millioner kroner).

NOTE 21 ► LØNN OG ANDRE PERSONALKOSTNADER

Millioner kroner	2016	2015
Lønn	684	717
Arbeidsgiveravgift	116	128
Pensjonskostnader - ytelsesplaner	31	51
Pensjonskostnader - tilskuddsplaner	38	41
Andre ytelser	53	56
Sum lønn og andre personalkostnader	922	992

Ved utgangen av 2016 er det i alt 1136 (1098) årsverk og 1155 (1117) ansatte i Hafslund.

Note 22

NOTE 22 ► OVERSIKT OVER GODTGJØRELSE TIL LEDENDE ANSATTE OG STYREMEDLEMMER

Navn	Stilling	Lønn, feriepenger og honorar	Bonus ⁽²⁾	Naturalytelser	Pensjons-kostnad	Lån 31.12.16	Antall aksjer 31.12.16
Finn Bjørn Ruyter ⁽⁴⁾	Konsernsjef	3 665 439	1 713 414	202 030	492 701	230 000	18 107
Kari Ekelund Thorud	Konserndirektør/visekonsernsjef	2 862 625	837 061	189 158	356 143	400 000	1 457
Heidi Ulmo	Konserndirektør	2 610 712	757 072	208 375	316 043	340 000	20 030
Eirik Folkvord Tandberg	Konserndirektør (f.o.m mars 2016)	1 423 740	453 702	130 354	125 025	565 000	1 130
Anders Østby	Konserndirektør	1 775 851	498 392	106 406	214 277	305 000	10 467
Kristin Lian	Konserndirektør	2 114 625	614 141	184 218	254 869	380 000	1 723
Johan Hovland	Konserndirektør	1 986 411	552 820	167 017	208 741	350 000	8 530
Tarjei Lie	Konserndirektør	1 822 741	527 311	164 828	184 330	500 000	10 430
Jan Presttun	Konserndirektør (t.o.m februar 2016)	2 339 377		220 529			
Birger Magnus ⁽³⁾	Styreleder	546 400					7 000
Per Langer ^(1,3)	Styremedlem	244 400					
Katrine Mourud Klaveness	Styremedlem (f.o.m mai 2016)	139 500					
Odd Håkon Hoelsæter ⁽³⁾	Styremedlem	279 000					
Ellen Christine Christiansen	Styremedlem	244 400					
Maria Moræus Hanssen ⁽³⁾	Styremedlem (t.o.m april 2016)	139 500					
Per Orfjell ⁽³⁾	Styremedlem (ansatt representant)	1 204 304		36 640	106 056	207 500	1 282
Per Luneborg ⁽³⁾	Styremedlem (ansatt representant)	793 334		6 520			707
Jane Koppang	Styremedlem (ansatt representant)	971 710		9 932	94 403		1 292

1) Per Langer med nærstående eier ingen aksjer i Hafslund. Fortum, som Langer representerer, eier imidlertid 37 853 110 A-aksjer og 28 706 339 B-aksjer i Hafslund.

2) Dette gjelder bonusoppnåelse for 2016 som utbetales i 2017 og resterende gjennom økt feriepengegrunnlag som utbetales i 2018.

3) Inkluderer også honorar for arbeid i revisjonsutvalg og kompensasjonsutvalg.

4) Grunnlønnen til konsernsjefen økte med 2,85 prosent i 2016.

Note 22

Betingelser konsernsjef

Konsernsjefen har seks måneders oppsigelsestid. Ved opphør av arbeidsforholdet har han på visse vilkår, i tillegg til oppsigelsestiden, rett til lønn (etterlønn) i 12 måneder (etter utløp av oppsigelsestid). Ved mottak av lønn fra eventuell ny arbeidsgiver i etterlønsperioden skal etterlønnen reduseres etter spesielle vilkår. Pensjonsalderen er 67 år, og konsernsjefen er medlem av konsernets obligatoriske tjenestepensjonsordning (OTP) med 5 prosent av lønn mellom 1 og 6 G og 8 prosent av lønn mellom 6 og 12 G. For grunnlønn over 12 G skal det utbetales en pensjonskompensasjon som gir netto tilleggsinntekt etter skatt på 8 prosent. Konsernsjefen har rett til å avslutte arbeidsforholdet med AFP etter de til enhver tid gjeldende regler. Konsernsjefen har en uførepensjonsordning på 66 prosent ytelse for lønn mellom 12 G og 30 G. Konsernsjefen har rett til bonus begrenset oppad til 50 prosent av fastlønn. Bonusen fastsettes årlig basert på konsernmål, selskapsmål/ virksomhetsmål, individuelle objektive mål og subjektiv individuell vurdering.

Betingelser øvrig konsernledelse

Øvrige i konsernledelsen har ved opphør av arbeidsforholdet på visse vilkår rett til lønn i 6-12 måneder (etter utløp av oppsigelsestid). Ved mottak av lønn fra eventuell ny arbeidsgiver i etterlønsperioden, skal etterlønnen reduseres etter spesielle vilkår. Ytelser består av fastlønn og bonusordning begrenset oppad til 30 prosent av fastlønn. Bonusen fastsettes årlig basert på konsernmål, selskapsmål/ virksomhetsmål, individuelle objektive mål og subjektiv individuell vurdering. Blant øvrige i konsernledelsen er fire medlemmer av de ordinære ytelsespensjonsordningene, mens tre har innskuddsordning. Ulmo, Hovland og Lie ble ansatt etter at ytelsespensjonsordningen ble lukket for

nye medlemmer, og har samme innskuddsordning som konsernsjefen. Konsernledelsen har en uførepensjonsordning på 66 prosent ytelse for lønn mellom 12 G og 30 G.

Styrets kompensasjonsutvalg

Styret i Hafslund ASA har et særskilt kompensasjonsutvalg. Kompensasjonsutvalget skal gi tilrådning til styret i alle saker som gjelder selskapets vederlag til konsernsjef. Utvalget skal holde seg orientert om og foreslå retningslinjer for fastsettelse av godtgjørelse til ledende ansatte i konsernet. I tillegg er utvalget rådgivende organ for konsernsjef med hensyn til kompensasjonsordninger som omfatter alle ansatte i betydelig grad, herunder Hafslunds bonussystem og pensjonsordning.

Styrets erklæring om fastsettelse og godtgjørelse til ledende ansatte

Styret i Hafslund ASA vil framlegge for ordinær generalforsamling følgende retningslinjer og erklæring om fastsettelse av lønn og annen godtgjørelse til ledende ansatte for det kommende regnskapsåret i medhold av allmennaksjeloven § 6-16a og § 5-6 (3):

Godtgjørelse til konsernsjef

Godtgjørelse til konsernsjef skal være konkurransedyktig i forhold til ansvarsforhold og industri. Godtgjørelsen skal videre gi insentiver til langsiktig verdiskapning gjennom virksomhetsutvikling, positiv resultat- og aksjekursutvikling, samt reflektere den ansattes erfaring og kompetansenivå. Godtgjørelsen skal bestå av fastlønn, bonus på inntil 50 prosent av grunnlønn, pensjon samt rente- og avdragsfritt lån. Konsernsjefen skal motta naturalytelser på nivå med øvrige ledende ansatte i konsernet. Oppsigelsestiden skal tilsvare minimum 6 måneder.

Godtgjørelse til ledende ansatte og øvrige ledere

Godtgjørelse til konsernledelsen vedtas av konsernsjef, dog slik at hvis godtgjørelsen fraviker disse retningslinjer skal dette framlegges for styret til godkjenning. Godtgjørelse til andre ledere vedtas av respektive konserndirektører. Godtgjørelse til ledende ansatte og øvrige ledere skal baseres på nedenstående retningslinjer.

Fastlønn

Fastlønn fastsettes basert på stillingsinnhold, ansvarsnivå, kompetanse og lengde i stilling. Lønnen skal være konkurransedyktig i forhold til ansvarsforhold og industrinivå.

Lån

Til bilhold kan det tildeles rentefrie lån som nedskrives over ti år innenfor vedtatte retningslinjer. I tillegg kan det tildeles et årlig driftstilskudd fastsatt av administrasjonen. Hvis den ledende ansatte ikke har behov for bil, kan lånet likevel tas ut på de samme betingelsene mot at tilfredsstillende sikkerhet stilles for lånet.

Naturalytelser

Naturalytelser skal i hovedsak knyttes til utgifter til bredbånd (mulighet for å jobbe fra hjemmet), mobiltelefon og avis.

Ferie

Ledende ansatte har rett til ferie i samsvar med ferielovens bestemmelser og de til enhver tid gjeldende interne regler for konsernet. Feriepenger beregnes på grunnlag av grunnlønn. Tilleggsytelser inngår ikke i beregningsgrunnlaget.

Note 22, 23

Årlig bonus

For å gi insentiver til ekstra innsats og verdiskapning er det utarbeidet et årlig bonussystem. Bonus skal utbetales med utgangspunkt i den merverdi som den ansatte eller en gruppe av ansatte har skapt. Bonusordningen er begrenset oppad til 50 prosent av fastlønn avhengig av stillingsnivå. Hovedregelen er imidlertid et tak på 30 prosent av grunnlønn for øvrige ledere. Unntak fra hovedregel skal avtales særskilt med konsernsjef eller styre. Bonusen fastsettes årlig, og konsernmål besluttes av styret. Målekriteriene utover konsernmål for den enkelte ansatte samt vekting av mål settes av overordnede basert på:

- Konsernmål X prosent av maks bonus.
- Selskapsmål/virksomhetsmål X prosent av maks bonus.
- Individuelle objektive mål X prosent av maks bonus.
- Subjektiv individuell vurdering inntil X prosent av maks bonus.

Målene og vektingen skal tilpasses behovene i det enkelte selskap/virksomhet.

Årlig bonus skal utbetales i etterkant av avlagt årsregnskap for konsernet. Utbetalt bonus inngår ikke i grunnlaget for beregning av feriepenger og pensjonsytelser. Dersom det skulle følge av ufravikelig lov at slike ytelser skal beregnes med grunnlag i lønn inklusive bonus, skal bonusen reduseres så mye som nødvendig for at bonus inklusive slike andre ytelser skal bli begrenset til den samlede verdi som framgår av bestemmelsene ovenfor.

Aksjeordninger

Konsernsjef og konsernledelse skal omfattes av aksjeordning for ansatte. For å styrke båndene mellom ansatte og konsernet skal det årlig vurderes å gi ansatte mulighet til å kjøpe aksjer i Hafslund. Aksjetilbudet skal sees i sammenheng med det totale lønnsoppgjøret for konsernet. Det ble gitt tilbud til ansatte om kjøp av aksjer i 2015, men ikke i 2016.

Opsjonsordninger

Konsernet benytter ikke opsjonsordninger.

Pensjon

Konsernsjef og konsernledelse skal ha en pensjonsordning i tråd med den til enhver tid gjeldende pensjonsordning i konsernet, så sant annet ikke avtales særskilt med styret. For de av konsernledelsen som er medlem av konsernets obligatoriske tjenstepensjon skal det for grunnlønn over 12 G utbetales en pensjonskompensasjon som gir en netto tilleggsinntekt etter skatt på 8 prosent. Pensjonsalderen for disse skal som hovedregel være 67 år. Konsernsjef og konsernledelse har rett til tidligere fratreden i samsvar med den til enhver tid gjeldende AFP-avtale. Konsernsjef og konsernledelse har en uførepensjonsordning på 66 prosent ytelse for lønn mellom 12 G og 30 G.

Oppsigelsestid og etterlønn

Konsernsjef og konsernledelse skal ha en oppsigelsestid på seks måneder. I utvalgte tilfeller og avhengig av stilling kan etterlønn på 6 til 12 måneder utover oppsigelsestid benyttes. Etterlønnen avkortes ved tiltredelse i ny stilling i etterlønsperioden hvor etterlønnen skal reduseres med 66 prosent av det laveste beløpet av månedlig etterlønn og ny månedslønn. Denne bestemmelsen avviker, blant annet av historiske årsaker, i visse tilfeller fra konsernets retningslinjer om godtgjørelse til ledende ansatte.

NOTE 23 ► FINANSKOSTNADER

Millioner kroner	2016	2015
Rentekostnader lån	344	384
Verdiendring lån regnskapsført til virkelig verdi	(87)	(137)
Aktiverte byggelånsrenter	(19)	(16)
Agiotap	(47)	37
Andre finanskostnader	25	20
Sum finanskostnader	217	288

Note 24, 25

NOTE 24 ► TRANSAKSJONER MED NÆRSTÅENDE PARTER

Hafslund foretar kjøps- og salgstransaksjoner med nærstående parter som en del av normal forretningsdrift. I 2016 har Hafslund kjøpt og solgt varer og tjenester til Oslo kommune, Oslo kommune eier 53,7 prosent av aksjene i Hafslund ASA. Eksempler på salg til Oslo kommune er strømsalg, samt tilhørende vedlikehold og investeringer. Eksempler på kjøp er avfallsvarme fra Energigjenvinningsetaten (EGE). I 2015 leverte Fortum midlertidige fakturerings- og kundesentertjenester til nettkunder i Østfold-området, samt konsulenttjenester knyttet til konvertering av kundedata. Fortum Forvaltning AS eier 34,1 prosent av aksjene i Hafslund ASA. Alle transaksjoner er basert på markedsmessige betingelser.

Nedenstående tabell presenterer transaksjoner med nærstående:

Millioner kroner	Oslo kommune		Fortum	
Resultat:	2016	2015	2016	2015
Salg av varer og tjenester	163	120	1	
Kjøp av varer og tjenester	55	117	2	15
Balanse:	2016-12-31	2015-12-31	2016-12-31	2015-12-31
Fordringer	19	4		
Kjøp ført som investering	3	3		
Leverandørgjeld	13	12		

Lån

Hafslund har to obligasjonslån på henholdsvis 500 millioner kroner og 740 millioner kroner fra Oslo Pensjonsforsikring AS, etablert i 2007 og 2008. Lånene har ti års løpetid. Begge lånene ble tatt opp til markedsmessige betingelser og er børsnoterte. Norsk Tillitsmann er avtalemotpart. Oslo Pensjonsforsikring AS er et livsforsikringsselskap som er heleid av Oslo kommune. Lånene inngår i Langsiktige lån, obligasjonslån fast rente i [note 16](#).

NOTE 25 ► KJØP OG SALG AV VIRKSOMHET

Salg av datterselskaper i 2016

Hafslund gjennomførte den 25. juli 2016 salget av Sarpsborg Avfallsenergi AS (SAE) til Sarpsborg Infrastructure AS. SAE er et anlegg for energigjenvinning av avfallsbasert brensel i Sarpsborg, Østfold kommune, som leverer energi i form av industridamp til Borregaard industriområde. Den avtalte kjøpesummen var om lag 280 mill på gjeldfri basis. Transaksjonen innebærer en regnskapsmessig gevinst på omkring 14 millioner kroner etter fradrag for transaksjonskostnader som er regnskapsført på linjen Andre (tap)/gevinster - netto i resultatoppstillingen.

Salg av datterselskaper og tilknyttete selskaper i 2015

Hafslund inngikk den 25. september 2015 avtale med Statkraft Varme om overdragelse av aksjene i det heleide datterselskapet Gardermoen Energi AS. Den 21. oktober 2015 inngikk Hafslund avtale med Rejlers AB om overdragelse av Hafslunds aksjebeholdning på 88,5 prosent i Embriq AS for en salgssum for aksjene på 78 millioner. Videre inngikk Hafslund den 18. desember 2015 avtale med Fredrikstad Energi AS (FEAS) om å selge Hafslunds 35 prosent eierandel i Fredrikstad Nett AS (FEN) til morselskapet FEAS. FEAS ble etter dette 100 prosent eier i FEN. Hafslund viderefører 49 prosent eierskapet i morselskapet FEAS. Hafslunds eierandel på 35 prosent i FEN ble solgt til balanseført verdi på 315 millioner. I tillegg vil Hafslund motta utbytte fra FEN for regnskapsåret 2015. Samlet kapitalfrigjøring for de tre salgene, som inngår i segmentet Annen virksomhet, var 498 millioner. Samlet gevinst på 60 millioner inngår på linjen Andre (tap)/gevinster – netto og Andel resultat i tilknyttete selskaper i resultatoppstillingen.

Note 25, 26

Kjøp av Galant Inkasso i 2015

Hafslund kjøpte med virkning fra 1. mai 2015 samtlige aksjer i Galant Inkasso AS. Kjøpesummen for aksjene var 22 millioner kroner, og etter at virkelig verdi knyttet til alle identifiserbare eiendeler og gjeld er evaluert, sitter konsernet igjen med en nettopost som er aktivert som goodwill tilsvarende 11 millioner kroner. Beregnet goodwill er aktivert i konsernets balanse basert på en forventning om at synergieffekter med eksisterende virksomhet vil gi konsernet muligheter for økt inntektsvekst i framtiden.

NOTE 26 ► USIKRE FORPLIKTELSER

Hafslund Energy Trading LLC ("HET") drev krafthandelsvirksomhet i California, USA, i årene 1999 til 2001. Det oppstod i denne perioden en kraftkrise og det har siden 2001 foreligget uenighet mellom HET og offentlige myndigheter i California ("California Parties") hvor motparten har anført at HET må tilbakebetale kapital, noe HET bestrider. Partene har vært i forliksdiskusjoner, men noen løsning har ikke kommet på plass. Det er ingen aktivitet i HET og begrenset kapital i selskapet.

Note 27

NOTE 27 ► SELSKAPER SOM INNGÅR I KONSOLIDERINGEN 2016

Selskap	Forretningskontor	Eier-/stemmeandel %
Hafslund ASA	Oslo	100
Hafslund Produksjon AS	Sarpsborg	100
Sarp Kraftstasjon AS	Sarpsborg	100
Hafslund Nett AS	Oslo	100
Hafslund Varme AS	Oslo	100
Bio-El Fredrikstad AS	Fredrikstad	100
Hafslund Marked AS	Oslo	100
Hafslund Strøm AS	Oslo	100
NorgesEnergi AS	Kristiansand	100
Hallingkraft AS	Ål	100
Røyken Kraft AS	Røyken	51
Fredrikstad Energisalg AS	Fredrikstad	100
Mitt Hjem Norge AS	Vestby	100
Gøta Energi AB	Gøteborg	100
Hafslund Energi AB	Stockholm	100
SverigesEnergi AB	Stockholm	100

Selskap	Forretningskontor	Eier-/stemmeandel %
Energibolaget i Sverige Holding AB	Stockholm	100
Escandinavia de Electricidad	Barcelona	100
Kotimaan Energia Oy	Helsinki	100
Solvencia AS	Oslo	100
Galant Inkasso AS	Oslo	100
Hafslund Tellier AS	Oslo	100
Tellier Services AB	Stockholm	100
Hafslund Kundesenter AS	Oslo	100
Hafslund Handel AS	Oslo	100
Hafslund Hedging AS	Oslo	100
Oslo Energi AS	Oslo	100
Hafslund Eiendom AS	Oslo	100
Hafslund USA Inc	USA	100
Hafslund Energy LLC	USA	100
Hafslund Energy Trading LLC	USA	100

Regnskap og noter Hafslund ASA

Resultat

Balanse

Kontantstrømoppstilling

<u>Note 1</u>	Regnskapsprinsipper
<u>Note 2</u>	Store enkelttransaksjoner
<u>Note 3</u>	Lønn og andre personalkostnader
<u>Note 4</u>	Pensjonskostnader, -midler og -forpliktelser
<u>Note 5</u>	Andre driftskostnader
<u>Note 6</u>	Resultat aksjeinvesteringer og netto finansposter
<u>Note 7</u>	Skattekostnad
<u>Note 8</u>	Varige driftsmidler

<u>Note 9</u>	Aksjer i datterselskaper
<u>Note 10</u>	Andre langsiktige fordringer
<u>Note 11</u>	Kundefordringer og andre fordringer
<u>Note 12</u>	Kortsiktig rentebærende gjeld
<u>Note 13</u>	Leverandørgjeld og annen kortsiktig gjeld
<u>Note 14</u>	Langsiktig rentebærende gjeld
<u>Note 15</u>	Nærstående parter
<u>Note 16</u>	Risikostyring og finansielle derivater
<u>Note 17</u>	Garantier
<u>Note 18</u>	Egenkapital
<u>Note 19</u>	Aksjekapital og aksjonærinformasjon

Resultat

		1. januar - 31. desember	
Millioner kroner	Noter	2016	2015
Driftsinntekter		201	221
Lønn og andre personalkostnader	3, 4	98	109
Avskrivninger og nedskrivninger	8	25	30
Andre driftskostnader	5	129	114
Driftsresultat		(51)	(33)
Resultat aksjeinvesteringer	6	24	(16)
Netto finansposter	6	315	44
Sum finansielle poster		339	28
Resultat før skattekostnad		288	(5)
Skattekostnad	7	(4)	(5)
Årsresultat		284	(10)
Disponeringer:			
Utbytte	18	634	585
Overført (fra)/til egenkapital		(350)	(595)

Balanse

		31. desember	
Millioner kroner	Noter	2016	2015
Eiendeler			
Utsatt skattefordel	7	3	
Sum varige driftsmidler	8	117	143
Aksjer i datterselskap	9	12 564	13 931
Andre langsiktige fordringer	4, 10	2 851	2 858
Sum finansielle eiendeler		15 415	16 789
Sum anleggsmidler		15 535	16 932
Kundefordringer og andre fordringer	11	1 352	390
Bank	17	13	14
Sum omløpsmidler		1 365	404
Sum eiendeler		16 900	17 336
Egenkapital og gjeld			
Innskutt egenkapital		4 331	4 331
Opptjent egenkapital		977	1 350
Sum egenkapital	18, 19	5 308	5 681
Avsetning for forpliktelser	4	33	38
Langsiktig rentebærende gjeld	14, 15	9 161	10 183
Sum langsiktig gjeld og forpliktelser		9 194	10 221
Kortsiktig rentebærende gjeld	12	1 575	656
Leverandørgjeld og annen kortsiktig gjeld	13	190	193
Avsatt utbytte	18	634	585
Sum kortsiktig gjeld		2 399	1 434
Sum egenkapital og gjeld		16 900	17 336

Styret i Hafslund ASA

Oslo, 20. mars 2017

Birger Magnus
*Styreleder*Katrine Mourud
Klaveness

Per Langer

Odd Håkon
HoelsæterEllen Christine
Christiansen

Per Orfjell

Per Luneborg

Jane Koppang

Finn Bjørn Ruyter
Konsernsjef

Kontantstrømoppstilling

		1. januar – 31. desember	
Millioner kroner	Noter	2016	2015
Resultat før skattekostnad		288	(5)
Avskrivninger og nedskrivninger	8	25	30
Resultatposter justert for likviditetseffekt	6	(24)	16
Endring arbeidskapital med mer		15	(50)
Netto kontantstrøm fra driften		304	(9)
Investert i driftsmidler	8	(3)	(15)
Inntektsført ikke mottatt konsernbidrag	6	(570)	(329)
Mottatt konsernbidrag		329	238
Salg aksjer eller driftsmidler		650	27
Endring i langsiktige fordringer		8	(15)
Netto kontantstrøm investeringer		414	(94)
Opptak lån		2 121	1 800
Nedbetaling lån		(2 225)	(2 317)
Endring andre langsiktige forpliktelser		(30)	2
Utbetalt utbytte		(585)	(487)
Netto kontantstrøm finansieringsaktiviteter		(719)	(1 002)
Netto endring bankbeholdning		(1)	(1 105)
Bank per 1. januar		14	1 119
Bank per 31. desember		13	14

Note 1

NOTE 1 ► REGNSKAPSPRINSIPPER

Årsregnskapet til Hafslund ASA er avlagt i henhold til regnskapslov og god regnskapsskikk i Norge (NGAAP).

Driftsinntekter

Inntekter ved salg av varer og tjenester vurderes til virkelig verdi av vederlaget. Salg av varer og tjenester blir regnskapsført på tidspunktet for levering til kunden, forutsatt at kunden har overtatt risiko og eiendomsretten.

Klassifisering

Eiendeler bestemt til varig eie eller bruk klassifiseres som anleggsmidler. Eiendeler som knytter seg til varekretsløpet, fordringer som tilbakebetales innen ett år, samt eiendeler som ikke er bestemt til varig eie eller bruk for virksomheten, er omløpsmidler. Gjeld med forfall senere enn ett år etter regnskapsårets utløp er oppført som langsiktig gjeld. Øvrig gjeld er klassifisert som kortsiktig.

Vurderingsprinsipper

Eiendeler og gjeld i utenlandsk valuta

Balanseposter i utenlandsk valuta, som ikke er sikret mot valutakursendringer, er vurdert til balansedagens kurs. Balanseposter som er sikret mot kurssvingninger med finansielle instrumenter, vurderes til sikringskurs. Balanseposter i utenlandsk valuta som sikrer hverandre, er vurdert til balansedagens kurs. Gevinst og tap som følge av valutakursendringer på andre balanseposter er klassifisert som finanspost.

Kundefordringer og andre fordringer

Kundefordringer og andre fordringer oppføres til pålydende etter fradrag for avsetning til forventet tap. Avsetning til tap gjøres på grunnlag av en individuell vurdering av de enkelte fordringene. I tillegg foretas det en uspesifisert avsetning for å dekke antatt tap for øvrige kundefordringer.

Egne aksjer

Hafslund tilbyr egne aksjer med rabatt til ansatte for å oppfordre ansatte til eierskap i bedriften. Ved salg av egne aksjer til ansatte til en lavere pris enn markedspris resultatføres forskjellen mellom markedspris og salgspris som lønn og andre personalkostnader. Egne aksjer er balanseført som reduksjon av egenkapitalen.

Investeringer i datterselskap, tilknyttete og felleskontrollerte selskaper

Investeringer i datterselskap, tilknyttete og felleskontrollerte selskaper vurderes i henhold til kostmetoden. Mottatt utbytte og andre overskuddsutdelinger fra selskapene inntektsføres som finansielle inntekter. Verdsettelse av enkeltsselskap ivaretas gjennom etterlevelse av IAS 36 i konsernet.

Langsiktige aksjeinvesteringer

Langsiktige investeringer i selskaper hvor Hafslund kontrollerer mer enn 20 prosent av eierinteressene, men ikke har betydelig innflytelse eller langsiktig eierinteresse, er oppført til anskaffelseskost justert for eventuell varig nedgang i verdi. De enkelte investeringene vurderes individuelt. Mottatt utbytte og andre overskuddsutdelinger fra selskapene inntektsføres som finansielle inntekter. Realiserte gevinster eller tap og eventuell nedskrivning på grunn av varig nedgang i verdien er medtatt i resultatregnskapet under finansielle poster.

Varige driftsmidler

Varige driftsmidler er i balansen ført til anskaffelseskost, med fradrag for akkumulerte av- og nedskrivninger. Egne investeringsarbeider balanseføres til full tilvirkningskost. Driftsmidler og anlegg avskrives fra det tidspunkt de blir satt i drift. Varige driftsmidler avskrives lineært over forventet økonomisk levetid. Ved salg av driftsmidler presenteres gevinster som driftsinntekter og tap som driftskostnader.

Pensjoner og pensjonsforpliktelser

Se konsernets note [2.18](#). Hafslund ASA har benyttet adgangen til å gå over til NRS 6A som henviser til IAS 19 ved regnskapsmessig behandling av pensjonskostnader.

Note 1, 2, 3

Skattekostnad, utsatt skatt og utsatt skattefordel

Skattekostnaden sammenstilles med resultat før skatt. Skattekostnaden består av betalbar skatt og endring i utsatt skatt/skattefordel. Betalbar skatt beregnes på grunnlag av årets skattemessige resultat. Balanseført utsatt skatt er beregnet etter utlikningsmetoden med full avsetning på netto skatteøkende midlertidige forskjeller basert på balansedagens skattesatser og nominelle størrelser. Balanseført utsatt skattefordel knyttet til netto skattereduserende midlertidige forskjeller og underskudd til framføring er basert på en sannsynliggjøring av tilstrekkelig framtidig inntjening eller utnyttelse av skatteposisjoner gjennom konsernbidrag.

Finansielle derivater

Regnskapsmessig behandling av finansielle derivater følger intensjonen bak inngåelsen av avtalene. Valutaderivater er ansett som pengeposter og vurdert til virkelig verdi. Urealiserte gevinster/tap blir resultatført.

Lån

Lånene regnskapsføres til pålydende. Låneutgifter ved opptak av lån resultatføres direkte.

Usikre forpliktelser (avsetninger)

Usikre forpliktelser regnskapsføres dersom det er mer sannsynlig at de kommer til oppgjør, enn at de ikke kommer til oppgjør. Beste estimat benyttes ved beregning av den usikre forpliktelsen. Dersom det gjennom vedtak besluttes å gjennomføre tiltak (restrukturering) som vesentlig endrer omfanget av virksomheten eller måten den drives på, og når tiltakene medfører sluttvederlag, blir det gjort avsetninger. Avsetningen beregnes ut fra beste estimat på de utgiftene som forventes å påløpe.

Prinsipper for kontantstrømpoppstilling

Kontantstrømpoppstillingen er utarbeidet etter den indirekte metode. Dette innebærer at man i analysen tar utgangspunkt i enhetens årsresultat for å kunne presentere kontantstrømmer tilført fra henholdsvis ordinær drift, investeringsaktivitet og finansieringsaktivitet.

NOTE 2 ► STORE ENKELTTRANSAKSJONER

Hafslund ASA har gjennomført salget av Sarpsborg Avfallsenergi AS (SAE) til Sarpsborg Infrastructure AS. Selskapet er eid av det Australske pensjonsfondet Prime Super Pty Limited, som ansvarlig for Prime Super, og forvaltes av Whitehelm Capital Pty Ltd. SAE er et anlegg for energigjenvinning av avfallsbasert brensel i Sarpsborg, Østfold kommune, som leverer energi i form av industridamp til Borregaard inne på Borregaards industriområde. Salget er gjennomført som del av Hafslunds strategi om å rendyrke kjernevirksomheten.

NOTE 3 ► LØNN OG ANDRE PERSONALKOSTNADER

Millioner kroner	2016	2015
Lønn	76	79
Arbeidsgiveravgift	11	11
Pensjonskostnader (note 4)	7	10
Andre ytelser	4	9
Sum lønn og andre personalkostnader	98	109
Antall ansatte per 31.12	65	80

Informasjon om godtgjørelse til styret og ledende ansatte er gitt i konsernets [note 22](#).

Note 4

NOTE 4 ► PENSJONSKOSTNADER, -MIDLER OG -FORPLIKTELSE

Hafslund ASA er pliktig til å ha pensjonsordninger for sine ansatte etter lov om tjenstepensjon. Selskapet har pensjonsordninger som tilfredsstiller kravene i loven og ordningene omfatter både ytelsesbaserte og innskuddsbaserte pensjoner. Per 31. desember 2016 hadde selskapet pensjonsordninger som omfattet i alt 65 ansatte, herav 12 i en offentlig ytelsesordning, 16 i en privat ytelsesordning og 37 ansatte med en innskuddsbasert ordning. Ytelsesplanene gir rett til definerte fremtidige ytelser. Disse er i hovedsak avhengig av antall opptjeningsår og lønnsnivå ved oppnådd pensjonsalder. Pensjonsordningene er enten organisert i Hafslunds egen pensjonskasse, gjennom forsikringsselskap eller direkte fra selskapene.

Millioner kroner	2016	2015
Pensjonskostnad		
Nåverdi av årets pensjonsopptjening	3	4
Rentekostnad av pensjonsforpliktelsene	20	19
Avkastning av pensjonsmidler	(20)	(17)
Pensjonskostnad ytelsesplaner	3	6
Arbeidsgivers tilskudd	4	4
Sum pensjonskostnader	7	10

	2016-12-31	2015-12-31
Balanseført forpliktelse		
Nåverdi av opptjent pensjonsforpliktelse for ytelsesplaner i fondsbaserte ordninger	723	703
Pensjonsmidler	(758)	(746)
Faktisk netto pensjonsforpliktelse for ytelsesplaner i fondsbaserte ordninger	(35)	(43)
Nåverdi av forpliktelse for ikke fondsbaserte ordninger	33	38
Netto pensjonsforpliktelser i balansen	(3)	(4)
Balanseført netto pensjonsforpliktelser	(33)	(38)
Balanseført netto overfinansiert ordning	35	43
Netto pensjonsforpliktelse 1. januar	(4)	90
Pensjonskostnad i året	3	6
Pensjonsutbetalinger og betaling av pensjonpremie	(34)	(19)
Aktuarielt tap/(gevinst) ført mot egenkapital	32	(82)
Netto pensjonsforpliktelse 31. desember	(3)	(4)
Forutsetninger	2016	2015
Diskonteringsrente	2,60 %	2,70 %
Forventet avkastning på pensjonsmidler	2,60 %	2,70 %
Årlig lønnsvekst	2,50 %	2,50 %
G-regulering	2,25 %	2,25 %

Diskonteringsrenten er beregnet med utgangspunkt i en komplett rentekurve som tar hensyn til at pensjonsutbetalingene forfaller på ulike tidspunkt i framtiden. Kurven er beregnet med utgangspunkt i priser på OMF-renten den 31. desember 2016, som beregnet av Norsk Regnskapsstiftelse.

Årlig lønnsvekst er beregnet med utgangspunkt i en kurve basert på historiske observasjoner. Lønnsveksten er i gjennomsnitt satt til 2,5 prosent over tjenestetiden for populasjonen i pensjonskassene til Hafslund. Se for øvrig nærmere omtale i [note 18](#) til konsernregnskapet.

Note 5, 6, 7

NOTE 5 ► ANDRE DRIFTSKOSTNADER

Millioner kroner	2016	2015
Kjøp av tjenester	33	13
Husleie, strøm etc.	9	8
Salg- og markedsføring	4	5
Drift-og vedlikehold	32	23
Drift av IKT-tjenester	30	42
Andre driftskostnader	22	24
Sum andre driftskostnader	129	114

Kostnadsført honorar til revisor i 2016 eksklusiv merverdiavgift utgjør 1,3 millioner kroner (1,1 millioner kroner). Honoraret fordeler seg som følger:

- Lovpålagt revisjon 1,0 millioner kroner (1,0 millioner kroner).
- Skatterådgivning 0,1 millioner kroner (0,05 millioner kroner).
- Annen rådgivning 0,2 millioner kroner (0,05 millioner kroner).

NOTE 6 ► RESULTAT AKSJEINVESTINGER OG NETTO FINANSPOSTER

Millioner kroner	2016	2015
Gevinst/tap ved salg av aksjer i datterselskap	24	(16)
Resultat fra aksjeinvesteringer	24	(16)
Renteinntekter ¹⁾	202	217
Rentekostnader	(386)	(433)
Konsernbidrag	570	329
Agiogevinst/Agiotap	34	(31)
Andre finansinntekter/(finanskostnader)	(105)	(38)
Netto finansposter	315	44

1) Renteinntekter for Hafslund ASA inkluderer konserninterne renter for årene 2016 og 2015, med henholdsvis 202 millioner kroner og 216 millioner kroner.

NOTE 7 ► SKATTEKOSTNAD

Millioner kroner	2016	2015
Resultat før skattekostnad	288	(5)
Permanente forskjeller	3	
Skattefri gevinst/tap ved salg av aksjer i datterselskap	(24)	16
Estimatavvik pensjoner ført mot egenkapitalen	(32)	82
Endring midlertidige forskjeller	15	(93)
Skattegrunnlag før anvendelse av fremførbart underskudd og konsernbidrag	250	
Konsernbidrag, skattefritt	(250)	
Skattegrunnlag, betalbar skatt	0	0
Skattekostnad består av:		
Endring utsatt skatt	(4)	25
Utsatt skatt av estimatavvik pensjoner ført mot egenkapitalen	8	(20)
Skattekostnad	4	5
Avstemming av skattesats:		
Resultat før skattekostnad	288	(5)
Forventet skattekostnad etter nominell skattesats	72	(1)
Skatteeffekt av skattefrie inntekter og ikke fradragsberettigete kostnader	(68)	6
Skattekostnad	4	5
Grunnlag utsatt skatt/utsatt skattefordel		
Kortsiktige forskjeller	8	19
Driftsmidler	(24)	(24)
Påløpte pensjonsforpliktelser	3	4
Grunnlag utsatt skatt/utsatt skattefordel	(14)	(1)
Balanseført utsatt skattefordel	(3)	0

Note 8

NOTE 8 ► VARIGE DRIFTSMIDLER

Millioner kroner	Maskiner, utstyr, inventar	Tomter og annen eiendom	Arbeid under utførelse	Sum
Balanseført verdi per 31. desember 2014	83	65	10	158
Regnskapsåret 2015				
Investeringer	12		4	15
Overført fra anlegg under utførelse	10		(10)	
Årets avskrivninger	(28)	(2)		(30)
Balanseført verdi per 31. desember 2015	77	63	3	143
Anskaffelseskost	232	93	5	330
Akkumulerte av- og nedskrivninger	(155)	(30)	(2)	(187)
Balanseført verdi per 31. desember 2015	77	63	3	143
Regnskapsåret 2016				
Investeringer			3	3
Overført fra anlegg under utførelse	5		(5)	
Avgang anskaffelseskost	(25)			(25)
Avgang akkumulerte avskrivninger	21			21
Årets avskrivninger	(23)	(2)		(25)
Balanseført verdi per 31. desember 2016	55	61	1	117
Anskaffelseskost	212	93	3	308
Akkumulerte av- og nedskrivninger	(157)	(32)	(2)	(191)
Balanseført verdi per 31. desember 2016	55	61	1	117
Avskrivningsprosent	3-33 %	0-5 %		

Note 9

NOTE 9 ► AKSJER I DATTERSELSKAPER

Millioner kroner	Anskaffelsestidspunkt	Forretningskontor	Eier-/ stemmeandel %	Andel balanseført egenkapital selskap 2016-12-31	Balanseført verdi 2016-12-31
Hafslund Handel AS ¹⁾	1986	Oslo	100	1 233	305
Sarp Kraftstasjon AS	1987	Askim	100	150	61
Hafslund Nett AS ^{2,3)}	2009	Oslo	100	7 044	4 793
Hafslund Eiendom AS ³⁾	2009	Oslo	100	83	35
Hafslund Marked AS ⁴⁾	2014	Oslo	100	1 357	1 094
Hafslund Varme AS	2009	Oslo	100	1889	3 185
Bio-El Fredrikstad AS	2014	Fredrikstad	100	11	15
Hafslund Produksjon AS	2009	Askim	100	1 049	3 076
Sum aksjer i datterselskaper				12 816	12 564

1) Skankraft AS, Hafslund Handel Øst AS, Balder Energy AS, Hornnes Kraft AS, Vestfjorden Kraft AS og RåEl Kraft AS er fusjonert inn i Hafslund Handel AS.

2) Hafslund Driftssentral AS er fusjonert inn i Hafslund Nett AS.

3) Hafslund Eiendom AS har fisjonert ut eide trafostasjoner til et nystiftet selskap Hafslund Netteiendom AS. Hafslund Netteiendom AS er i 2016 solgt til Hafslund Nett AS.

4) Hafslund Marked AS avgir utbytte til Hafslund ASA på 750 millioner kroner. Dette har medført en reduksjon av balanseført verdi på aksjene i Hafslund Marked AS.

Note 10, 11, 12, 13

NOTE 10 ► ANDRE LANGSIKTIGE FORDRINGER

Millioner kroner	2016-12-31	2015-12-31
Balanseført netto pensjonsmidler (se note 4)	35	43
Innskudd pensjonskasse	116	116
Lån konsernselskaper	2 700	2 700
Sum andre langsiktige fordringer	2 851	2 858

NOTE 11 ► KUNDEFORDRINGER OG ANDRE FORDRINGER

Millioner kroner	2016-12-31	2015-12-31
Kundefordringer		38
Fordring konsernselskaper	1 333	329
Andre fordringer	19	23
Sum kundefordringer og andre fordringer	1 352	390

NOTE 12 ► KORTSIKTIG RENTEBÆRENDE GJELD

Millioner kroner	Rente per 2016-12-31	Rente per 2015-12-31	Gjeld per 2016-12-31	Gjeld per 2015-12-31
Diverse sertifikater og kortsiktige lån	1,6-1,8 %	1,3 %	900	300
Konsernkassekreditt gjelder trekk på datterselskap			675	356
Kortsiktig rentebærende gjeld			1 575	656

NOTE 13 ► LEVERANDØRGJELD OG ANNEN KORTSIKTIG GJELD

Millioner kroner	2016-12-31	2015-12-31
Leverandørgjeld	13	15
Påløpte renter	144	155
Annen ikke rentebærende gjeld	30	23
Gjeld til andre konsernselskaper	4	
Sum leverandørgjeld og annen kortsiktig gjeld	190	193

Note 14, 15

NOTE 14 ► LANGSIKTIG RENTEBÆRENDE GJELD

Millioner kroner	Rente per 2016-12-31	Rente per 2015-12-31	Gjeld per 2016-12-31	Gjeld per 2015-12-31
Obligasjonslån fast rente	3,7-6,3 %	3,7-6,3 %	3 724	4 488
Obligasjonslån flytende rente	1,6-5,6 %	1,6-5,6 %	2 984	3 243
Andre lån	1,7-2,4 %	1,6-2,2 %	2 453	2 452
Sum langsiktig rentebærende gjeld			9 161	10 183

Millioner kroner	2017	2018	2019	2020	2021	Deretter	Sum
Avdragsprofil langsiktig rentebærende gjeld Hafslund ASA	1 280	1 689	1 906	972	1 241	2 073	9 161

Hafslund har en syndikert trekkfasilitet på 3600 millioner kroner med løpetid til 17. juni 2018. Långiver er et banksyndikat bestående av seks nordiske banker. Trekkfasiliteten benyttes som back-stop for løpende sertifikatlån og generell likviditetsreserve. Per 31. desember 2016 var hele fasiliteten ubenyttet. I tillegg har konsernet kassekreditt i Nordea på 200 millioner kroner som var ubenyttet ved årsskiftet.

Hafslund har negativ pantsettelsesklausul i låneavtalene. Enkelte av avtalene har bestemmelser om at det ikke skal avhendes vesentlige eiendeler uten etter samtykke og eierskapsklausul som sier at over 50 prosent av selskapets aksjekapital skal eies av dagens eiere, eller aksjonærer som har en kredittrating på minimum A- (Standard & Poor) eller A3 (Moody's), eller har samtykke fra bankene.

NOTE 15 ► NÆRSTÅENDE PARTER

Hafslund har to obligasjonslån på henholdsvis 500 millioner kroner og 740 millioner kroner fra Oslo Pensjonsforsikring AS, etablert i 2007 og 2008. Lånene har ti års løpetid. Begge lånene ble tatt opp til markedsmessige betingelser og er børsnoterte. Norsk Tillitsmann er avtalemotpart. Oslo Pensjonsforsikring AS er et livsforsikringsselskap som er heleid av Oslo kommune. Lånene inngår i Langsiktige lån, obligasjonslån fast rente i [note 16](#) for konsernet.

Note 16, 17

NOTE 16 ► RISIKOSTYRING OG FINANSIELLE DERIVATER

Tabellen nedenfor viser utestående renteswap per 31. desember 2016:

Millioner kroner

VALUTA	BELØP	HAFSLUND BETALER		HAFSLUND MOTTAR		START	FORFALL
NOK	500	Flytende	6M Nib+200	Fast/årlig	6,30 %	2009-01-21	2019-01-21

Virkelig verdi på renteswappen utgjorde 30 millioner kroner per 31. desember 2016. Beløpet er uten påløpte renter.

NOTE 17 ► GARANTIER

Som sikkerhet for enkelte forpliktelser kjøper konsernet bankgarantier. Disse garantiene utgjorde per 31. desember 2016 234 millioner kroner for handel i strømmarkedet, 55 millioner kroner i skattetrekksgarantier, 45 millioner kroner i husleiegarantier, 25 millioner kroner i kontrakts- og betalingsgarantier og 183 millioner kroner som gjelder gjennomfakturering av nettleie (hvorav 131 millioner kroner er mellom selskaper i konsernet).

Note 18, 19

NOTE 18 ► EGENKAPITAL

Millioner kroner	Aksjekapital	Overkursfond	Annen innskutt egenkapital	Opptjent egen- kapital	Sum innskutt og opptjent egenkapital
Egenkapital 31. desember 2014	195	4 080	59	1 872	6 206
Årsresultat				(10)	(10)
Estimatavvik pensjoner ført mot egenkapitalen				61	61
Endring egne aksjer			(3)	11	8
Avsatt utbytte (3,00 kr per aksje)				(585)	(585)
Egenkapital 31. desember 2015	195	4 080	59	1 350	5 681
Årsresultat				284	284
Estimatavvik pensjoner ført mot egenkapitalen				(24)	(24)
Avsatt utbytte (3,25 kr per aksje)				(634)	(634)
Egenkapital 31. desember 2016	195	4 080	59	977	5 308

Hafslund har per 31. desember 2016 en beholdning på 263 289 egne B-aksjer og 1 A-aksje. Gjennomsnittlig kjøpskurs er 73,19 per aksje, og utgjør en samlet kostpris på 19 millioner kroner.

NOTE 19 ► AKSJEKAPITAL OG AKSJONÆRINFORMASJON

Det vises til [note 14](#) i konsernregnskapet.

Ledelseserklæring

Ledelseserklæring vedrørende årsrapportens innhold

Vi erklærer etter beste overbevisning at

- konsernregnskapet for 2016 er utarbeidet i samsvar med IFRS som fastsatt av EU, med krav til tilleggsopplysninger som følger av regnskapsloven.
- årsregnskapet for morselskapet for 2016 er avlagt i samsvar med regnskapsloven og god regnskapsskikk i Norge.
- regnskapsopplysningene gir et rettviseende bilde av foretakets og konsernets eiendeler, gjeld, finansielle stilling og resultat som helhet.
- årsberetningen gir en rettviseende oversikt over utviklingen, resultatet og stillingen til foretaket og konsernet, sammen med en beskrivelse av de mest sentrale risiko- og usikkerhetsfaktorer foretakene står overfor.

Styret i Hafslund ASA

Oslo, 20. mars 2017

Birger Magnus
Styreleder

Katrine Mourud Klaveness

Per Langer

Odd Håkon Hoelsæter

Ellen Christine Christiansen

Per Orfjell

Per Luneborg

Jane Koppang

Finn Bjørn Ruyter
Konsernsjef

Revisors beretning

Til generalforsamlingen i Hafslund ASA

Uavhengig revisors beretning

Uttalelse om revisjonen av årsregnskapet

Konklusjon

Vi har revidert årsregnskapet til Hafslund ASA som består av:

- selskapsregnskapet, som består av balanse per 31. desember 2016, resultatregnskap og kontantstrømoppstilling for regnskapsåret avsluttet per denne datoen og noter, herunder et sammendrag av viktige regnskapsprinsipper, og
- konsernregnskapet, som består av balanse per 31. desember 2016, resultatregnskap, utvidet resultatregnskap, oppstilling over endringer i egenkapital og kontantstrømoppstilling for regnskapsåret avsluttet per denne datoen og noter, herunder et sammendrag av viktige regnskapsprinsipper.

Etter vår mening:

- er årsregnskapet avgitt i samsvar med lov og forskrifter
- gir selskapsregnskapet et rettviseende bilde av den finansielle stillingen til Hafslund ASA per 31. desember 2016 og av selskapets resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret som ble avsluttet per denne datoen i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge.
- gir konsernregnskapet et rettviseende bilde av den finansielle stillingen til konsernet Hafslund ASA per 31. desember 2016 og av konsernets resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret som ble avsluttet per denne datoen i samsvar med International Financial Reporting Standards som fastsatt av EU.

Grunnlag for konklusjonen

Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder de internasjonale revisjonsstandardene International Standards on Auditing (ISA-ene). Våre oppgaver og plikter i henhold til disse standardene er beskrevet i Revisors oppgaver og plikter ved revisjon av årsregnskapet. Vi er uavhengige av selskapet og konsernet slik det kreves i lov og forskrift, og har overholdt våre øvrige etiske forpliktelser i samsvar med disse kravene. Etter vår oppfatning er innhentet revisjonsbevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Sentrale forhold ved revisjonen

Sentrale forhold ved revisjonen er de forhold vi mener var av størst betydning ved revisjonen av årsregnskapet for 2016. Disse forholdene ble håndtert ved revisjonens utførelse og da vi dannet oss vår mening om årsregnskapet som helhet. Vi konkluderer ikke særskilt på disse forholdene.

PricewaterhouseCoopers AS, Postboks 748 Sentrum, NO-0106 Oslo

T: 02316, org.no.: 987 009 713 MVA, www.pwc.no

Statsautoriserte revisorer, medlemmer av Den norske Revisorforening og autorisert regnskapsførerselskap

Revisors beretning - 20. mars 2017 - Hafslund ASA

Sentrale forhold ved revisjonen

Hvordan vi i vår revisjon håndterte sentrale forhold ved revisjonen

Fullstendighet og gyldighet av inntekter (se også konsernregnskapets note 4 og 12)

Vi har fokusert på fullstendighet og gyldighet av inntektene da en andel av beløpene som inntektsføres estimeres siden faktisk solgt kraftvolum for nett, varme og strøm ikke foreligger for alle kunder ved periodeslutt. Estimater for påløpte inntekter anses vesentlig og utgjør 1 600 MNOK per 31.12.2016. Totale inntekter knyttet til salg og distribusjon av strøm og varme utgjør 12 118 MNOK for regnskapsåret 2016.

Estimat for påløpte inntekter beregnes i en egenutviklet prognosemodell som blant annet baseres på fordelingen av faktisk og estimert levert kraftvolum, samt pris for perioden per kundegruppe. Estimering av levert kraftvolum per kundegruppe er basert på faktisk levert volum i tidligere perioder. Fordelingen er, til tross for forankring i historiske tall, skjønspreget hvor endelig faktisk levert volum vil avvike noe fra estimat.

Vi har fokusert på interne kontroller som bidrar til å sikre at alle leverte volumer blir målt eller stipulert og medtatt i beregningen av faktiske og estimerte påløpte inntekter. Videre har vi testet kontroller som sikrer at prisene som benyttes i inntektsestimatet har sammenheng med den pris per kundegruppe som benyttes i virksomheten. Vi har også testet interne kontroller rettet mot fordelingen av levert og estimert kraftvolum per kundegruppe som ligger til grunn for estimert påløpt inntekt, samt testet ledelsens etterkontroll og oppfølging av historiske estimatavvik i prognosemodellen.

Videre har vi vurdert selskapets egen prognosemodell mot et estimat for påløpte inntekter beregnet av oss, hvor vi har benyttet opplysninger om volum fra eksterne kilder og målt forbruk og gjennomsnittlige markedspriser i perioden.

Vi har også kontrollert selskapets avstemming av påløpt inntekt mot prognosemodell og regnskap.

Nøyaktig og fullstendig regnskapsføring av finansielle kraftkontrakter (se også konsernregnskapets note 3 og 10)

Vi har fokusert på Hafslunds rutiner og prosesser for å sikre et korrekt grunnlag for regnskapsføringen av finansielle kraftkontrakter da antall transaksjoner og volum i de finansielle kraftkontraktene er betydelige, og feil i grunnlagene kan føre til vesentlige feil i regnskapet.

Vi har vurdert Hafslunds retningslinjer og prinsipper for regnskapsføring av finansielle kraftkontrakter og om disse er i tråd med anerkjente prinsipper og gjeldende regelverk.

Vi har videre vurdert og testet utformingen og effektiviteten av konsernets etablerte kontroller vedrørende regnskapsføringen av finansielle kraftkontrakter. Dette omfatter test av kontroller som sikrer nøyaktig og fullstendig registrering av kraftkontrakter i krafthandelssystemet, test av kontroller knyttet til oppgjør rutiner og automatisk avstemming av transaksjoner mot kraftmarkedet og kontroll av avstemmingsrutiner knyttet til realiserede og unrealiserte tap/gevinster. Vi har også testet konsernets sikringsdokumentasjon og tilhørende regnskapsføring.

(2)

Revisors beretning

Revisors beretning - 20. mars 2017 - Hafslund ASA

Ved årsslutt har vi på stikkprøvebasis innhentet eksterne bekreftelser på regnskapsførte finansielle kraftkontrakter og kontrollert fullstendigheten og nøyaktigheten i konsernets eliminerings av finansielle kraftkontrakter med interne motparter.

Øvrig informasjon

Ledelsen er ansvarlig for øvrig informasjon. Øvrig informasjon består av årsberetningen, redegjørelsene om foretaksstyring og samfunnsansvar (under kapittel «Årsberetning 2016») og annen informasjon i årsrapporten (under kapittel «Nøkkel tall», «Konsernsjefen har ordet» og «Analytisk informasjon»), men inkluderer ikke årsregnskapet og revisjonsberetningen.

Vår uttalelse om revisjonen av årsregnskapet dekker ikke øvrig informasjon, og vi attesterer ikke den øvrige informasjonen.

I forbindelse med revisjonen av årsregnskapet er det vår oppgave å lese øvrig informasjon med det formål å vurdere hvorvidt det foreligger vesentlig inkonsistens mellom øvrig informasjon og årsregnskapet, kunnskap vi har opparbeidet oss under revisjonen, eller hvorvidt den tilsynelatende inneholder vesentlig feilinformasjon.

Dersom vi, på bakgrunn av arbeidet vi har utført på øvrig informasjon som vi har innhentet for datoen på revisjonsberetningen, konkluderer med at disse andre opplysningene inneholder vesentlig feilinformasjon, er vi pålagt å uttale oss om dette. Vi har ingenting å rapportere i så henseende.

Styrets og daglig leders ansvar for årsregnskapet

Styret og daglig leder (ledelsen) er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet og for at det gir et rettviseende bilde, for selskapsregnskapet i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge, og for konsernregnskapet i samsvar med International Financial Reporting Standards som fastsatt av EU. Ledelsen er også ansvarlig for slik intern kontroll som den finner nødvendig for å kunne utarbeide et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller feil.

Ved utarbeidelsen av årsregnskapet må ledelsen ta standpunkt til selskapets og konsernets evne til fortsatt drift og på tilhørig måte opplyse om forhold av betydning for fortsatt drift. Forutsetningen om fortsatt drift skal legges til grunn for selskapsregnskapet så lenge det ikke er sannsynlig at virksomheten vil bli avviklet. Forutsetningen om fortsatt drift skal legges til grunn for konsernregnskapet med mindre ledelsen enten har til hensikt å avvikle konsernet eller legge ned virksomheten, eller ikke har noe realistisk alternativ til dette.

(3)

Revisors beretning - 20. mars 2017 - Hafslund ASA

Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet

Vårt mål med revisjonen er å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet som helhet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil, og å avgi en revisjonsberetning som inneholder vår konklusjon. Betryggende sikkerhet er en høy grad av sikkerhet, men ingen garanti for at en revisjon utført i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, alltid vil avdekke vesentlig feilinformasjon som eksisterer. Feilinformasjon kan oppstå som følge av misligheter eller utilsiktede feil. Feilinformasjon blir vurdert som vesentlig dersom den enkeltvis eller samlet med rimelighet kan forventes å påvirke økonomiske beslutninger som brukerne foretar basert på årsregnskapet.

Som del av en revisjon i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, utfører vi profesjonelt skjønn og utviser profesjonell skepsis gjennom hele revisjonen. I tillegg:

- identifiserer og anslår vi risikoen for vesentlig feilinformasjon i regnskapet, enten det skyldes misligheter eller utilsiktede feil. Vi utfører og gjennomfører revisjonshandlinger for å håndtere slike risikoer, og innhenter revisjonsbevis som er tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon. Risikoen for at vesentlig feilinformasjon som følge av misligheter ikke blir avdekket, er høyere enn for feilinformasjon som skyldes utilsiktede feil, siden misligheter kan innebære samarbeid, forfalskning, bevisste uttalelser, uriktige fremstillinger eller overstyring av intern kontroll.
- opparbeider vi oss en forståelse av den interne kontroll som er relevant for revisjonen, for å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige etter omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av selskapets interne kontroll.
- evaluerer vi om de anvendte regnskapsprinsippene er hensiktsmessige og om regnskapsestimaterne og tilhørende notepopplysninger utarbeidet av ledelsen er rimelige.
- konkluderer vi på hensiktsmessigheten av ledelsens bruk av fortsatt drift-forutsetningen ved avleggelsen av regnskapet, basert på innhentede revisjonsbevis, og hvorvidt det foreligger vesentlig usikkerhet knyttet til hendelser eller forhold som kan skape tvil av betydning om selskapets evne til fortsatt drift. Dersom vi konkluderer med at det eksisterer vesentlig usikkerhet, kreves det at vi i revisjonsberetningen henleder oppmerksomheten på tilleggsopplysningene i regnskapet, eller, dersom slike tilleggsopplysninger ikke er tilstrekkelige, at vi modifiserer vår konklusjon om årsregnskapet og årsberetningen. Våre konklusjoner er basert på revisjonsbevis innhentet inntil datoen for revisjonsberetningen. Etterfølgende hendelser eller forhold kan imidlertid medføre at selskapet ikke fortsetter driften.
- evaluerer vi den samlede presentasjonen, strukturen og innholdet, inkludert tilleggsopplysningene, og hvorvidt årsregnskapet representerer de underliggende transaksjonene og hendelsene på en måte som gir et rettviseende bilde.
- inhenter vi tilstrekkelig og hensiktsmessig revisjonsbevis vedrørende den finansielle informasjonen til enhetene eller forretningsområdene i konsernet for å kunne gi uttrykk for en mening om det konsoliderte regnskapet. Vi er ansvarlige for å lede, følge opp og gjennomføre konsernrevisjonen. Vi alene er ansvarlige for vår revisjonskonklusjon.

(4)

Revisors beretning - 20. mars 2017 - Hafslund ASA

Vi kommuniserer med styret blant annet om det planlagte omfanget av revisjonen og til hvilken tid revisjonsarbeidet skal utføres. Vi utveksler også informasjon om forhold av betydning som vi har avdekket i løpet av revisjonen, herunder om eventuelle svakheter av betydning i den interne kontrollen.

Vi gir styret en uttalelse om at vi har etterlevd relevante etiske krav til uavhengighet, og om at vi har kommunisert og vil kommunisere med dem alle relasjoner og andre forhold som med rimelighet kan tenkes å kunne påvirke vår uavhengighet, og, der det er relevant, om tilhørende forholdsregler.

Av de sakene vi har kommunisert med styret, tar vi standpunkt til hvilke som var av størst betydning for revisjonen av årsregnskapet for den aktuelle perioden, og som derfor er sentrale forhold ved revisjonen. Vi beskriver disse sakene i revisjonsberetningen med mindre lov eller forskrift hindrer offentliggjøring av saken, eller dersom vi, i ekstremt sjeldne tilfeller, beslutter at en sak ikke skal omtales i beretningen siden de negative konsekvensene av en slik offentliggjøring med rimelighet må forventes å oppveie allmennhetens interesse av at saken blir omtalt.

Uttalelse om øvrige lovmessige krav

Konklusjon om årsberetningen

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, mener vi at opplysningene i årsberetningen og i redegjørelsene om foretaksstyring og samfunnsansvar av årsregnskapet, forutsetningen om fortsatt drift og forslaget til anvendelse av overskuddet er konsistente med årsregnskapet og i samsvar med lov og forskrifter.

Konklusjon om registrering og dokumentasjon

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendig i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppgaver (ISAE) 3000 «Attestasjonsoppgaver som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon», mener vi at ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av selskapets regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokføringskikk i Norge.

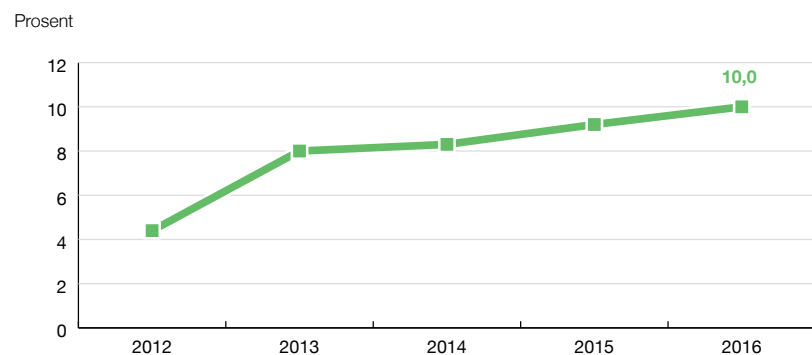
Oslo 20. mars 2017
PricewaterhouseCoopers AS

Thomas Fraurud
Statsautorisert revisor

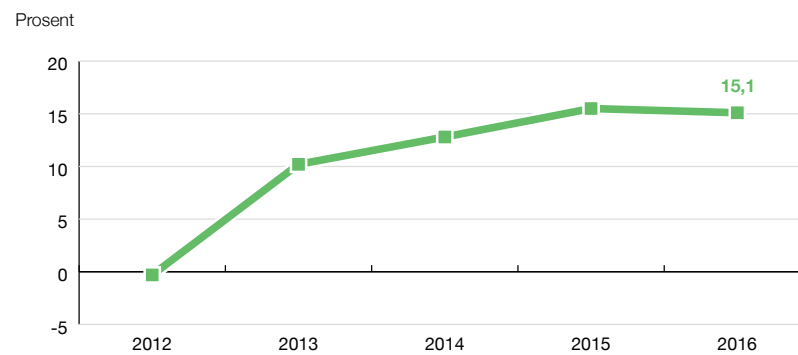
(5)

Konsern – analytisk informasjon

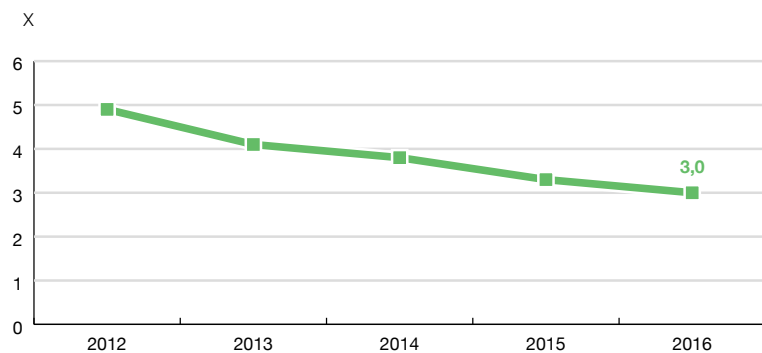
► Avkastning engasjert kapital

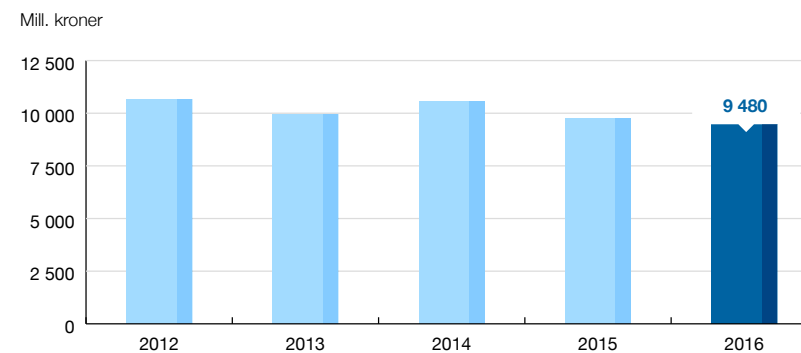
► Egenkapitalavkastning

► Netto rentebærende gjeld / EBITDA

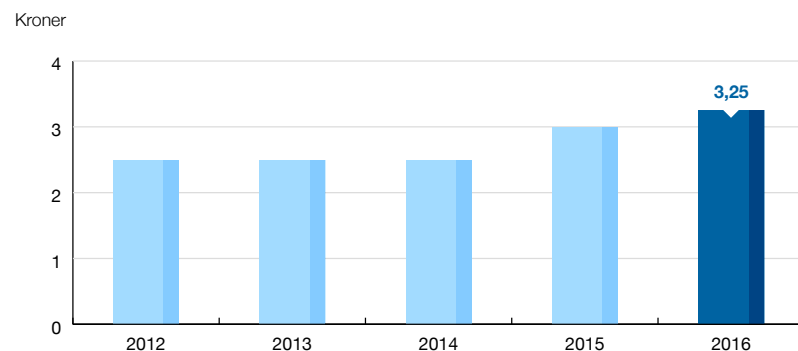

► Netto rentebærende gjeld

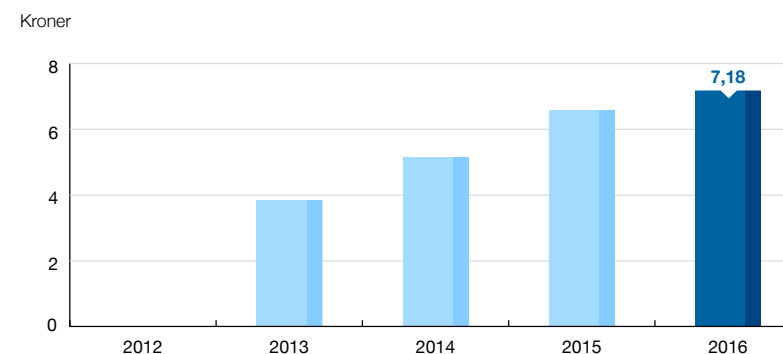

Konsern – analytisk informasjon

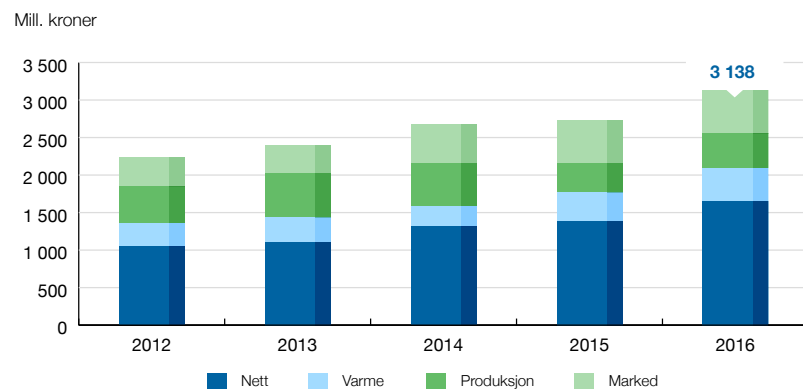
► Utbytte per aksje

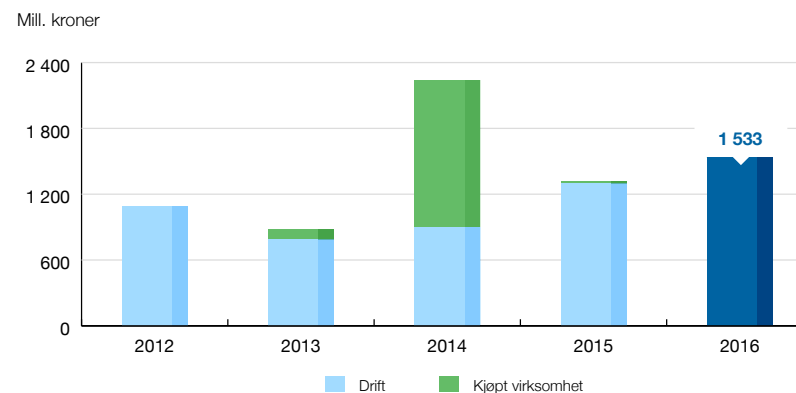
► Resultat per aksje

► EBITDA for de fire forretningsområdene

► Investeringer

Konsern – analytisk informasjon

Millioner kroner	Definisjon	2016	2015	2014	2013	2012
RESULTAT						
Salgsinntekter		13 788	11 905	12 396	12 818	11 466
Andre (tap)/gevinster netto		169	112	116	143	137
Kjøp av varer og energi		(7 954)	(6 264)	(6 866)	(7 867)	(6 830)
Personalkostnader		(922)	(992)	(879)	(901)	(851)
Andre driftskostnader		(1 938)	(1 841)	(1 972)	(1 747)	(1 752)
EBITDA		3 143	2 920	2 795	2 446	2 170
Av- og nedskrivninger		(949)	(947)	(1 046)	(795)	(1 259)
Driftsresultat		2 193	1 973	1 749	1 652	911
Finanskostnader		(217)	(288)	(552)	(503)	(557)
Resultat før skatt og solgt virksomhet		1 976	1 686	1 197	1 149	354
Skattekostnad		(573)	(402)	(194)	(402)	(366)
Årsresultat		1 402	1 284	1 003	747	(12)
AVKASTNING						
Egenkapitalavkastning (ROE)	2	15,1 %	15,5 %	12,8 %	10,2 %	(0,3 %)
Avkastning engasjert kapital (ROCE)	3	10,0 %	9,2 %	8,3 %	8,0 %	4,4 %

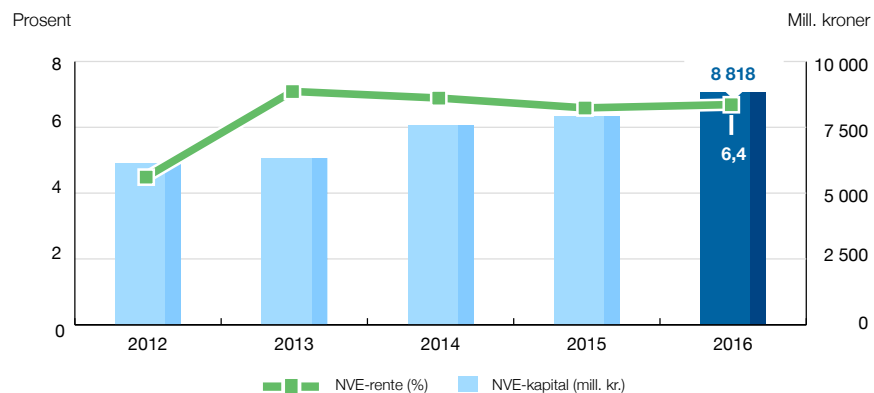
Tabellen fortsetter

Konsern – analytisk informasjon

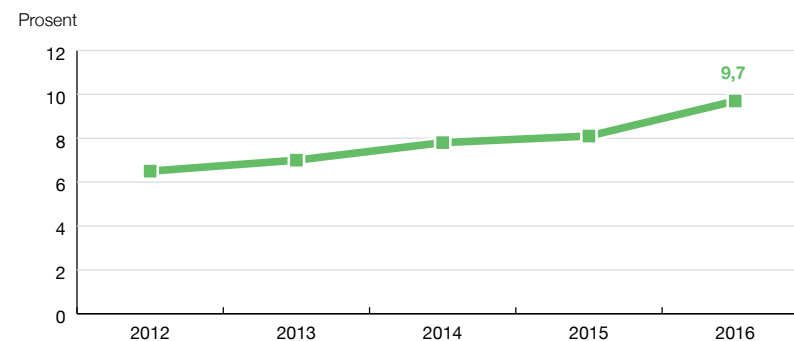
Millioner kroner	Definisjon	2016	2015	2014	2013	2012
KONTANTSTRØM, KAPITAL OG SOLIDITET						
Netto kontantstrøm fra driften	1	2 041	2 201	2 127	1 624	236
Investeringer		1 533	1 322	2 241	881	1 088
Engasjert kapital	4	22 730	22 355	21 875	20 901	21 269
Egenkapitalandel	5	36 %	34 %	30 %	30 %	30 %
Netto rentebærende gjeld	6	9 480	9 752	10 574	9 932	10 648
Netto rentebærende gjeld / EBITDA	9	3,0	3,3	3,8	4,1	4,9
Ubenyttede trekkfasiliteter		3 800	3 800	3 800	3 700	3 900
AKSJERELATERTE NØKKELTALL						
Resultat per aksje (kroner)	7	7,18	6,58	5,14	3,83	(0,06)
Utbytte per aksje (kroner)		3,25	3,00	2,50	2,50	2,50
Utbyttegrad (prosent)	12	45 %	46 %	49 %	65 %	n.a
Antall egne B-aksjer (i tusen)		263	263	420	170	397
Aksjekurs per 31.12, A-aksje (kroner)		94,25	59,75	50,50	46,20	45,60
Aksjekurs per 31.12, B-aksje (kroner)		95,00	58,75	51,00	46,50	45,30
Antall ansatte per 31.12		1 155	1 117	1 287	1 220	1 216

Forretningsområdet Nett – analytisk informasjon

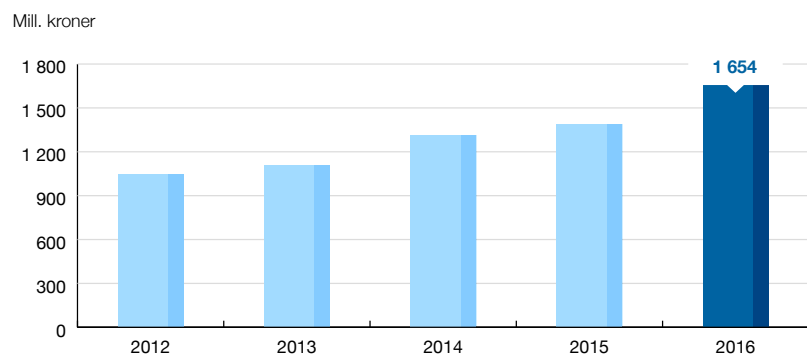
► NVE-rente og NVE-kapital

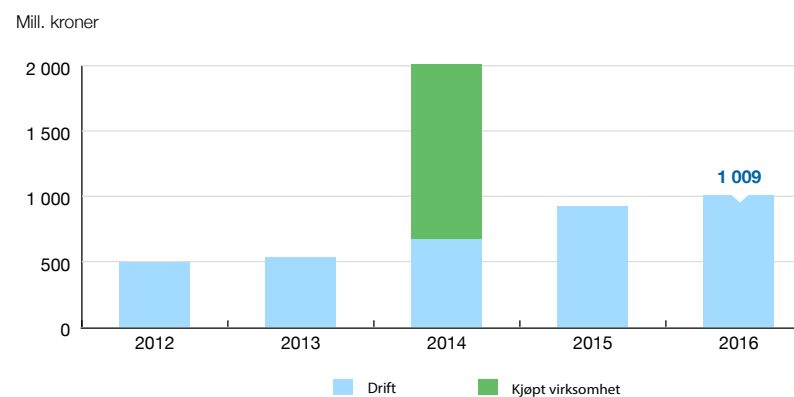
► Avkastning engasjert kapital

► EBITDA

► Investeringer

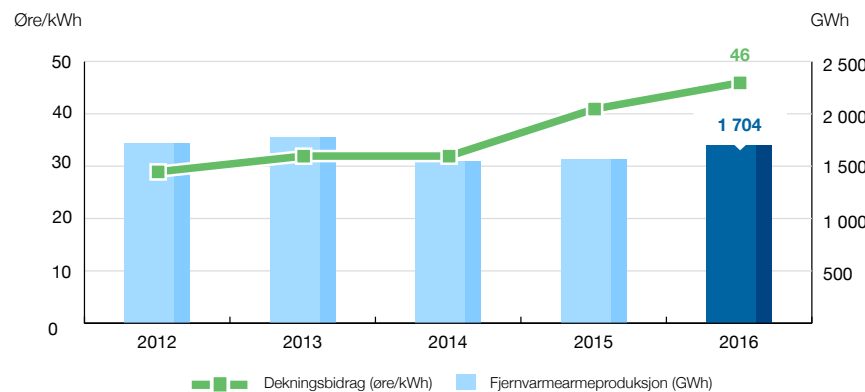

Forretningsområdet Nett – analytisk informasjon

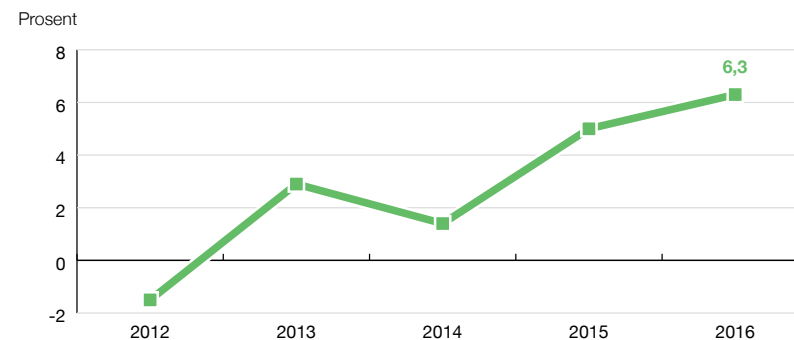
Millioner kroner	Definisjon	2016	2015	2014	2013	2012
RESULTAT						
Salgsinntekter		4 757	4 361	4 147	4 052	3 992
Kjøp av varer og energi		(1 729)	(1 418)	(1 318)	(1 554)	(1 577)
Personalkostnader		(228)	(261)	(206)	(194)	(174)
Andre driftskostnader		(1 145)	(1 294)	(1 310)	(1 197)	(1 195)
EBITDA		1 654	1 388	1 314	1 107	1 045
Av- og nedskrivninger		(598)	(566)	(557)	(488)	(504)
Driftsresultat		1 056	822	757	619	541
ANDRE NØKKELTALL						
Investeringer		1 009	926	674	532	497
Engasjert kapital	4	11 870	11 116	10 537	9 325	8 949
Avkastning engasjert kapital (ROCE)	3	9,7 %	8,1 %	7,8 %	7,0 %	6,5 %
Energileveranse til sluttkunder (TWh)		19,5	19,0	17,5	17,1	17,1
Snitt tariff distribusjonsnett, eks avgifter (øre/kWh)		22	20	20	20	20
Nettap volum (GWh)		1 295	986	961	1 128	990
Kostnader overliggende nett		1 315	1 166	1 021	1 101	1 238
Antall kunder (i tusen)		697	689	683	571	563
Antall ansatte per 31.12		360	319	347	248	223
REGULATORISKE FORHOLD						
NVE-kapital		8 818	7 907	7 567	6 324	6 149
NVE-rente		6,4 %	6,3 %	6,6 %	6,8 %	4,2 %
Tillatt inntekt	11	5 094	3 995	3 668	3 824	3 405
KILE-kostnad	10	77	72	87	68	61
Resultateffekt mer/(mindreinntekt)	11	(707)	153	206	(120)	268
Akkumulert mer/(mindreinntekt) per 31.12	11	187	873	701	312	425

Forretningsområdet Varme – analytisk informasjon

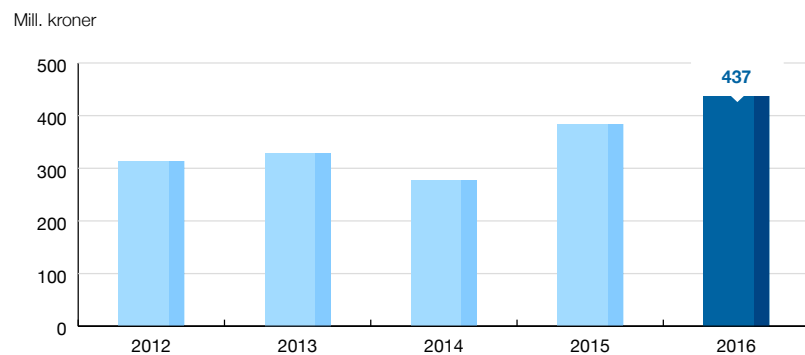
► Dekningsbidrag (øre/kWh) og fjernvarmeproduksjon (GWh)

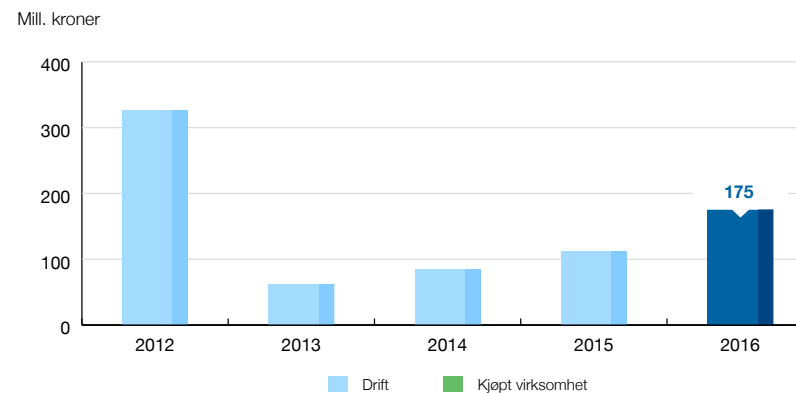
► Avkastning engasjert kapital

► EBITDA

► Investeringer

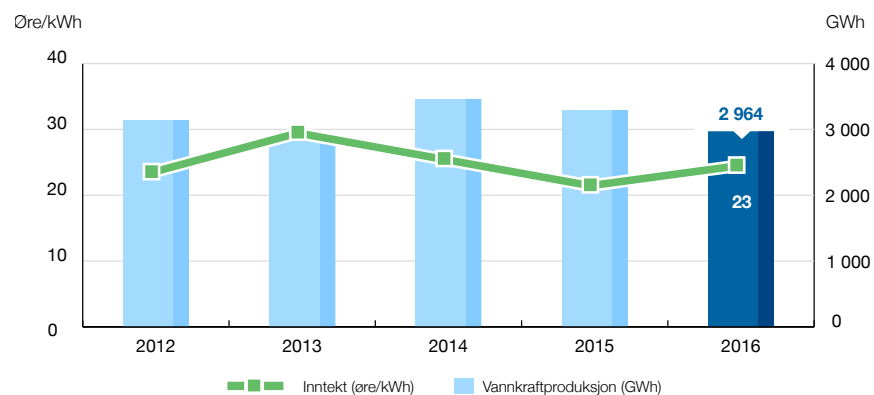
Forretningsområdet Varme – analytisk informasjon

Millioner kroner	Definisjon	2016	2015	2014	2013*	2012*
RESULTAT						
Salgsinntekter		1 152	977	952	1 153	1 107
Kjøp av varer og energi		(453)	(358)	(423)	(545)	(510)
Personalkostnader		(93)	(68)	(60)	(66)	(70)
Andre driftskostnader		(169)	(168)	(192)	(213)	(214)
EBITDA		437	383	277	329	313
Av- og nedskrivninger		(146)	(152)	(207)	(173)	(395)
Driftsresultat		291	231	70	156	(82)
ANDRE NØKKELTALL						
Investeringer		175	112	85	61	326
Engasjert kapital	4	4 626	4 709	4 835	5 464	5 562
Avkastning engasjert kapital (ROCE)	3	6,3 %	5,0 %	1,4 %	2,9 %	(1,5 %)
Snitt fjernvarmepris (øre/kWh)		73	63	61	63	59
Fjernvarmeproduksjon (GWh)		1 704	1 567	1 547	1 775	1 720
Brenselskostnad (øre/kWh)		27	23	26	29	27
Brutto dekningsbidrag (øre/kWh)		46	41	32	32	29
Resultat fra sikringshandel		(12)	43	37	4	0
Antall ansatte per 31.12		92	67	71	80	77

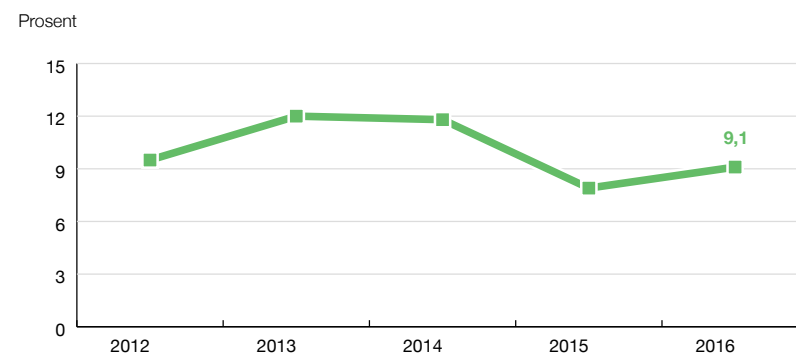
* Inkluderer resultat, investeringer og kapital knyttet til forbrenningsanleggene i Østfold som fra 2014 inngår i Annen virksomhet

Forretningsområdet Produksjon – analytisk informasjon

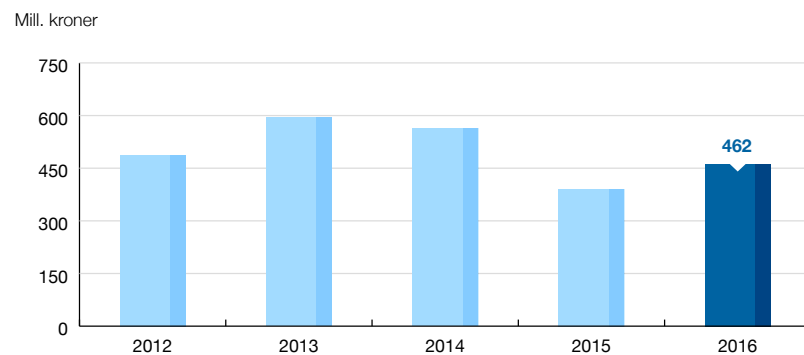
► Inntekt (øre/kWh) og vannkraftproduksjon (GWh)

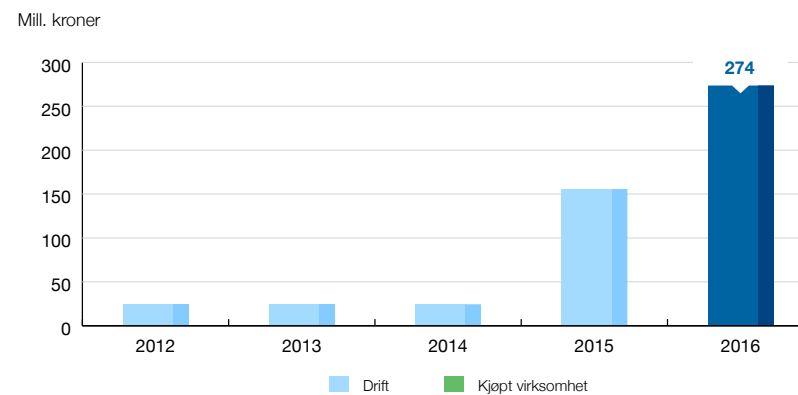
► Avkastning engasjert kapital

► EBITDA

► Investeringer

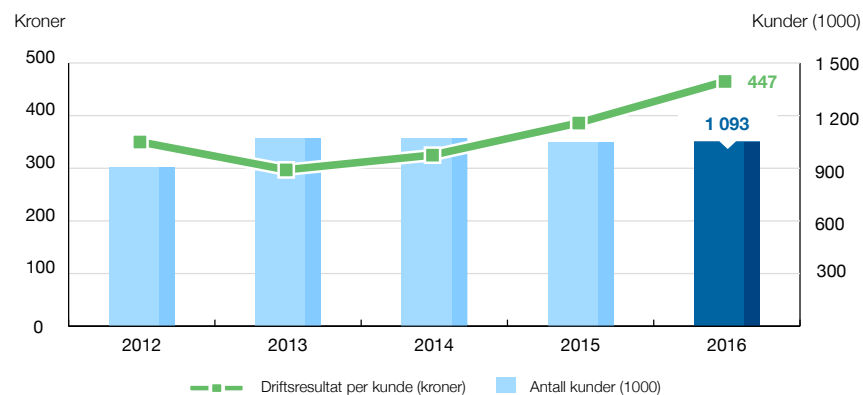

Forretningsområdet Produksjon – analytisk informasjon

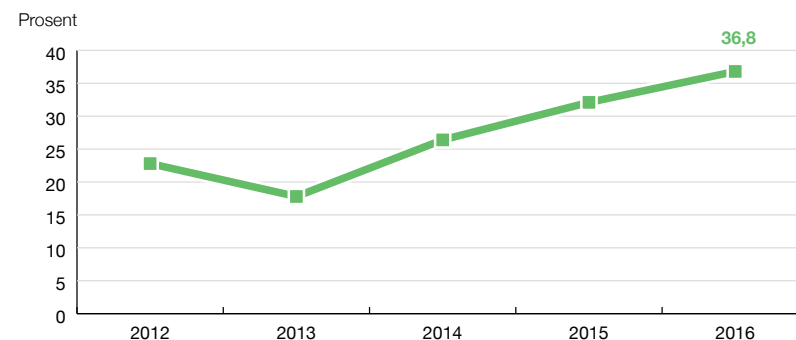
Millioner kroner	Definisjon	2016	2015	2014	2013	2012
RESULTAT						
Salgsinntekter		672	654	822	823	755
Andre (tap)/gevinster netto		15				6
Personalkostnader		(37)	(42)	(36)	(35)	(48)
Andre driftskostnader		(188)	(220)	(222)	(193)	(225)
EBITDA		462	391	564	595	488
Av- og nedskrivninger		(45)	(45)	(45)	(45)	(45)
Driftsresultat		417	346	519	550	443
ANDRE NØKKELTALL						
Investeringer		274	156	24	24	24
Engasjert kapital	4	4 622	4 505	4 359	4 427	4 782
Avkastning engasjert kapital (ROCE)	3	9,1 %	7,9 %	11,8 %	12,0 %	9,5 %
Inntekt (øre/kWh)		23	20	24	28	22
Resultat fra sikringshandel		(4)	121	59	15	38
Produksjonsvolum (GWh)		2 964	3 290	3 452	2 845	3 273
Produksjon i % av normalproduksjon	8	96 %	106 %	111 %	92 %	106 %
Fordeling av driftsresultat på:						
- Vannkraft		417	355	521	549	435
- Krafthandel			(9)	(1)	1	8
Antall ansatte per 31.12		35	37	38	35	35

Forretningsområdet Marked – analytisk informasjon

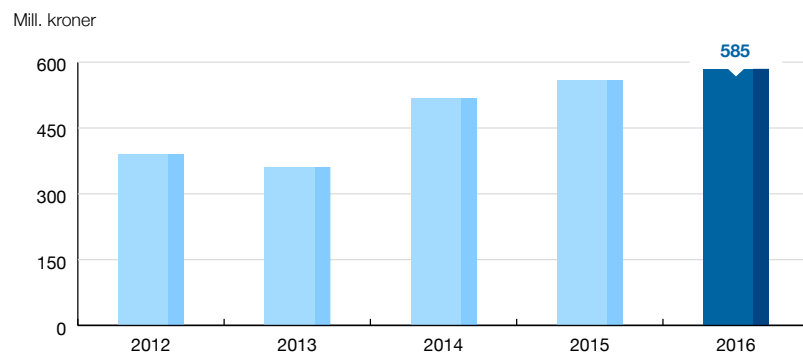
► Driftsresultat per kunde (kroner) og antall kunder

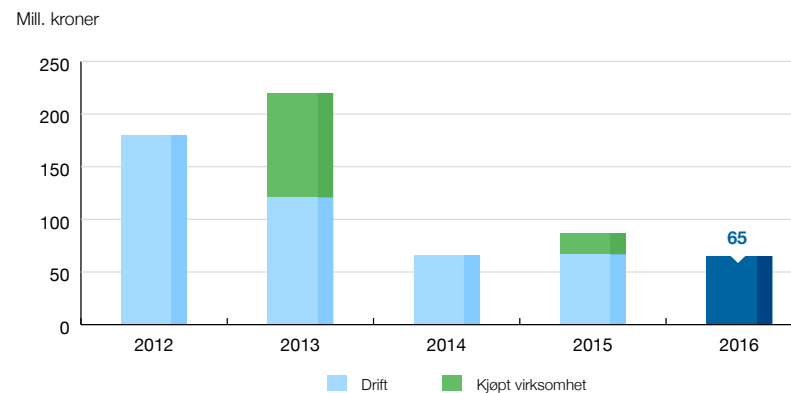
► Avkastning engasjert kapital

► EBITDA

► Investeringer

Forretningsområdet Marked – analytisk informasjon

Millioner kroner	Definisjon	2016	2015	2014	2013	2012
RESULTAT						
Salgsinntekter		7 303	5 939	6 453	6 876	5 537
Andre (tap)/gevinster netto		117	(36)	14	23	44
Kjøp av varer og energi		(5 745)	(4 379)	(5 032)	(5 693)	(4 489)
Personalkostnader		(443)	(396)	(341)	(327)	(273)
Andre driftskostnader		(647)	(569)	(574)	(517)	(429)
EBITDA		585	560	519	361	390
Av- og nedskrivninger		(86)	(84)	(84)	(42)	(20)
Driftsresultat		498	476	435	319	370
ANDRE NØKKELTALL						
Investeringer		65	87	66	215	180
Engasjert kapital	4	1 374	1 419	1 630	1 829	1 730
Avkastning engasjert kapital (ROCE)	3	36,8 %	32,1 %	26,4 %	17,8 %	22,8 %
Salgsvolum strømsalg (GWh)		19 565	17 872	17 764	17 388	16 374
Antall hel og deleide kunder (i tusen)		1093	1050	1073	1069	905
Fordeling av driftsresultat:						
Strømsalg		479	390	329	275	301
Støttefunksjoner mm		19	86	106	44	70
Driftsresultat per kunde Strømsalg (kroner)		447	368	307	279	332
Antall ansatte per 31.12		602	582	593	591	571

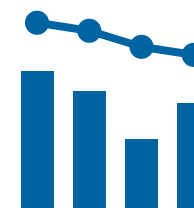
Annen virksomhet – analytisk informasjon

Millioner kroner	Definisjon	2016	2015	2014	2013	2012
RESULTAT						
Salgsinntekter		(95)	(25)	21	(86)	76
Andre (tap)/gevinster netto		37	147	103	120	87
Kjøp av varer og energi		(27)	(110)	(93)	(75)	(254)
Personalkostnader		(121)	(225)	(235)	(278)	(285)
Andre driftskostnader		211	410	325	373	312
EBITDA		5	197	121	54	(65)
Av- og nedskrivninger		(74)	(100)	(153)	(46)	(295)
Driftsresultat		(69)	98	(32)	8	(361)
ANDRE NØKKELTALL						
Investeringer		10	37	52	47	59
Engasjert kapital	4	239	607	513	(144)	246
Fordeling av driftsresultat på:						
- Stab og støttetjenester		(68)	(26)	(4)	(55)	(45)
- Embriq			56	(21)	(18)	(33)
- Forbrenningsanlegg Østfold *		(29)	7	(61)		
- REC, tidligere eierskap						
- Øvrig		29	60	54	80	(282)
Antall ansatte per 31.12		66	112	238	266	310

* Resultater for 2013 og tidligere inngår i forretningsområdet Varme

Definisjoner

1. Netto kontantstrøm fra driften = som definert i konsernets kontantstrømanalyse
2. Egenkapitalavkastning = $\text{Årsresultat} / \text{Gjennomsnittlig egenkapital inkl minoriteter siste 12 mnd}$
3. Avkastning engasjert kapital = $\text{Driftsresultat} / \text{Gjennomsnittlig engasjert kapital siste 12 mnd}$
4. Engasjert kapital = Egenkapital + netto rentebærende gjeld + netto skatteposisjoner
5. Egenkapitalandel = $\text{Egenkapital} / \text{Totalkapital}$
6. Netto rentebærende gjeld = $\text{Rentebærende gjeld} - \text{rentebærende fordringer og likvider}$
7. Resultat per aksje = $\text{Resultat etter skatt} / \text{Gjennomsnitt antall utestående aksjer}$
8. Produksjon i forhold til gjennomsnittlig produsert volum de siste ti årene justert for effektivitetsforbedringer
9. Netto rentebærende gjeld / EBITDA = $\text{Netto rentebærende gjeld} / \text{EBITDA siste 12 måneder}$
10. KILE-kostnad = kvalitetsjustering av inntektsrammen for ikke levert energi
11. Se omtale i [note 2.20 c](#) i årsregnskapet
12. Utbyttegrad = Utbytte i prosent av årsresultatet

PC eller Mac

Dokumentet er designet for Adobe Reader/Acrobat 8 eller senere versjoner.

Søkefunksjon i PDF-leseren aktiviseres ved å taste ctrl+f på PC, eller cmd+f på Mac. Skriv inn ønsket ord i søkefeltet som dukker opp.

Alle kapitler er bokmerket og snarveier til disse finnes i PDF-leserens venstremeny.

Nettbrett

Dokumentet er optimalisert for iBooks på iPad, er bokmerket og søkbar. Naviger ved å sveipe igjennom dokumentet, eller gå direkte via hyperlenker i innholdsfortegnelsen. Hyperlenker vises som understreket tekst.

Utskrift

Dokumentet er designet for liggende A4-utskrift. Skriv ut dokumentet i 100% størrelse (ikke tilpasset størrelse) for optimalt resultat.